

QARANLIĞA NUR SAÇAN ZƏKA

МУДРОСТЬ ОСВЕЩАЮЩАЯ ТЬМУ

**THE INTELLECT
LIGHTENING DARKNESS**

Qaranlığa nur saçan zəka

Mirkazım Seyidov

Qaranlığa
nur saçan zəka

H.Əliyev adına Beynəlxalq Azərbaycan forumu

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

Hay. 258123

УДК 796.5
ББК 75.5
С 2.9

Redaktor:
Günel Mirkazımqızı

Mirkazım Seyidov. Qaranlığa nur saçan zəka.

Kitab Rusiya Federasiyasının Novosibirsk şəhərində fəaliyyət göstərən Heydər Əliyev adına Beynəlxalq Azərbaycan Forumunun Azərbaycandakı daimi nümayəndəliyinin maddi dəstəyi ilə çap olunmuşdur.

ISBN 978-5-9678-5643-8

© H.Əliyev adına Beynəlxalq
Azərbaycan forumu, 2010

Ön söz əvəzi

BİR DAMLA SUDA GÜNƏŞ

Şərq aləmində geniş yayılmış xalq məsəllərindən biri buyurur ki, “ Əgər sən tək-cə yaxşı həkimsənsə, yaxşı həkim ola bilməzsən.” Həyatdan vaxtsız köçmüş görkəmli alim, həssas həkim, sədaqətli və etibarlı dost kimi tanınan Zərifə Əziz qızı Əliyeva barədə düşündə hər dəfə bu müdrik kəlamı xatırlayıram.

Bu və ya başqa hadisənin böyüklüyü, qısa insan həyatının həqiqi əhəmiyyəti vaxt keçdikcə daha aydın üzə çıxır. Zaman hər şeyi zərgər dəqiqliyi ilə ölçür və qiymətləndirir. Əgər onun əziz xatirəsi saf, göz yaşı kimi dıpduru duyğularla zəngin olmasaydı, əgər onun elmimizə bəxş etdiyi böyük töhfələrlə öyünüb ovunmasaydıq, ağırlı – acılı bir fikir- Zərifə Əziz qızının artıq dünyada olmaması fikri

institutumuzun bütün əməkdaşlarını hər dəqiqə, hər an sarsıdar, əlimizi işdən soyudardı. Zərifə xanım bu gün də oftologiya kafedrasının bir çox əməkdaşlarına, geniş götürdükdə bütün kollektivimizə öz təsirini itirməmişdir. Bunun dərk edilməsi gözümüzün- könümüzün acısını bir az yumşaldır.

İlk görüşümüzu yaxşı xatırlayıram. Tale bizi qələbəlik bir şəraitdə rastlaşdırdı- Uroloqların 1972-ci ildə Bakıda keçirilən I Ümumittifaq qurultayının açılışında. Deməliyəm ki, belə əlamətdar bir forumun respublikamızın paytaxtında keçirilməsi öz-özlüyündə bir hadisə idi, eyni zamanda Azərbaycan uroloji məktəbinin yüksək klinik və elmi səviyyəsinin etiraf olunmasına, dəlalət edirdi. Bununla birgə hamımız çalışırdıq ki, qurultayın təşkilat işlərini də onun yüksək səviyyəsinə uyğun quraq, iştirakçı və qonaqların mümkün qədər bütün istəklərinə əməl edək.

Təəccüblü deyil ki, qurultay günlərində biz, Azərbaycan uroloqları, xüsusilə də Ə. M. Əliyev adına Respublika Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun urologiya və operativ nefrologiya kafedasının əməkdaşları sutkanın az qala 24 saatını gərgin işləyirdik. Yalnız birinci plenar iclasın fasiləsi zamanı azacıq nəfəsimizi dərdik.

Mən yeni tibb texnikası nümayiş etdirilən foyeyə çıxmışdım. Kimsə qoluma toxundu. Döndüm, qarşımda çöhrəsindən nur yağan, gözlərindən təbəssüm çilənən ortaboylu bir qadın dayanmışdı.

- Əliyeva Zərifə Əziz qızı - deyə özünü təqdim etdi, - həmkarım, sizin institutda işləyirəm, göz xəstəlikləri kafedrasında. İcazə verin, qurultayın açılışı münasibətilə sizi təbrik edim.

-Çox xoşdur, - mən fərqi nə varmadan cavab verdim. Və qəfildən bir fikir ildırım vurmuş kimi məni oyatdı. "Bu ki, Əziz Əliyevin qızıdır." Əziz müəllimin adı məndən ötrü çox əziz idi. Çünki məhz o, Təkmilləşdirmə İnstitutunun rektoru olarkən, 1962- ci ildə mənə - o vaxt cavan elmlər namizədini, dosenti dəvət etmiş və urologiya kafedrasına rəhbərliyi mənə tapşır-mışdı. Özümdən asılı olmadan söhbəti Əziz müəllimin xatirəsi üzərinə gətirdim.

Zərifə xanım özünəməxsus xeyirxah təbəssümü ilə mənə saxladı:

-Əlbəttə, Sizin atama olan duyğularınız mənim üçün əziz və xoşdur. Ancaq indi söhbət başqa məsələdən gedir. Mən ona görə yaxınlaşdım ki, bir insan kimi sizin necə gərgin çalışdığınızı hiss etdim. Görürəm, işiniz ağırdır. Mən qurultayın mədəni proqramının həyata keçirilməsində, qonaqların Bakının və respublikamızın başqa

görməli yerləri ilə tanış edilməsində Sizə məmnuniyyətlə kömək edə bilərəm.

Bu təklifin heyratəmiz dərəcədə xeyirxah, səmimi, eyni zamanda işgüzar və təcrübi tonu, onun kömək göstərməyə qızgın həvəsi qəlbimin dərinliklərindən işlədi. Eyni zamanda qurultayın təşkilatçılarından biri kimi mən Zərifə xanımın bu iş üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən yüksək keyfiyyətlərini - rus dilini olduqca gözəl bilməsini, yüksək ünsiyyət mədəniyyətinə malik olmasını, heyratəmiz nəzakətini və düşüncəsindəki dinamikliyi qiymətləndirməyə bilməzdim. Mən bircə anın içində bunları fikrimdən keçirib vaxtında edilmiş kömək təklifi üçün ona minnətdarlığımı bildirdim. Elə oradaca, söhbət əsnasında biz onunla qurultaydakı əməkdaşlığımızın planını cızdıq. Zəng çalındı. O, zala tələsdı. Rəyasət Heyətindən gözlərimlə onu axtardım. Zərifə xanım işlədiyi kafedranın əməkdaşları ilə birlikdə dördüncü sırada əyləşmişdi. Deyirlər, insan barədə ilkin təəssürat çox zaman doğru olur... Həqiqətən də, Zərifə Əliyeva ilə birinci görüşümüzdən onun şəxsiyyətindən aldığım duyğulu təəssürat məni bütün əməkdaşlığımız boyu tərk etmədi. O gündən sonra biz artıq elmi şuranın iclaslarında köhnə dostlar kimi görüşürdük. İş şəraitinin yaxşılaşdırılması, nöqsanların aradan qaldırıl-

ması yolları haqda açıq fikir mübadiləsi aparır, yeni elmi uğurları da, ədəbiyyat və incəsənət əsərlərini də ətraflı müzakirə edirdik. Bu ağıllı, ilhamverici insanla ünsiyyətdə olmaq həmişə məndən ötrü həmin günün bayramına çevrilirdi. O, həddən artıq xeyirxah və yumşaq xasiyyətli bir xanım-xatın idi. Eyni zamanda öz əqidəsində möhkəm idi, sözündən dönməzdi, xoşlamadığı hallara qarşı barışmazdı.

1975-ci il yanvarın əvvəllərində Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutuna rektor təyin olunanda məni birinci olaraq Zərifə xanımın təbrik etməsi bir xatirə kimi indiyə qədər mənim üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

-Sizin üçün asan olmayacaq, - o vaxt da Zərifə xanım açıq söyləmişdi. Axı cərrah əməliyyata ona görə girir ki, xəstənin sağlamlığını özünə qaytarsın. Elə istərdim ki, institutumuzu dirçəldək, əvvəlki şöhrətini ona qaytaraq. Kollektivimiz də buna qadirdir. Həqiqətən istedadlı, təşəbbüskar həkimlərimiz var. Ancaq gərək onların etinasızlığını aradan qaldıraaq, böyük əməllərə sövq edək. Tamamilə əminəm ki, pis işçilər olmur, pis rəhbərlik olur.

Deyilənə görə, bir damla suda da günəş əks oluna bilər. Onda etiraf etməliyik ki, insan da hər bir sözünün arxasında aynadakı kimi əks olunur. Həyatım üçün unudulmaz olan həmin

gün mən Zərifə xanıma məsləhət gördüm ki, öz doktorluq dissertasiyasının formal tərəflərini yekunlaşdırsın. Dedim:

-Bilirəm ki, materialınız artıq toplanıb, hazırdır. Belə ki, işi uzatmağa dəyməz.

O, baxışlarını üzümə dikib gülümsədi. Bir dəqiqə keçəndən sonra başını bulayıb qətiyyətlə dedi:

-Tələskənliyi sevmirəm.

Elə dedi ki, sadə cavabda dərin və gözəl insani duyğuların bütöv bir cərgəsinin dalbadala düzüldüyünü görməyə bilməzdim - məsuliyyət və ləyaqət, rasionallıq və özünənazərət bu sözlərin mayasında dayanmışdı. İndinin özündə də mənə elə gəlir ki, bu keyfiyyətləri öz daxili dünyagörüşünün, dünyadurumunun tərkib hissəsinə, atributuna çevirmədən belə bir fikri izhar etmək mümkünsüzdü.

Bir müddət keçdi. Nəhayət, hərtərəfli düşünlüb-daşınılmış, dəqiqləşdirilmiş, elmi cəhətdən dərinlən əsaslandırılmış doktorluq dissertasiyası müdafiəyə çıxarıldı. Mövzusu belə idi: "Azərbaycan kimya sənayesinin bir sıra müəssisələrində işçilərdə görmə orqanının vəziyyəti". Müdafiə 1976-cı ilin 27 mayında Helmqolts adına Moskva Elmi-Tədqiqat İnstitutunda oldu. İnstitutun akt zalı ağzınacan dolmuşdu. Mövzunun yeniliyi və aktualığı bütün Moskva

mütəxəsislərinin, xüsusilə də sahə institutları əməkdaşlarının peşəkar marağına səbəb olmuşdu. Bir çoxlarının məqsədi dissertantın hazırlığına, işlədiyi mürəkkəb mövzunu dərinlən təhlil etmək və buradan səhiyyənin təcrübə sahələri üçün perspektivli nəticələr çıxarmaq bacarığına şəxsən əmin olmaq idi. Bundan başqa, o dövrdə attestasiya komissiyasının yenidən qurulması prosesi başlanmışdı və bu təşkilat elmlər doktoru elmi adına layiq görülmək üçün təqdim edilən işlərə tələblərini kəskin olaraq artırmışdı. Zərifə xanımın qarşısında fəvqəladə dərəcədə mürəkkəb bir vəsifə dayanırdı. O, həddən artıq geniş və diqqətçil auditoriyanın yüksək psixoloji pressinqi altında dissertasiyasının, işləyib inkişaf etdirdiyi elmi istiqamətin bütün üstünlüklərini açıb- göstərməli, elmi kamilliyini, özünəməxsus yetkin elmi və cəsarətli eksperimentatorluq bacarığını isbatə yetirməli idi.

Belə bir vəziyyətdə iştirakçıların bir çoxu, o cümlədən mən də həyəcanımızı güclə boğurduq. Zərifə xanım isə zahirən çox rahat görünürdü. Sıxıntı keçirdiyi azacıq hiss olunsada, özünü o yerə qoymur, həmkarlarını, dostlarını, tanışlarını salamlayıb zala keçirirdi.

Qaydaya görə, rəsmi materialların oxunması başa çatandan sonra işi təqdim etməkdən ötrü

söz Zərifə Əziz qızına verildi. Əyninə kostyum geyinmişdi, xeyli zabitəli görkəmi ilə aramla kürsüyə qalxdı. Tələsmədən, hissiyatını üzə vermədən, isbatlı bir şəkildə, əsl kişi lakonikliyi ilə inandırıcı bir məruzə etdi. Mahiyyətcə, onun məruzəsi sərbəst şərhlə bənzəyirdi, yalnız zəruri hallarda irəlicədən hazırladığı slaydlara istinad edirdi.

Həmişə olduğu kimi, bu dəfə də elmdə ye-ni söz olan dissertasiya diskussiya doğurdu. Zərifə xanıma ondan artıq sual verildi. O da öz işinə və mövcud ədəbiyyata əsaslanaraq, həmin suallara ətraflı cavablar verdi, yüksək elmi hazırlıq və geniş erudisiya nümayiş etdirdi. Bu parlaq müdafiə institutumuzun bütün əməkdaşları kimi məndə də böyük məmnunluq və öz elmi-pedaqoji kollektivimiz üçün iftixar hissləri doğurdu. Düşünürəm ki, Zərifə xanımı tanıyanların hamısı o gün tez-tez emosiyaların kəskin dəyişikliyinə uğrayırdılar, ancaq mərasimin uğurla nəticələncəyinə məntiqi və qanunauyğun inam heç kəsi bircə an belə tərk etməmişdi. İşin qeyri-rəsmi opponenti, Tibb Elmləri Akademiyasının müxbir üzvü, N.M.Seçenov adına İkinci Moskva Tibb İnstitutunun oftalmologiya kafedrasının müdiri, professor A.P.Nesterov buraya yığışanların əksəriyyətinin üreyindən

xəbər verərək, dissertasiyanı yüksək qiymətləndirdi:

-Biz hamımız, həqiqətən, dəyərli, nümunəvi bir dissertasiya görmək istəyirdik və bunun şahidi olduq.

Tezliklə attestasiya komissiyası Zərifə Əliyevaya tibb elmləri doktoru elmi dərəcəsinin verilməsi haqqında Elmi Şuranın çıxardığı qərarı təsdiqlədi. O, professor vəzifəsinə təyin edildi və 1982-ci ildə yekdilliklə Ə.M.Əliyev adına Azərbaycan Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu göz xəstəlikləri kafedrasının müdiri seçildi. Qısa bir müddətdə Zərifə xanım necə nadir bir təşkilatçı olduğunu da sübut elədi. Dar macalda kafedrada yenidənqurma apardı, onu müasir diaqnostik və müalicə cihazları ilə təmin elədi, kollektivin elmi və pedaqoji nüfuzunu artırdı. O, elmi işin yeni metodlarla aparılmasını təşkil etdi ki, bu da xüsusilə mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. Zərifə xanım öz əməkdaşlarının diqqətini müasir oftalmologiyanın perspektivli istiqamətlərinə yönəltdi, onları bu sahələrdə araşdırmalar aparmağa ruhlandırır. Hədsiz əməksevərliyi, yüksək təşkilatçılıq bacarığı, xeyirxahlığı, şəxsi qayğıkeşliyi, hər bir əməkdaşını müdafiə etməyə daim hazır olması onun işgüzar zabitəsi ilə bir ahəngdə çulğasırdı. Qüdrətli alimə yaraşan bu xüsusiyyətləri Zərifə

xanıma imkan verirdi ki, institutdakı işi ilə eyni zamanda, SSRİ-də ilk dəfə Avropadakı analogi müəssisələrdən ən böyüyü sayılan Bakı Məişət Kondisionerləri zavodunda işçilərin görmə orqanının patologiyasını araşdıran elmi-tədqiqat laboratoriyasına da rəhbərlik etsin. Azərbaycan sənayesinin müxtəlif sahələrinə aid peşələrlə əlaqədar göz xəstəlikləri üzrə onun apardığı tədqiqatlar xaricdə də bir sıra alimlərin diqqətini cəlb etmişdi. Zərifə xanım bir sıra əsərlərində əldə olunmuş nəticələri ümümləşdirmişdi. Onun məsləhət və tövsiyələri istər oftalmoloq alimlər, istərsə də təcrübi fəaliyyətlə məşğul olan həkimlər üçün böyük əhəmiyyət daşıyırdı. Tibb Elmləri Akademiyası Zərifə Əliyevanı oftalmologiya sahəsində ali mükafat – akademik Averbax mükafatı ilə təltif etmişdi. İnstitutumuzun kollektivi bu mükafatı həm şəxsən Zərifə Əziz qızı Əliyevanın, həm də bütövlükdə göz xəstəlikləri kafedrasının aktual, nəzəri cəhətdən maraqlı, təcrübi baxımdan səmərəli işinin yüksək qiymətləndirilməsi kimi qəbul etdi.

Zərifə xanımın elmi və təcrübi təbabət sahəsində qazandığı önəmli uğurlar kollektivimizə əsas vermişdi ki, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvlüyünə onun namizədliyini irəli sürək. Onun namizədliyini biologiya elmləri

bölməsinə mən təqdim etdim. Yekdilliklə seçilməsi yalnız onun oftalmologiyanın inkişafına verdiyi töhfələrin etiraf olunması deyildi, həmçinin Zərifə xanımın işlədiyi elmi istiqamətin perspektivli olduğunu təsdiqləyirdi. Akademik Zərifə Əliyeva təcrübəli pedaqoq kimi daim oftalmoloqların ixtisaslarını artırmalarına diqqətlə yanaşır, öz kafedrasının oftalmologiya üzrə təşkilatı - metodiki mərkəzə çevrilməsi üçün əlindən gələni əsirgəməirdi.

Onun tərəfindən həkimlərin təkmilləşdirilməsinin yeni formaları, tədris işinin optimallaşdırılmasının yeni metodları tətbiq olunurdu. İnsanlara həssas münasibəti, klinikaçı kimi yüksək səviyyəli fəaliyyəti ona həyata qaytardığı, gözlərinə nur bəxş etdiyi minlərlə adamın sevgi və hörmətini bəxş etmişdi.

İnstitutumuzun əməkdaşları Zərifə xanımın vaxtsız vəfatından böyük ürək ağrısı ilə xəbər tutdular. Hamımız dərinədən sarsıldıq. Moskvadakı Novodeviçye qəbiristanlığında vida sözü söyləmək də mənim üçün asan olmadı. Özümü nə qədər topladımsa da, verdiyimiz itkinin – görkəmli alimin, parlaq pedaqoqun, unudulmaz iş yoldaşımızın, təbibin, təşkilatçı və idarəçinin, ən əsası isə füsunkar bir insanın böyüklüyünü sözlə heç cür ifadə eləyə bilmədim.

... Zaman ən yaxşı həkimdir. O irəlilədikcə, insanın beynindəki, yaddaşındakı ikinci dərəcəli şeylər silinir, yalnız vacib təsəvvür və təəssürratlar qalır. İndi bizim yaddaşımızda ən yüksək mənəvi xüsusiyyətlər bəxş edilmiş o böyük insanın obrazı kristallaşmışdır.

Ötən əsrin bizim əsrlə qovuşağında ixtisasca həkim olan böyük yazıçı və böyük humanist A.P.Çexov tibb işçisinə xas olan peşəkar xüsusiyyətlərdən danışarkən demişdi: "Hərəkətvericilər də günəş kimidir. Onlar cəmiyyətin ən poetik və həyatsevər ünsürləri kimi bizi ilhamlandırır, rahatlayır və şəfqətləndirir.

Mən elə bilirəm ki, bu sözlər insanların həyat yoluna nur saçan, parlaq, həqiqətən də hərəkətverici bir ömür yaşamış Zərifə Əziz qızı Əliyeva haqqında deyilib. Qoy zaman öz axarı ilə hərəkət etsin. Onu tanıyan, onunla əməkdaşlıq edən bizlər isə həmişə, hər zaman xalqımızın ən yaxşı qızlarından olan Zərifə xanımın işıqlı xatirəsini əziz tutacağıq.

M.C.Cavadzadə

*Professor, Azərbaycan EA-nın həqiqi üzvü,
Ə.Əliyev adına Azərbaycan Həkimləri
Təkmilləşdirmə İnstitutunun rektoru.*

**Gerçəklik könlümü nura boyadı,
Yandım məşəl kimi həyat oduna.
Müqəddəs Anadır anamın adı,
Haqqım var söz deyim onun adına.**

**Gözünün nurunu verib övlada,
Yenə övladından doymaz analar.
Gözləri çiyində bitər dua tək,
Övlad uzağa qoymaz analar.**

I Fəsil

İlk bahar doğuldu güllə, çiçəklə,
Yağışlar sevdalı yağdı torpağa.
Könüllər umsundu min bir diləklə,
Qondu işıq seli gümüş darağa.

Təbiət don biçdi bəşər adına,
Qüdrətdən durulan yer-göy möcüzə.
Ürəkdən sevilən, sevən qadına,
Bahar muncuq-muncuq nəğmələr düzər.

Yağmur, çiskini bar-bərəketdi,
Əsən rüzgarlarda nazlanır həyat.
Dağlarda qalan qar bir himə bənddi,
Salsın bir hay-həşir, eylesin fəryad...

Bahar pişvazına çağırır bizi,
Çağlayan sevgilər sözə müntəzir.
Yerə ayna tutur aydın göy üzü,
Məhəbbət dastanım könüllər gəzir.

Mənim qəhrəmanım – bahar qızıdır,
Əbədi solmayan təravəti var.
İnsanlıq nəhrində xoş bir avazdır,
Bitib tükənməyən coşqun arzular.

Durna qatarına qoşulub uçar,
Nəcib duyğuların həzin nəğməsi.
Dərdləri eridib qapılar açar,
Qızğın ürəklərin qızıl kəlməsi.

Sabahın adında yaşayan qürur,
Vüqarlı dağların qartal nişanı.
Zamanı adlayıb təzə-tər durur,
Əbədi məkanın gözəl insanı.

Dünyanı sevdiren qadın şərəfi,
Sabahı güldürən duyğulara bax.
İşığa qərq edib dörd bir tərəfi,
Qadın nəfəsilə çatılan ocaq.

Zərif əlləriylə gül-çiçək dərər,
Gül-çiçək sevinər bu təntənədən.
Onun pişvazına gələr kənd, şəhər,
Vətən ondan keçər, o da vətəndən.

Ana vətən deyən hər oğul, hər qız,
Bu bir cüt kəlməni təpər gözüne!
Bülbül gülşənində gəzməz baharsız,
Sabahın növrağı gülməz üzünə.

Sevinc təşnəsində döyünən ürək,
Döyər qapıları hayla-harayla.
Atlas yarpaqları sevdiren ipək,
Rəng verib, rəng alar günəşlə, aylə.

Sevgi dənizində şahənə duran,
Vüqarlı dağlarda çiçək bitirər.
Şərəfət taxtını saf daşdan quran,
İnsanlığ eşqinə şərəf getirər.

Qadın möcüzəsi Tanrı haqqıdır,
Adı da, özü də belə müqəddəs.
Bağlı könüllərin nur çırağıdır,
Nəğməsi qeybdən sevilən bir səs.

Könül nəğməsinə qonan qaranquş,
Yazın müjdəsini gətirib xəbər.
Çılğın arzuları dondurmadı qış,
Novruzgülü oldu şirin sevgilər.

Bir bayram süfrəsi... həyat təşnəsi,
Bir ocaq qalandı... orda bahar var.
Qurub yaratmağın coşğun həvəsi,
Bu gündən doğulan aydın sabahlar.

Sabahın adamı, bu günün adı,
Nəcib duyğulara xoşqədəm olur.
Çəkib növrağına doğmanı, yadı,
Hər bahar yenidən gül tək doğulur.

Mən söhbət açıram bahar qızından,
Solmayan əbədi gülüstani var.
Zaman fərəhlənir xoş avazından,
Dünənin, bu günün sabahı bahar.

Bizə miras qalıb ulu Zərdüştədən,
Novruz dünya boyda Tanrı sevgisi.
Biz də atlanda ocağın üstədən,
Haqqı tapındırır odun istisi.

Odlar yurdu bizim, oddan doğulduq,
Adımız, andımız Allaha pənah.
İnsanlığ adına pir, ocaq olduq,
Açdı könlümüzü xoşüzlü sabah.

Dostum, gəl tələsmə nədir məramım,
Bu bahar ovqatı, bu büsat nədir?
Gələn toy-düyünüm, gələn bayramım,
Axır bulaq kimi bax, sətir-sətir.

Bir insan həyatı, yaşanan ömür,
Şərəfi bizlərə şərəfidir, inan.
Qəlbə nur çiləməz quru səs-səmir,
Günəş parçasıdır yandıran, yanan.

Gəlin xatırlayaq əziz insanı,
Zərifə xanımı, ruhu müqəddəs.
Qələmə aldığım gözəl dastanın,
Yığsın hikmətini oxucum dəst-dəst.

O, qadın adına fərəh gətirər,
İnsanlıq adında amalı uca.
O, həyat yaşayar, ömür bitirər,
Ruhu çıraqlar dünya durunca.

Şəfası gözlərə nur ələyər, nur,
Ürəyi bulaq tək axar dumdurur.
Nəcabət adına o vüqar, qürur,
Tanrıya xoş gələn hikməti ulu.

Bu ocaq Zərdüştədən od alıb gəlib,
Bahar tərəvəti var süfrəsində.
Fəxarət, şərəfət haqdan yüksəlib,
Zamanın sözü də öz kürsüsündə.

Ürəyimdə duyğular
Misra-misra düzülüb,
Kəlmə-kəlmə ələndi,
Hər-f hər-f süzüldü.
Yetişən meyvə kimi
Saplağından üzüldü,
Rüzgarlara köklənən
Sevincdən həyəcanım,
Şərəfət kürsüsünün
Adı Zərifə xanım!

Bir həzin nəğmə kimi
Oxunar zaman-zaman,
Qədrini uca tutar
Haqdan qədəri yazan.
Onun ömür kitabı
Bizə əbədi məkan,
İnsanlıq vüqarını
Yaşadan söz dastanım,
Şərəfət kürsüsünün
Adı Zərifə xanım!

Tunc heykəli qəblərdə
Ucalan abidədir,
Solmayan sevgisindən
Səpələnir xoş ətir.
İlləri salamlayan
Bir şirin səlnamədir,
Analıq məbədinin
Özü şöhrətim, şanıam,
Şərəfət kürsüsünün
Adı Zərifə xanıam!

Əziz müəllim ocağı
Onun təpəri olub,
Böyük xilaskar kimi
Həyat məhveri olub.
Oğlu İlham Əliyev
Dillər əzbəri olub,
Dünyaya Günəş kimi
Doğur Azərbaycanım,
Şərəfət kürsüsünün
Adı Zərifə xanıam!

Gözlərə işıq verən
Şəfali əllər onun,
Övlad məhəbbətini
Yaşadan dillər onun.
Zamanı zaman edən
Uğurlu illər onun,
Ana vətən deyəndə
Coşur, qaynayır qanıam,
Şərəfət kürsüsünün
Adı Zərifə xanıam!

Hanı yaxşı tanıyır
Əsil-nəcəbətini,
Layiqli övlad bilər
Onun ləyaqətini.
El-obaya, xalqına
Sonsuz sədaqətini,
Tərəvəti gül açan
Gülşənım, gülüstanım,
Şərəfət kürsüsünün
Adı Zərifə xanıam!

Müqəddəs ruhu ilə
Təzələyər ruhları,
Pervazlanar onunla
Sabahın arzuları.
Gümüşü aynalarda
Bərq vurur duaları,
Haqqın türbəsindədir
Əhdim, dinim, imanım,
Şərəfət kürsüsünün
Adı Zərifə xanım!

Məmləkət bəkarəti
Hifz edər canı kimi,
Könüllər baharına
Dindirər sarı simi,

Dillərdə həzin nəğmə -
Könül açan, səmimi,
Fərəhlənib quş kimi
Uçar andım, amanım,
Şərəfət kürsüsünün
Adı Zərifə xanım!

Göyərçin arzular pərvaz eylədi,
Uçdu sevdaların aydınlığına.
Dilim pıçılıyla ana söylədi,
Hanı o məbəd ki, ona sığına.

II Fəsil

Gözlərim önündə canlanır yenə,
Arzular quş kimi qonub sinəmə.
Şükür bu günümə, şükür dünənə,
Sabahın eşqini hopdurub cana,
Vətən, sənin andın müqəddəs ana.

Tarixdən boylanır Tomris, Məhsəti,
Nəcib xanımların var dəsti-xətti.
Həcəri qoçaqdı, Nigar ı mərddi,
Mərdlik boylarını gəl bir-bir sana,
Vətən, sənin andın müqəddəs ana.

Bütün türk dünyası boylanır səndən,
Fəxarət səndədir, səndən – Vətəndən.
Haqqın səsi gəlir imandan, dindən,
Vüqarın, qürurun dönür dastana,
Vətən, sənin andın müqəddəs ana.

Araz boyunbağın, Kür kəmərimdir,
Məmləkət sevgisi xoş səhərimdir.
Vətəndaş qeyrəti bar-bəhərimdir,
Yaşatmaq oduna ürəkdən yana,
Vətən, sənin andın müqəddəs ana.

Mənim ana dilim şirindən şirin,
Dilimi xalqımın şahpəri bilin.
Rənginə rəng qatıb xeyirin, şərin,
Bayatı mülkünü gör xana-xana,
Vətən, sənin andın müqəddəs ana.

Göyərçin qanadlı arzu böyütdü,
Öyüdü müqəddəs, ali öyüddü.
Tanrının əliylə bəzənən bütdü,
Pozulan ələmi salar sahmana,
Vətən, sənin andın müqəddəs ana.

Məşəqqət içində görse rüzgarı,
Gözlərində açar haqqın yolları.
Qadın şərəfidir dövləti, varı,
Odlanan ürəyi gör şana-şana,
Vətən, sənin andın müqəddəs ana.

Xeyir-duaları bizə mayakdır,
Həmişə məbəddir, həmişə pakdır.
Taxt-taca yaraşan sultandır, şahdır,
Atar imzasını fəvqəl fərmana,
Vətən, sənin andın müqəddəs ana.

Böyük xilaskara qol-qanad verən,
Aydın sabahların barını dərən.
İnsanlığ adını bizə sevdiren,
Eşq olsun bu əhdə, gözəl məkana,
Vətən, sənin andın müqəddəs ana.

Həkim xalatını atıb çiyinə,
Gəzir aram-aram palataları.
Başqa fikirlər də gəlmir eyninə,
Fikri, düşüncəsi xəstə adları...

Yatan xəstələrin qayğılarını,
Daşıyır qəlbində Zərifə xanım.
Zərif barmaqların şəfalarını,
Səpir yarasına dərddli insanın.

Xəstənin heyi yox qalxa ayağa,
Ağrılar, acılar kəsir yolunu.
Birin pulu yox dərman almağa,
Həkim gizlin verir dərman pulunu.

Gözlərə nur gəlir həkim qəlbindən,
Həyatın mənası ağlın gözüdür.
Nəcəbət don geyir imandan, dindən,
"Ağlın kor olmasın" – müdrik sözüdür!

Xəstə harayına yetişən həkim,
Sənin alqışındı xeyir-dualar.
Bu dərddi dünyaya kim gətirib, kim?!
Sağlamlıq eşqilə uçar arzulər.

Tanrı dərdd veribse dərman da verib,
Təbibdə, loğmanda haqq işığı var.
Qaralan zülmətin bağırını dəlib,
Xoşbəxtlik donunda gələr şəfalar.

Gözlər qapanmasın dünya üzünə,
Bir cüt bulaq olsun, sevgisi duru.
Şükür gecələrin xoş gündüzünə,
Ürəkdən su içsin gözlərin nuru.

Dünya nəğməleşir nur yağışından,
Zərifə xanım da nur yağışındı.
Yaşanan həyatın hər qarışından,
Görün yaxşılığı, çünki yaxşıdır.

Yenə də qaynaşır göz institutu,
Narahat doğmalar dualar edir.
Ancaq pıçılıtlar pozur sükutu,
Niyyə əməliyyat belə ləng gedir.

Zərif damarlarda zərif əl gəzir,
Zərgər dəqiqliyi bu işin canı...
Neçə tibb bacısı əmrə müntəzir,
Həkim də sultandır, verir fərmanı...

- Əllərin var olsun, həkim, çox sağ ol!
- Bütün arzuların çin olsun, həkim!
- Kor olan gözlərə, xanım, çıraq ol!
- Diləyin gül açsın, min olsun, həkim!

Alqış sədaları bitib-tükənmiş,
Nə qədər xoşbəxtdir Zərifə xanım!
Razılıq eyləyir dönüb hərdən bir:
- Vəzifə borcumdur, qurtarın, canım!

Böyük insanlığın vəzifəsi bu,
Yaşamaq, yaşatmaq zor işdir deyə.
Haqqa müntəzirdir haqqın yolçusu,
Savabı quş kimi uçurar göyə.

Savablar yaşadır bizi bəlkə də,
Nəcabət məbəddir, tuncdur təməli.
Yaxşılıq günəşdir, qalmaz kölgədə,
Görünür hər yerdən uca heykəli.

**Zərif damarlarda zərif əl gəzir,
Zərgər dəqiqliyi bu işin canı...
Neçə tibb bacısı əmrə müntəzir,
Həkim də sultandır, verir fərmanı...**

III Fəsil

Aylar, illər ötüb keçdi,
Qaldı geridə,
Keçənləri vərəqləyib
Oxudu tarix.
Körpü olub qovuşdurdu
Gələnləri də,
Bunu bildi ulu zaman,
Sevimli xaliq.

Məşəqqətlər, təntənələr
Ömür karvanı,
Enişləri, yoxuşları
Adlayıb keçər.
Soruşsanız kimliyini,
Kimdir sarvanı,
Əbədiyyət bulağından
Sərin su içər.

İnsanlığı çələng hörər
xatirələrdən,
Aydınlığı ünvan eylər
Göyərçin kimi.

İşıq olub rüzgarlarla
Döner səfərdən,
Nəğmə-nəğmə uçub gələr
Zülmət qənimini.

Odlar yurdu nələr gördü,
Nələr danışdı,
Sevdalardan od götürməz
Ürəyi odsuz.
Nəcəbətdən doğulmuşdu,
Nura qarışdı,
Fədakarlıq dastanında
Sayrışan ulduz.

Şərəf oldu, alqış oldu,
Deyildi adı,
Əməlləri sıralanan
Durna qatarı.
Şərəfləri cəlvələnen
Gümüş aynadı,
Keçən ömrün baharından
Durmadı ayrı.

Qədar yazan yazılar da
Sirrdir əzəldən,
Kim oxuyub yoza bilib
Olan qədəri.

Beş gününü bircə-bircə
Keçir nəzərdən,
Yaşamağın, yaşatmağın
Nədir bəheri.

"Gözlərimin nuru Ana" –
Deyən şairin,
Gözlərini ürəyimin
Nuru bilmişəm.
Nəğməsinə eşidəndə
Mən şirin-şirin,
Ana vətən nidasıyla
Haqqa gəlmişəm.

Nahaq qandan ərsə çıxar
Ahu-naləsi,
Xoş günlərə alqış töker
Ürək dolusu.
Övladları bu vətənin
Şirin meyvəsi,
Dodağında qönçələner
Sözün doğrusu.

Şəfqətindən şəfa tapan
Neçə könlüdən
Gəlib keçən qucaq-qucaq
Məhəbbət oldu.

Sevən ürək ayırmadı
Çiçəyi güldən,
Məmləkətə **ürək** dolu
Fəxarət oldu.

Ürəyimdən keçənləri
Yazsam birbəbir,
Dastan olub nəsilərə
Qalar yadigar.
Həyat yolu şərəflidir,
Sözü dildədir,
Sevincini illər boyu
Daşayar bahar.

Xilaskara dəstək olan
Fədakar qadın,
Tarixlərə imza atan
Şəxsiyyət adı.
Ürəyində məbəd oldu
Doğmanın, yadın,
Zəfər dolu rüzgarların
Qoşa qanadı.

Nəğmələrdə, seirlərdə
Əbədi nida,
İlhamını bir şahana
Eşqdən yaradıb.
Gəl tələsmə, hər gedənə
Demə əlvida,

Əbədiyyət bağçasından
Kim nübar dadıb?!

Kim vətənə ana deyib
Sevdilir bizə,
Kim vətənə canım deyib
Açar qəlbini
Dağdan ağır dərd-kədərle
Qalıb üz-üzə,
Ucalardan-uca bilib əziz Rəbbini.

Azərbaycan türbəsini
Saf daşdan hörən,
Vətəndaşlıq amalında
Ay-ulduz kimi.
Ana yurdun aynasında
qüruru görən,
Sabahların sahibinə
Verir qəlbini.

Doğma yurdum, zirvələrə
Ucal durmadan,
Çin olacaq arzuların
Fərəhdən doğur.
Bircə qarış torpağına
Ürəkdən yanan
Vətənpərvər, fövqəlbəşər,
Qəhrəman oğul.

Yenə silkələdim könül mülkümü,
Heyrətdən rəng alan sevgim dənizdi.
Hikmət çələngindən tutdum yükümü,
Qibləm Ana Vətən... candan əzizdi.

IV Fəsil

Mən könüllər aşiqi,
Təbiət vurğunuyam.
Arzuları çin olan
Həqiqət carçısıyam.
Müqəddəs insanların
Ruhudur isti yuvam
Xalqımın, el-obamın
Şirini, acısıyam.

Ömrümün sonuna tək
Əmrinə müntəzirəm,
Qal desə, qalaram mən
Öl desə, ölərəm mən.
Ülvi məhəbbətindən
Yarpaq tək əsirəm,
Əbədi varlığımın
Vətən, Vətən, can Vətən.

Ana dedim adına,
Anamın anası sən,
Adım, andım səninlə
Qanadlanıb uçur, bax.

Sən nə qədər möhtəşəm,
Sən nə qədər gözəlsən,
Çöhrəndən işiq alır
Qarşımdakı ağ varaq.

Gözlərimin önündən
Keçir zaman rüzgarı,
Zamanlara sığmayan
Bir müqəddəs məkan var.
Sevgiləri daşıyır
Könlümün ilk baharı,
Vətənimə yar olur
Gələn nurlu sabahlar.

Gəl, sabahım, yenə gəl,
Qoynumu açdım sənə,
Sənsiz yaşamaq çətin,
Sənsiz dünya fanidir.
Həyatı sevdirmisən
Səni candan sevənə,
İnamı yaşadanlar
Salimdir, nuranidir.

Məbəd anamdır mənim,
Təzim etdim önündə
Ondan əziz, müqəddəs
Özge məbəəd görmədim.

Dolaşır onun adı
Nəğmə kimi dilimdə,
Yaşadım inam kimi,
Ocaq oldum, sönmədim.

Ana! Sevimli yurdun,
Sevimli ağbırçəyi,
Adı vətənlə qoşa,
Ürəkləri fəth edər,
O, haqqın sədasıdır,
Gerçəklərin gerçəyi,
O, bahar rüzgarıdır
Belədən-belə öter.

Cəsurdur, mərdanədir,
Keçər oddan, alovdan,
Dostuna dua edər,
Düşməninə od vurur.
Buz layları əriyər
Onun ürək odundan,
Yağlıların önündə
Mətin durar, şah durar.

Bar-bəhəri bal kimi,
Tutub düzü, dünyanı.
Andında sədəqətin
İlqarı, vüqarıdır.

Tanrının yazdığıdır
Onun könül dastanı,
O, vəfalı dünyanın
Böyük vəfadarıdır.

Ana, Ana! Bu adın
Sevgisi dünya qədər,
İşığı haqdan gəlir,
İnan, tükənən deyil.
Ana yurd sorağında
Bu gün hər kənd, hər şəhər,
Öz ali varlığıyla
Həmişə varam deyir.

Müqəddəs məbədlərin
Özülü ana sözü,
Göyərçin donundadır,
Sülhün bənnası odur.
Saflığında yaşadır
Haqqı, doğrunu, düzü.
Yaşanan bu həyatın
Eşqi, mənası odur.

"Ana Vətən çağırır",
Budur sözün dəyəri,
Vətəndaş hazır durur
Bu mötəbər çağırışa.

Ondan gəlir ləyaqət,
Şan-şöhretin təpəri,
El-oba qüvvət verir
Ana deyən alqışa.

Vərəq-vərəq çevir sən
Bu gün ana tarixi,
Hikməti dərya qəder
Zəngin olan sözü gez.
Bizə müqəddəs olan
Yerin, göyün sahibi
Dedi: ananın özü
Müqəddəsdir, müqəddəs.

O, bəstəkar, o, şair,
O, sülhün carçısıdır.
Göyərçin donundadır,
Haqqın sədası odur.
O, vətənin gülüşü,
Ağrısı, acısıdır,
O, zamana sığmayan
Dünyamızın adıdır.

Ana, Ana-bu adın
İşığına qızındıq.
Onun nur biçimində
Sevgili amalı var.

Hansı günə sevindik,
Hansı günü qazandıq,
Özü duaçı oldu,
Sözü bizə xilaskar.

Qəhrəmanlar anası,
And yerimiz adındır,
Səsin var bu millət
Abrında, həyasında,
Yeri-göyü ağladan
Ağrındır, fəryadındır,
Baharın nəfəsi var
Analar laylasında.

"Laylay dedim yatasan" -
Deyən dilinə qurban,
Şirin yuxu içində
Firavanlıq vədi var.
Səfasında doğulan
Belə həlim, mehriban
Övladdır arzularda,
Arzuları bəxtiyar.

Hansı dahi görmədi
Səndəki əzəməti,
Şəxsiyyət şöhrətinin
Sənsən xeyir-duası.

Sənsən vətən hikməti,
Sənsən elin sərvəti,
Xoşbəxtliyin carçısı,
Xoşbəxtliyin mayası.

O, dahilər yetirib,
O, dahinin özüdür,
Haqsız tökülən qana
Göz yaşıyla yox deyib.
O, vətən harayının
Ən kəsərli gözüdür,
Alilər məclisinin
Adi bir sözü deyil.

Nəğməsi cana məlhəm,
Röyalara bal qatar,
İnsaf dinin yar ısıdır,
Ana insafın özü.
Onun ahı, naləsi
Uçalıb ərşə çatar,
Onun nurlu gözüylə
Açılar sübhün gözü.

Yaşa, ana varlığım,
Yaşa haqqın anası,
Dünya sənın qoynunda
Bəslənir cocuq kimi,

Bizimlə addımlayan
Şirin, şəkər laylası
Sabahların işığı,
Zülmətlərin qenimi.

Sığındım işığına,
Sən işığın varlığı.
Hifz etdim gerçəkliyi,
Sevdim bəxtiyarlığı.
Ürəklərin sevinci,
Könüllərin saflığı,
Adın bizə şərəfdir,
Həyat fərmanı səndə,
Dünya vəfali olur
Ana, ana deyəndə.

Uşaq, qoca bilməz ki,
Səpələr şəfeqləri,
Şəfali duaların
Sayasıdır əlləri.
Odur ürək arzusu,
Odur dillər əzbəri,
Arzuları çin olan
Nəğmələr var sinəndə,
Dünya vəfali olur
Ana, ana deyəndə.

Vətən hardan başlanır?
Sualını verən sən,
Vətən dara düşəndə
Ən xilaskar ərən sən.
Qələbə müjdesini
Süfrə kimi sərən sən,
Mələklər də sevinir
Ana qəlbi dinəndə,
Dünya vəfali olur
Ana, ana deyəndə.

Canını fəda edib,
Öz canından can verib.
Ana vətən adını
Sevdiren iman verib.
Zülmələri eridən
And verib, aman verib,
Təbiət gözəlləşir
Gerçək gülü dəyəndə,
Dünya vəfali olur
Ana, ana deyəndə.

Mənim balam deyirsə,
Balası baldan şirin.
Anamın dili şəkər,
Şəkərdir Ana dilim.

O, baharı andıran
Bahar misallı gəlin,
Buzlaqları əridir
Xoş nəfəsi gələndə,
Dünya vəfali olur
Ana, ana deyəndə.

Sevimli nəğmələrin
Şirin nəqarəti o,
El-obaya ruh verən
Gəraylı, bayatı o,
Pərvazlanan sözlərin
Gümüşü qanadı o,
O səhərdən boylanır
Var bu gün də, dünən də,
Dünya vəfali olur
Ana, ana deyəndə.

İllərin ahəngini
Daşıyır ağ saçları,
Hikmətilə mat qoyub
Sultanları, şahları.
Gül açıb alqışları,
Dağlar yıxıb ahları
Gecələrin sükutu
Dən-dən olub telində,
Dünya vəfali olur
Ana, ana deyəndə.

Bəstəkar nəğməsini
Ona deyib avazla,
Naləsi daşlar dəlib
Dinib kamanla, sazla
Qolları qardaş olub
Doğma Kürlə, Arazla,
Sehrli ümidlərin
Durna köçü dönəndə,
Dünya vəfali olur
Ana, ana deyəndə

Onun xeyir-duası
Əsir başımız üstə.
Onun xoş arzuları
Uçuşur dəstə-dəstə.
İnsanlığın yaşadı
Ədur, etibar üstə.
O, günəş işığıdır,
Həyat sönər, sönəndə,
Dünya vəfali olur
Ana, ana deyəndə.

Gəzdim ölkələri, gördüm ki, ana,
Cənnət məkanıdır qucağın sənin.
Sən ki, həyat verdin əziz balana,
Əzizim, adını unutmaq çətin.

V Fəsil

Mən ana deyirəm, elə bir ana
Ömrünü övlada həsr eləyibdi.
Qoyundan, quzudan qoyub qurbanı,
Yenə gözlərini qurban deyibdi.

Keçibdi alovdan, keçibdi oddan,
Dünyanın tufanı qorxutmayıbdı.
Verib öz ömrünü, verib illərə,
Amma övladını o, atmayıbdı.

Bilib ki, köksünə basdığı uşaq
Vətən torpağının bir parçasıdır.
Bilib ki, yurdunun bütün dərdinə
Ancaq əlacını o tapacaqdır.

Ürəyin odunu verib körpəyə,
Özləri aloysuz yanar analar.
Övladın məktəbə getdiyi yolda
Göyərər analar, donar analar.

Gözləyər elə bil səhər gələcək,
Səhərin qolundan tutar analar.
Təkcə övladını əllərlə deyil,
Həm də ürəyi ilə tutar analar.

Gözünün nurunu verib övlada
Yenə övladından doymaz analar.
Gözləri çiyində bitər dua tək
Övladı uzağa qoymaz analar.

Silahı əliylə sındıra bilər,
Əliylə qatırı dayandırar o.
O elə insan ki, elə duyğu ki,
Babəki yuxudan oyandırar o.

Hərdən düşünürəm, prezident olsa,
Qan-qada istərmi görənlər analar.
Özgə balasına qıyarlarmı heç,
Doğma balasını sevənlər analar.

Hərdən düşünürəm, erməni qadın
Qan-qada istərmi görənlər həyatda?
Özgə torpağından de, pay umarmı...
Övladlar uyuyur qəbirstanlıqda.

Qəbristan yolları ayaqlar altda
Qaldığına görə xəcaətlidi.
Dünyada sevinər böyüyən hər şey,
Təkçə qəbristanlıq qəbahətlidir.

Nə qədər böyüyüb bu qəbristanlıq
Analar görmürmü, duymurmu görə?
Silahı qaldıran övladlarının
Analar qolundan tuturmu görə?

Bir ana haqqında söhbət açıram
O, elə müqəddəs, o elə insan.
Olmayıb heç zaman nifrəti, kini,
Dünya don geyinib arzularından.

İşıqsız gözlərə o nur veribdi
Xəstələr sağalıb ümidlərindən.
Dünyaya elə bir oğul veribdi,
Ölkə gözəlləşir dediklərindən.

Zərifə anadır o ulu qadın
Həyatda min cürə əziyyət görüb.
Ona kim zülmələr eləyibsə də
Əvəzindən ondan məhəbbət görüb.

Onun silahıdır saf məhəbbəti
Qanmazı min yerdən sındıracaqdır.
Tapıb insanlarda kin, küdurəti
Əbədi alovla yandıracaqdır.

Heç kəs inciməyir onun sözündən
Şəfqətdən incimək olarmı, söylə?
Şəfanın özüdür Zərifə xanım,
Nəcəbət vüqarsız qalarmı, söylə?

Nələr görməyibdi Zərifə xanım,
Həyatı biz ondan öyrənək gerek.
Bax odur Azərbaycan qadınlarına
Ən böyük bir zirvə, ən böyük örnək.

Gənclik illərində oxuyub ancaq,
Oxuya-oxuya görüb həyatı.
Elmlə oxuyub gördüyü nə var,
Xəyalla kəşf edib bu kainatı.

Keçibdi alovdan, keçibdi oddan
Qoruyub sevgi tək əqidəsini.
Həyatda susduğu anlar olsa da,
Verib övladlara doğma səsini.

Alov götürübdü kirpikləriylə,
İzlənir, bizlənir qoyduğu hər iz.
Ömrünü biryolluq qurban verərdi,
Olarmı atadan dünyada əziz?!

Səni əzizlədi Əziz müəllim,
Sevgisi həmişə təzə-tər oldu.
Bir ürək bəslədi mehriban, həlim,
Heydər şöhrətinə bir Heydər oldu.

VI Fəsil

Verib üreyini Əziz Əliyev
Azəri yurdunun hər qarışına.
Onun hər addımı, hər bir səfəri
Dönür doğma xalqın alqışlarına.

Obasına bağlı, xalqına bağlı
Böyük bir insandı Əziz Əliyev.
Vətənimin milli duyğularını
Ürəkdən duyandı Əziz Əliyev.

Xalq onu tutubdu bir bayraq kimi,
Üçrəngli bayraqdı Əziz Əliyev.
Dayanıb xalqının keşiyində o,
Həmişə oyaqdı Əziz Əliyev.

Onu Dağıstana göndərdilər ki,
Bir az uzaq olsun könüldən, gözədən.
Oğlu haqsız yerə sıxıldığından
Əzizin anası neylədi görəni?

Oğluna verilən ittiham, mənəcə,
Birinci növbədə anaya çatır.
Baxın anaların ürəklərinə,
Orda neçə həsrət, neçə dağ yatır.

Oğula tuşlanan gülləylə birgə
Birinci növbədə analar ölür.
Analar ölürsə göydəki quşlar,
Suların üzündə sonalar ölür.

Analar ölürsə vətən də ölür,
Görəsən anlayan varmı həyatda?
Analar öləndə bilin, a dostlar,
Onunla birlikdə ölür ata da.

Əzizin anası ağladı yaman,
Oğlunu nə qədər zillət gözləyir.
Bilmirəm, o ana bildirdi hardan
Oğlunu məhəbbət, ülfət gözləyir.

Məhəbbət... o hələ uzaqda idi,
İndisə oğlu çək-çevirdədi.
Onun gözəltinə alınmasından
İnciyən, sızlayan, tək Zərifədi?

Müşfiqə, Cavidə əzab verənlər
İndi də Əzizi nişangah alıb.
Haqsız fərmanından otuz yeddinin,
Sağ qalan Allahın hökmüylə qalıb.

Zərifə məktəbə gedir hər səhər,
Bəlkə olanlardan yoxdu xəbəri?!
Ən böyük dostları məktəb yolları,
Ən böyük sirdaşı qələm, dəftəri.

Bilməyir dünyada nələr baş verir,
Sevir həm payızı, yazı Zərifə.
Sözlərin sevgili mənasın bilir,
Tanımır bir özgə sözü Zərifə.

Həcərdən dərs alıb, ellər qızıdır,
Həyası məhəbbət yanağındadır.
Çıxıb yollarına Heydər Əliyev,
Sevirəm kəlməsi dodağındadır.

Əziz qeyrətindən o, baş götürüb,
Leyli sevgisinə yol gəlibdi o.
Ata sözlərində görüb dünyanı,
Atası nə deyib düz bilibdi o.

Atadan, anadan sevgi istəyib,
Bax, indi başının tacıdı sevgi.
Zaman elə gəlib, dodaqlarında
Az qala dadsızdı, acıdı sevgi.

Hər gün atasını tənqid edirlər,
Yox, yox, bu tənqidlər yaraşmır ona.
Bilir atasının günahı yoxdu,
Bu işin çarəsin bilməyir amma.

Atası gecələr səhərə kimi
Vətəni düşünür, xalqı düşünür.
Hamının qəlbinə sığınıb vətən,
Hamının qəlbində vətən üşüyür.

Zərifə Allaha dua eləyir,
Amandır, atama tənə dəyməsin.
Hər zaman istəyir çiçəklər açsın,
Çiçəklər heç zaman boynun əyməsin.

Gələcək yaşayır xəyallarında,
Çiçəkdən kövrəkdi Zərifə xanım.
Düşübdü xalqımın payına göydən,
Laylalı ürəkdi Zərifə xanım.

Anası üstündə layla çalanda
Doyunca götürüb layla payını.
Atanın, ananın laylalarından
Qurubdu könlündə öz sarayını.

Günəş yuva salıb onun üzündə,
Gedir gələcəyə, gedir Zərifə.
Bilməyir dünyada nələr baş verir,
Təkcə dərslərini bilir Zərifə.

VII Fəsil

Yalnız həkimlikdi onun arzusu,
Bəzən sönən ocaq qor ola bilir.
Haradan biləydi Zərifə xanım,
İnsan ürəkdən da kor ola bilir.

Gözləri sağaltmaq mümkündü bəlkə,
Axı neyləyəsən qəlbi korrarı.
Ürəyi korlardan başlayır, inan,
Vətənin ən böyük qəsbkarları.

Günəş yuva salıb onun üzündə,
Gedir gələcəyə, gedir Zərifə.
Bilməyir dünyada nələr baş verir,
Təkçə dərslərini bilir Zərifə.

"Beş"lərlə doludu gündəliyi, bax,
Hər qiymət yoluna işıqdı indi.
Məktəbin yolları asfalt kimidi,
Həyatın yolları qarışıb indi.

Gecələr düşünür atası Əziz,
Yollar yaman bağlı, yoxmu bir işıq?!
Nadanla alimin yeri dəyişik,
Siyasət aləmi tamam qarışıq.

Təkçə ürəyində bir ümidi var,
Həqiqət nazilir, üzülmür ancaq.
Bu dəfə küləklər şimaldan əsir,
Daha alovlanır azadlıq-ocaq.

İstəyir dərini heç kəs bilməsin,
Nə fayda, yalanı yazır qəzetlər.
Qəzetlər bir yana, qızı Zərifə
Dərnləri gözündən oxuya bilər.

Düşünür qızının taleyini çox,
Yaxşı ki, arxada doğma vətən var.
Əziz bilməyirdi doğma qızının
Yolunda Heydər tək igid ərən var.

Heydər Əliyevi yaxşı tanıyır,
Bilirdi ölkədə çoxdu hörməti.
O mənim qızımı sevirse əgər,
Başlayar onun da bir müsibəti.

Onu bağışlamaz Mərkəzi Komitə,
Zərifəni sevmək məhv olmaq demək.
Fikir ver həyatın qafiyəsinə,
Zərifəni sevmək yaşamaq demək.

Yaşayır sevgiyə Heydər Əliyev,
Onunçün qadağa yoxdu dünyada.
Qoşa doğulubdu sevgi, kişilik,
Heydər layiq olub bu gözəl ada.

Sevgidən doğulub qəhrəmanlığı,
Sevgi tarixlərdən bir yadığıdır.
Sevgisiz yaşamaq ölümdən betər,
Sevgiyə yaşayan nə bəxtiyardır.

İnsan sevgisindən qorxub çəkinməz,
Məhəbbət insanı insan eləyər.
Heydər öz ömrünü, vəzifəsini
Hər an Zərifəyə qurban eləyir.

Günəş yer üzünü nura boyadı
Zərifə dünyaya gələn günündə.
Bütün el-obanın çırağı yandı,
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Güldü təbiətin şıltaq bənizi,
Cağladı çayları, güldü dənizi.
Dağları, daşları, yamacı, düzü
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Körpə gözlərində işıq getirdi,
Xəffəcə gülüşü nağıldı, sirrdi,
Ata-anasının bəxti gülürdü
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Zərif çiçək kimi gül üzü vardı,
Elə bil yaz idi, güllü bahardı.
Xoşbəxtlik bu qızı qoynuna aldı
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Adını özünə tay eylədilər,
Zərifdir, Zərifə qoyaq dedilər,
Qədəmin mübarək, qızım, dedilər,
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Doğuldu, bir ata sevindi o gün,
Quruldu evində böyük toy-düyün.
El-oba, fəxrin var öyünmək üçün
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Bir ümid şöləsin yandırdı tanrı,
Xalqına günəş tək göndərdi onu.
İşığı bürüdü Azərbaycanı
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Sən demə, bu qızın ömrü naxışdı,
Xumar gözlərində xumar baxışdı.
Göydən yağan yağış nurlu yağışdı,
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Gələcək sabaha ümüdlə gəlir,
Gecənin bağrını şəfəqlər dəlir,
Bir körpə nəğməsi sevgiyə gəlir
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Körpə əllərində nələr gətirib,
Səadət gətirib, şəfa gətirib,
Tanrı yer üzünə təbib gətirib
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Bir ümid yeri də göyərdi o gün
Cahan həm kükrədi, həm dindi o gün,
Bir ana ürəyi isindi o gün
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Laylalar şirincə nəğməyə döndü,
Könlünün duyğusu nəğmətək dindi.
Bu qız möcüzədi, bax, hamı dedi
Zərifə dünyaya gələn günündə.

Vətəndaş, bu adın hikməti dərin,
Adı da, andı da... Ana vətəndi.
Yaddaşı olsam da qərinələrin,
Varlığı ruhuma yenə məlhəmdi.

VIII Fəsil

İllər ötüb keçdi yel qanadında
Amalı dil açdı onun adında.
Elə bir taleyi, yolu seçdi ki,
Əbədi yaşadı xalqın yadında.

Böyüdü, qəlbində həyat eşqi var,
Dünya Zərifəyə elə gəlir dar.
Gəzir arzuları diyarbadiyar
Həyat eşqi yaşar onun qanında.

Dil açan arzular tükənəz olar.
Həyat bir çeşmədir, çağlayar, dolar.
Kamillik insanın bəzəyi olar,
Heç nə dura bilməz onun yolunda.

Əynində ağ xalat bənizi kimi,
Amalı parlayır, ay gözü kimi
Çöhrəsi işıqlı xalqın həkimi
Yaşatmaq eşqi var, onun adında.

Sevdi peşəsini, sevdi yolunu,
Dünyaya sevgiylə açdı qolunu,
Xəstəyə ölümdən verdi olumu
Yanırdı insanlıq od-alovunda.

Yer üzünə enmiş bir mələk idi,
İstəyi yaxşılıq, həm kömək idi.
Bilirdi, hamıya o gerek idi,
Mələk libasında, mələk donunda.

Nə qədər insana şəfası oldu,
Ömründə hamıya cəfası oldu,
Gözünün işığı itən kəslərə
Zərifə bir işiq dühası oldu.

Əlləri nur idi, sanki ay idi
Ay da gecələri yerə enirdi.
Qaranlıq gecənin bağrını dəlir
Gecənin qoynuna işiq verirdi.

Yaşadı ömrünü insanlar üçün,
Xoş idi bu ömrün hər anı, hər gün.
Dünya işığını görəndən çox
Zərifə sevinir, gülürdü o gün.

Bu ömür verilmiş tale payıydı,
O, öz taleyinə sadıq yar idi.
Xalqa, millətine layiqli olmaq
Zərifə ömrünə yazılmalıydı.

Əqidə, məsləkin sadıq yoldaşı,
Tutduğu amalın dostu, qardaşı,
Bütün ömrü boyu öz silahdaşı
Zərifə ömrünü yaşamalıydı.

Çiyinə almışdı həqiqət yükün,
Yaşadı ömrünü əyilməz, mətin.
Çəkdi qayğısını o bu millətin,
Millətə ana tək ad almalıydı.

Amalı dünyanı dolaşan qadın,
Sənin öz yerin var, sənin öz adın.
Mübariz, qəhrəman bir insan kimi
Xalqın yaddaşında daim yaşadın.

Gəldi ömrünün gözəl anları,
Gerçəyə dönürdü o xəyalları,
Çıxdı qarşısına sevgi yolları,
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Ömrün qapısını məhəbbət döydü,
Elə bil yer göydü, göydə ki yerdə,
Könlünü bu elin oğluna verdi,
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Yazıldı məhəbbət dastanı o gün,
Var oldu sevgisi, artdı günbəgün.
Bir üzük yollandı onlara bir gün,
Sevgi, məhəbbət də özü bir evdi.

Ulu öndər oldu, yarı, yoldaşı,
Eşqinin sultanı, ömrün naxışı.
Parladı qəlbində bəxtinin qaşığı
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Ulduzları göydə barışmışdılar,
Yerdəki mələklər danışmışdılar,
Cavanlar sevgiyə qovuşmuşdular,
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Sevgi çiçək açdı onun üzündə,
Sevgi iz qoyurdu onun izində.
Sevinc nur saçdı onun gözündə,
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Sevgi şərbətini qoşa içdilər,
Elə bu dünyaya bir gəlmişdilər.
Yaxşı ki, sevgidə bir yol keçdilər,
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Ruhları, sözləri bir yolu getdi,
Ömürdən çən-duman yox oldu, getdi.
Evində səadət butası bitdi,
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Bir evin sevgisi, anası oldu,
Eşqinin nəğməli duası oldu.
Yarının sevimli sonası oldu,
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Yaşadı ömründə Heydər ömrünü,
Bir ömrü ikiyə yaşadı demək.
Bütün ömrü boyu xoşbəxt olmağa
Zərifə sevgisi lazımdı gərək.

Sönmedi həyatın çətin anında,
Bütün mərdliyini üzə çıxardı.
Onun köməyinə gəldi bu anda
Yolunda içdiyi sədaqət andı.

Bu sevgi məhəbbət nağılı oldu,
Sevgi dastanı tək yaddaşda qaldı.
İlhamla Sevilin and yeri oldu,
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Ana məhəbbəti doldu qəlbinə,
Ana tək o sevdi, sevildi yenə.
Ana məhəbbəti şirindi demə,
Zərifə sevildi, Zərifə sevdi.

Övladlar ömrünün bəzəyi oldu,
Onların üstündə şam tək əsirdi.
Ömür uçub gedir səsiz-səmirsiz,
Övlad böyütməyə o tələsirdi.

Yaşadı həqiqət nəğməsi kimi,
Ömrünə bir ana himni yayıldı.
Şirin, həzin səslə laylalarıyla
Ana ürəyinə qayğılar doldu.

Əritdi ömrünü analar kimi,
Vətənə layiqli övladlar gərək.
Yuxusuz gecələr sirdaşı oldu,
Məqsədi bir idi, millət, xalq deyək.

Bilirdi, bu vətən tarixlər boyu
İgid oğullarla öyünməlidir.
Düşməne döyüşdə qalib gəlməyə
O, igid bir oğul böyütməlidir.

Millət keçmişindən dərs alsın gerek,
Gələcək keçmişdən güc alacaqdır.
Vətəni, torpağı sevən oğullar
Xalqının qəlbində yaşayacaqdır.

Ana ürəyinin ana səsile
Övlad taleyinə ömrünü yazdı.
Analıq hissini öz qüdrətilə
Nə etdi, yenə də dedi ki, azdı.

Vətənə, torpağa sevgisi vardı,
Bu sevgi, bu istək yaşatdı onu.
Elə bir oğulu böyütdü ana,
Xalq, millət adında yaşatdı onu.

İlhamlı sabahlar gələcəyimiz,
Sabaha ümidlə baxışımızdır.
Zərifə ananın o yadigarı
Millətin ömrünə naxışımızdır.

Var olsun yurdumun qeyrətli qızı,
O, tarixlər boyu yaşayacaqdır.
Ulu öndərimin yarı, yoldaşı
Millet anası tək var olacaqdır.

Adına nəğmələr yazılır hələ,
Nə qədər musiqi, şeir yazılıb.
Hələ oxunacaq gözəl nəğmələr
O şeiri, nəğməni özü qazanıb.

Bahar təravətli çiçək ömrünün
Nə ləçəyi solar, nə də çiçəyi.
Yaşanan bəşəri ömürlərində
Ən gözəli onun, odur göyçəyi.

Xalqımın bu igid, mehriban qızı
Solmadı üfüqdə yanar ulduz tək.
Hər zaman millətlə bir yerdə oldu
Qayğıyla, sevgiylə yandı bir ürek.

Cahanda günəş tək parlayan ömrün
İşığı dünyanı qoynuna alıb.
Zərifə cismani bizdən getmə də,
Sevgisi, qayğısı bizimlə qalıb.

Bir ana boylanır o daş məzardan
Qayğılı gözləri yenə qayğılı.
Xalqının, elinin fikrini çəkir,
Yəqin ondandır ki, belə duyğulu.

İçində duyğular baş alıb indi,
Ana ürəyinin istisi qalır.
Ona baş çəkməyə gəlirlər hər gün,
Övladlara baxıb xəyala dalır.

Danışır sakitcə övladlarıyla,
İstəyi, arzusu dil açır bu gün.
Övladlar ananın önündə durub
Ana sevgisinə bələnir bütün.

Bürünür məzarı al çiçəklərə,
Çiçəklər ananı qoynuna alır.
Öz şimşək ömrünü yaşamış ana
Çiçəklə qolboyun, birlikdə qalır.

**Nur verdi gözlərə Zərifə xanım,
Ürəkdən su içən gözlər sevindi.
Başqa şəfası var müqəddəs adın,
Bu ad vətənindi, bu ad sənindi...**

IX Fəsil

Bir az da sevinir, sevinc içinde
Sabaha ümüdi etibarlıdır.
Bilir ki, xalqının inam mənbəyi
Onun öz övladı İlham oğludur.

Onun İlhamının amalı təmiz,
Xalqının qəlbində o seviləcək.
Bu sevgi əmanət verilib ona,
İlham öz xalqını sevir, seviləcək.

Doğma Vətəninin səması təmiz,
Buludlar bu yerdə qarala bilməz.
Vətən torpağının igid əsgəri
Düşmənin önündə heç vaxt əyilməz.

Bilir ki, zəhməti hədəf getməyib,
Zamana öz gözəl töhfəsin verib.
Könlünün səsiylə, ağılın səsiylə,
Xalqının adını o səsləndirib.

Bilir ki, bəşərin öz tarixində
Onun əməlinin öz yeri vardır.
Şərəfli, layiqli keçən ömrünün
Hər bir anını da tarix yaşadır.

O, böyük insanın həyat yoldaşı,
O, böyük insanın gözəl qızıdır.
O, ana torpağın gözəl övladı,
O, ana torpağın bahar, yazıdır.

Qorxmadı heç nədən Heydər Əliyev,
Atıldı siyasət dəryasına o.
Zərifə dağ kimi durdu dalında,
Döndü dənizlərin qəvvasına o.

O işdən gələndə hər vaxt qapını
Heydər üzünə gülərək açdı.
Elə təzələndi əsəbi həyat,
Öndərin üzündə həyat gül açdı.

Zərifə xanımın gözəl siması
Bir anda kədəri mum eləyirdi.
Bir dəfə ömrünü yaşamadı o,
Ömrünü Öndərə həsr eləyirdi.

O, elə sevirdi ellər oğlunu,
Quşlar həsrət idi belə sevgiyə.
Qoşa addımlayıb həyat yolunda,
Məhəbbət yayıldı bütün ölkəyə.

İlk dəfə dünyaya Sevili gəldi,
Ax, necə sevindi Muğan da, Mil də.
Bir ailə sevinci deyil bu sevinc,
Sevindi oba da, sevindi el də.

Bu xəbər aşaraq bütün sədləri,
Dərbəndə Təbrizə gedib çatdı da.
Çoban bu xəbəri dastan eylədi,
Ürəkden dediyi bir bayatıda.

Quşlar qanadına alıb xəbəri,
Ölkədən-ölkəyə qanadlandılar.
Elə məşhur oldu Sevilin adı
Analar qızına Sevil qoydular.

Çoxaldı kəndlərdə Sevil adları,
Bir məktəbə gəlsən hamısı Sevidi.
Sevillər sevdilər Sevillər kimi,
Baxırsan hər tərəf gözəl sevgidi.

Zərifə xanımdan aldığı işıq
Sevili ellərdə gözəl eylədi.
Yerlərdə gülləri yıxdı başına,
Bir anda quşları göydə əylədi.

Böyüdü Sevil də anası kimi,
Ana baxışları axdı üzündən.
Zərifə xanımın böyük sevgisi,
Hara ayaq basdı axdı gözündən.

Anadan gəlirdi bu həya, ismət
İlhamı tanıyırdı, hamı bilirdi.
Onun gözlərində açmışdı bahar,
Onun baxışında güllər gülürdü.

Vətənin qoynunda su sonasıydı,
Cəsarət atadan gəlirdi, əlbət.
Sanki Füzulinin şah misrasıydı,
Ata dodağında dadırdı şərbət.

Babası Əzizin həyatı onun
Ən çox oxuduğu bir kitabıydı.
Yanına saldığı qolları deyil,
Təzəcə açılan qanadlarıydı.

Laylalar çalırdı Zərifə xanım,
Sevili səhərə səsləmək üçün.
Mətbəx işlərini öyrətdi ona,
Qızını zəhmətlə böyütmək üçün.

Şair təbiətli doğuldu Sevil,
Hamının qəlbinə axdı sözləri.
Zərifə xanımın sanki yenidən
Sevillə dünyaya baxdı gözləri.

Qızlar anasına oxşayır demək,
Bu da ana yurdun bir nemətidir.
Zərifə xanımın ona sevgisi
Bütün insanlara məhəbbətidir.

Gözlərə nur verir Zərifə xanım,
Təkçə gözlər deyil, ürək açılır.
Zərifə xanımın əlləri ilə
Bakıya gün doğur, səhər açılır.

Necə gözəlləşib xəstəxanalar,
Vətənin gözüne işıq, nur gəlir.
Onun əlləri ilə sirlər açılır,
Onun əlləriylə vətən yüksəlir.

Düşünür, keçmiş salır yadına
Bilir ki, yüz dərdə o cavab gəlir.
Vətəndə günahı kim eləmişdi,
Zərifə xanımla yüz savab gəlir.

Həyat necə gözəl, necə şirindi,
Bir oğlan doğulub, adı da İlham.
Sevindi bir anda Kür də, Araz da,
Sanki avazlandı Mil, Muğan, Şirvan.

İndi ürəklərin sevgisi sıcaq,
Baxırsan hər tərəf danışib gülür.
İlahi, xalqımın ruhuna bir bax,
Ailə sevinci ilə sevinə bilir.

Niyə sevinməsin Heydər, Zərifə,
Azəri xalqının övladlarıdır.
Buna bax, az qala uçsun çəmənlər,
Lalələr açılmış qanadlarıdır.

Necə gözəlləşib bütün şəhər, kənd,
Xalqın ən gözəl İlhamı gəlib.
Onun gülüşünə diqqət edin siz,
Yurdumun Şirvanı, Muğanı gəlib.

Fəxri Xiyabanda tunc abidəsi,
Baxır uzaqlara Zərifə xanım.
Əskik olmaz ordan gülün dəstəsi,
Qəlbi oda yaxar Zərifə xanım.

Bu dünyada o yaşadı mələk tək,
Cüt övladı onun qoşa qanadı.
Yer üzünü canı dildən sevərək,
Örnək oldu çoxlarına həyatı.

Kirpiyiylə od götürər analar,
Nəfəsiylə qızır doğma ürəklər.
Nəsillərə od ötürər analar,
Yurd yerində qönçələner çiçəklər.

Ana Vətəninə xidmət edərdi,
Zərifə xanımın Əziz atası.
El-oba yolunda canın verərdi,
Hamidan mehriban, əziz atası.

Övladlıq borcunu verib hər zaman,
Doğma ocağına nur gətirərdi.
Pislərə, pisiyə verməzdi aman,
Yaxşılıq ziyasın gur gətirərdi.

Zərifəydi ən istəkli uşağı,
Tellərini zərif-zərif höərədi.
Göz önündə canlandırıb uzağı,
Gözəl qızın ağ xalatda görərdi.

O, böyük dahinin alim qızıydı,
Göz həkimi idi olmaq arzusu.
Tanrının bir xoşbəxt ulduzu idi,
Göylərdən gəlirdi onun ruzisi.

Gör neçə insanın gözünü açdı,
Neçə min ürəyə sevinc bəxş etdi.
Qaranlıq dünyaya parlaq nur saçdı,
Qəmli könüllərə fərəh nəqş etdi.

Onun fərəhinin hər zərrəsindən,
Bu geniş kainat ala büründü.
Xəyalın möhtəşəm mənzərəsindən,
Zülmət də qorxaraq geri süründü.

Zərifə xanımdı çox gözəl insan,
Qapılar bağlansın, qoymazdı ki o.
Həkim-cərrah olmaq deyildir asan,
Kimseyə korluğu qıymazdı ki o.

Sevinib özünün xoş əməlinə,
İşıqlı dünyadan zövq də alardı.
Cərrah bıçağını alıb əlinə,
Xeyirxah işindən şövq də alardı.

Xoşbəxtlik haylardı qovaraq şəri,
Hamının dərdinə şərik olardı.
İşığa bələyib o dərdi-səri,
Könüldə qalardı, sözdə qalardı.

Bir dost kimi danışardı hamıyla,
Çətinə düşənə əl də tutardı.
Fəxr edərdi Sevil, İlhamıyla,
Evdə yorğunluğun o unudardı.

**O, loğman; o, ana, o, ellər qızı,
Ona ünvanlandı xalqın rəğbəti.
Yerin gül çiçəyi, göyün ulduzu,
Sevdi bu hörməti, bu şərəfəti.**

X Fəsil

Qoşa övladına mehriban ana,
Ömür-gün dostuna bir arxa-dirək.
Həyatın yaşadı o, yana-yana,
İndi yoxluğuna inanmır ürək.

Heydər Əliyevin həyat yoldaşı,
Ulu öndər necə sevirmiş səni.
Sən idin ən yaxın dostu, sirdaşı,
Sevgisi mələyə çevirmiş səni.

Sənin yoxluğundan keçsə neçə il,
Yenə də yaşardın lal ürəyində.
O, səni heç zaman unudan deyil,
Yoxluğun bir qara xal ürəyində.

Bu tunc abidənin öz əlləriylə,
Örtüyün götürdü o aqıl insan.
Bəzədi məzarın tər güllər ilə,
Əzizin itirmək deyildir asan.

Vermədi könlünü bir başqasına,
Əbədi sevgiyə sadıq də qaldı.
Bir gün də qovuşdu haqq dünyasına,
Sənin yanındaca xəyala daldı.

Bütün analar tək olardı xoşbəxt,
Görəndə övladın yaxşı gününü.
Anayçün, nənəyçün əsil səadət,
Eşitsin nəvənin bal səs-ününü.

Nə yaxşı dünyada nəvə də gördü,
Ürəyi dəniz tək ləpələndi də.
Al-əlvan güllərdən dəstə də hördü,
Bütün yer üzünə səpələdi də.

İndi sağ olsaydı çox sevinərdi,
Oğlunun sevinci onun sevinci.
Həzin nəğmə kimi deyib-dinərdi,
Hər sevinc yaşsı da solmaz bir inci.

Nənəlik hissini müqəddəs saydın,
İndi oğlunun da cüt nəvəsi var.
Ay Ana, sənin də gözlərin aydın,
Babadır, onlarla bir nəfəs alar.

Ruhu qanad çalır göydə mələk tək,
Azad ölkəmizi fərəhlə süzür.
Yaşayar könlüdə gözəl dilək tək,
Əbədi dünyada tapacaq hüzur.

Demə dünya fani, həyatsa boşdur,
Şirin arzularla yaşa dolmusan.
Prezident anası olmaq çox xoşdur,
Belə gözəl ada layiqli olmusan.

İndi tək dərdimiz doğma Qarabağ,
Bir gün də alınar öcümüz bizim.
Əgər ki sülh ilə geri almasaq,
Savaşa sınınar gücümüz bizim.

Tezliklə Qarabağ geri alınar,
Qaçqınlar qayıdar el-obasına.
Qələbə marşımız orda çalınar,
Vətənim bürünər toy libasına.

Oğlunla fəxr edir can Azərbaycan,
O, cavan yaşında müdrik bir rəhbər.
Xalqa xidmət etsin o gözəl insan,
Adı atası tək dillərdə əzbər.

Zərif incəlikdir, zərif çiçəkdir,
Bu adı düşünüb deyiblər sənə.
Sinəndə döyünən elə ürəkdir,
Bir zərif çiçək tək qondu sinəne.

Koroğlu anası, Nəbi anası,
Atəşi günəşdən, oddan aldınmı?
Sən ey qanad çalan göllər sonası,
Övladlar yolunda alovlandınmı?

Əziz Əliyevin fədakar qızı,
Tibbin fədaisi, örnəyi oldun.
Elm göylərinin yanar ulduzu,
İtkinlə qəlblərin göynəyi oldun.

Sənin İlhamından ilham alaraq,
Alınmaz dağlara can atırıq biz.
Bir ana adıyla qanadlanaraq,
Hələ günəşə də tez çatarıq biz.

Ey müqəddəs ana, müqəddəs qadın,
Günəş tək dünyaya nur çiləmişən.
Gözünün işığın, qəlbinin odun,
Neçə insanlara bəxş eyləmişən.

Gör kimin sirdaşı, yarı olmusan,
Dağ dağın yanında əzəmətlidir.
Sən dağlar başında günəş olmusan,
Günəş dağ başında zər şəfəqlidir.

Bu yurdun həm qızı, həm gəlinisən,
Anası, nənəsi, gözəl xatını.
Uzat əllərimə əllərini sən,
İgid Qazan xanın Burlaxatunu.

Tanrı bəxş elədi səni nur bizə,
Ulu sərkərdənin baş tacı oldun.
Dedin yarat bizə, dedin qur bizə,
Bu yurda həm ana, həm bacı oldun.

Sevdin bu vətəni, sevdin bu eli,
Müqəddəs amala verdin eşqini.
İki böyük insan, iki sevgili,
Yaşatdı Məcnunla, Leyli eşqini.

O ki istedadı başdan-ayağa,
Nağıldı, nəgməydi, həzin şeirdi.
Ömrünü hamıya verdi sadağa,
Bir də ki, o ulu öndərə verdi.

Zəriflər zərifi, incədən incə,
Həm də kişi kimi qeyrətliydi o.
Qəlbi qan ağları dərli görünçə,
Bəlkə çoxlarından cürətliydi o.

Ah, neçə ürəyi fəth eyləmişdi!
Bir özü bilirdi, bir də sevdiyi.
Elə bil əzəldən əhd eyləmişdi,
Kimsəni sevmədi bir də sevdiyi.

Qaranlıq dalanda yollar aradı,
İşığa yol açdı zülmət içində.
Ucalıb xanımlıq zirvəsinə o,
Qorudu milləti "millət" içində.

Nur alıb günəşdən alışaraq o,
Neçə nursuz gözün sevinci oldu.
Daim zülmət ilə yarışaraq o,
Parlayan, alışan bir inci oldu.

Oğlunun adını ilham qoydu o,
Dedi, ilhamını xalqından al sən.
Qızının adını Sevil qoydu o,
Dedi Sevil kimi zülməti yar sən.

Heydər ocağının yanar çırağı,
Zəkası nur saçdı qaranlıqlara.
Heç kəs fəth etməmiş hələ o dağı,
Yolu irəliyə – aydınlıqlara.

Nə sirli təbəssüm, nə sirli gülüş,
Baxışlar uzağa boylanıb baxır.
Sanki o gülüşdən, o təbəssümdən,
Dünyanın üzünə təbəssüm axır.

Adını nəvələr daşıyır indi,
Həcərin, Nigarın qeyrəti kimi.
Sənin nəcibliyin yaşayır indi,
Xalqın əbədlilik niyyəti kimi.

Sən Leyli timsallı seven qadındın,
Məcnun sevgisinə layiq yaşadın.
Elin, oban idi arxalandığın,
Bir ömrü şərəflə, şanla yaşadın.

Sən bir ana idin qəlbi arzulu,
Daima ana tək yanasısan sən.
Əvvəl adi övlad anası idin,
İndi prezident anasısan sən.

Qəbrinin önündə baş əyib oğlun,
Yadına kim bilir, ah, nələr düşür.
Ana heykəl olub, daş olub indi,
Oğul, anasıyla belə görüşür.

Daş ana qucağı indi onunçün,
Dünyada ən isti bucaq kimidir.
Ana heykəlinin qarşısında o
Yenə də balaca uşaq kimidir.

O uca göylərdə şad olsun ruhun,
Yaşayır amalın, yaşayır adın.
Uyu, şirin olsun qoy sənin yuxun,
Ey müqəddəs ana, ey ulu qadın.

Səni xatırlayıb, anacaq vətən,
Üstündə çiçəklər düzüm-düzümdür.
Əbədi ana tək sanacaq vətən,
Xoş günlər, xoş illər hələ bizimdir.

Leyli də, Məcnun da əfsanə deyil,
Əbədiyəşardır, seviləcəkdir.
Gələcək nəsillər sizin sevgini,
Sevgi dastanı tək danışacaqdır.

Durub arxasında xalqımın ilham,
Güc alır hər zaman böyük Allahdan.
Yorulmaq bilməyir o, Heydər kimi,
Alır ilhamını ana torpaqdan.

Gəlibdi dünyaya ikinci Heydər,
Xalqımın demək ki, vardır sabahı.
Kökünün üstündə bitən övladın,
Hər zaman köməyi olar allahı.

Yayılb hər yana səsi xalqımın,
Yeri var dünyanın hər bir yanında.
Min bəlalər çəkmiş Azərbaycanım,
Şükür ki, ucadı düşmən yanında.

Sevgisi heç zaman əskik olmazdı,
Analar gözündə ümid olardı.
Sevirdi xalqının şair övladın,
Qoruyub hər zaman hayan olardı.

Göz açdı dünyaya o ulu Heydər,
Yazdı tarixlərə o, şanlı adın.
Qoymadı xalqını yağılar didə,
Kəsdi torpağından düşmən ayağın.

Alnıaçıq köçdü dünyadan Heydər,
Düşmən arzusunu qoydu gözündə.
Tanıtdı dünyaya Bakı-Ceyhanı,
Ucaltdı xalqını bu yer üzündə.

**Nəcabət nəsilədən, əsildən gəlir,
Hər zaman görsənən insanlıq odur.
Həyat bağçasından tər çiçək dərir,
Müqəddəs ocaqdır, tükənmir odu...**

XI Fəsil

Qədim Naxçıvanda yaşadı bir az,
O idi xalqının əlac, ümidi.
Eşitdi xalqının səsini Heydər,
Qaldı yad gözündə torpaq ümidi.

Zərifə gözündə bir işığıydı,
Baxmadı heç nəyə, açdı ürəyin.
Dönmedi sözündən yenə də Heydər,
Ulu tanrı verdi ona hər şeyi.

Analar ulduzdu, göylərdə gəzər,
Çıxıb yer kürəsi göyün üzünə.
Gecələr boylanar torpağın üstə,
Üşüyüb səmada, dönər evinə.

Hərdən külək olar həyət-bacada,
Tufan pəncərəni döyər, dağıdar.
Hansı bəhanəylə girsin evinə,
Arzusu yenə də gözündə qalar.

Üstünü örtməyə gələr oğlunun,
Deyib laylasını, səssizcə gedər.
Öpüb balasını yorğan- döşəkdə,
Başına dolayıb üzərlik, gedər.

Ana salmadıqca övlad yerini,
Elə bil balalar şaxtada yatar.
Çəkib göy göylərin donunu ana,
Yorğan tək balanın üstünə salar.

Bezməz qayğılardan, hey gülər üzə,
Hər naza, hər dərdə dözəndi ana.
Körpəsin gecələr səhərə qədər,
Yatmayıb keşiyin çəkəndi ana.

Sülhüdü analar yer kürəsinin,
Açıb yaylığını sərib üstünə.
Gətirib dünyaya bəyi, xanları,
Ucaldı analar göyün üzünə.

Neçə ölüm vardı, neçə qan vardı,
Yudu hər birini öz əlləriylə.
Yanan ürəklərin dadına yetdi,
Soyutdu hamsını öz gözləriylə.

Yaşadı, yaşatdı analar bizi,
Hər yanda nəfəsi üstümüzdədi.
Köçüb getsələr də dünyadan yenə,
Dühası hər zaman üstümüzdədi.

Əlləri uzanar göyə həmişə,
Dözməz hər yalana, batmaz günaha.
Özünü unudub, dünyanın dərdin,
Gecələr təklikdə deyər Allaha.

Heç kəsi incitməz, kimsədən küsməz,
Baxar bu dünyaya ağ saçlarıyla.
Dirənsə yoluna nankor adamlar,
Onu da bağışlar dualarıyla.

Dünyanın yəhəri düşsə belindən,
Alar yer üzünü çiyinlər üstə.
Dağılsa da dünya pislər əlindən,
Qurar bu dünyanı sevgisi üstə.

Ey vətən, ucaldın ucaldığınla,
Sən Heydər babaya, o, sənə tacdı.
Sən onu yetirdin qalib oğul tək,
O sənin qapını dünyaya açdı.

Ey vətən, ucaldın ucaldığınla,
O sənə, sən ona nur, şəfəq saçdın.
Harda dara düşdüm, çətinə düşdüm –
Bu iki ünvanın üstünə qaçdım.

Ey vətən, hamıdan uca, baş olan
Bir oğul bəxş etdin bu yer üzünə.
Adı Heydər oldu, arzusu dərya,
Milyonlar müntəzir oldu sözüne.

Bütün tufanlara sinə gərdi o,
Ömrünü xalqına həsr edib getdi.
Yurdun ən balaca bir quşesini də
Möhtəşəm bir qala, qəsr edib getdi.

Güc aldı bu xalqın, elin gücündən,
Xalq Heydər söylədi, Heydər xalq dedi.
Bir tarix yaratdı adına layiq,
O, nə söylədisə doğru, haqq dedi.

Sərdi sayəsini vətən üstünə,
Verdi verdiyini əvəz ummadan.
Az qala alovun, odun üstünə,
Getdi kişi kimi o, göz yummadan.

Xalq ona güvəndi, inam bəslədi,
O, xalqı birliyə hər vaxt səslədi.
Heydər ucalığı nəzər kəsmədi,
Göz oldu üstündə Azərbaycanın.

Qorudu vətəni son ana kimi,
Qucdı bu torpağı bir ana kimi.
Xaini oxladı qəzəbi, kini –
Göz oldu üstündə Azərbaycanın.

Ən böyük dövlətlər salama gəldi,
Heydər in şəxsində bu xalq dikəldi.
Baxışı nakəslər qəlbini dəldi,
Göz oldu üstündə Azərbaycanın.

Sərkərdə yerində sərkərdə oldu,
Qoyub getdiyi yol ən doğru yoldu.
Ona xain çıxan saraldı, soldu,
Göz oldu üstündə Azərbaycanın.

Sevdi çiçəyini, sevdi daşını,
Əzmlə ucaldı xalqın başını.
Ram etdi meydanda neçə naşını,
Var oldu taxtında Azərbaycanın.

Azəri yurduna şöhrət gətirdi,
Zaman o dahini haqdan yetirdi.
Bütün muradını verdi, bitirdi,
Var oldu baxtında Azərbaycanın.

Qadınlığın şahıdı,
Gözəl Zərifə xanım.
Sevgisində birinci,
Əzəl, Zərifə xanım.

Ürəyi sözlə dolu,
Baxışı naxış idi.
Sevdiyi adamlara,
Baxışı alqış idi.

Sevgisiylə bəzənib,
Sevgisiylə oynardı.
Çıxardı, sevdiyinin
Yollarında durardı.

Nigar, Həcər sevgisi,
Burlaxatun isməti –
Gözlərində uyuyur,
Dünyanın məhəbbəti.

Həyatın gözlərinə
Dik baxırdı Zərifə.
Sevgisini qəlbində,
Yoxlayırdı Zərifə.

Bəlkə öteri hisdi,
Yox, yox öteri olmaz.
Sevməyən bir gözəlin,
Gözləri yaşla dolmaz.

Ulduzları sayardı,
Göylərin sinəsində.
Bir məhəbbət yaşardı,
O duyğunun səsində.

Xanımların xanımı,
Sadələrin sadəsi.
Zərif görünür, amma
Poladdı iradəsi.

Onun kökü dərinə,
Neçə babadan gəlir.
Onun ağı, qüruru
Eldən, obadan gəlir.

Göygöldən həya alıb,
Xalqımın igid qızı.
Gündüz günəş səsləyir,
Gecə ayı, ulduzu.

Nur alır əllərindən
Neçə-neçə göz onun.
Qəlbini dağ ələyir,
Bircə şirin söz onun.

Atasından öyrənib,
Necə çətindi həyat.
Alovlarda bərkiyib,
Qəlbində qoşa qanad.

Böyük kişinin qızı,
Böyüdü bu həyatda.
Bir dəfə yanılmadı,
Nə şaxtada, soyuqda.

O, böyüdü vüqarla,
Bir dəfə əyilmədi.
Alışdı hamı üçün,
Bir yol "mənim" demədi.

Bayatılar, ağılar
Dilində əzbər idi.
Dediyi şirin sözlər,
İşıqlı səhər idi.

Yaşanan günlərin xatirəsi var,
Sabahın ətrini görür dadında.
O necə xoşbəxtdir, necə bəxtiyar,
Böyük əzəmət var Heydər adında.

XII Fəsil

Bir dəfə incimədi,
O, Heydərin sözündən.
Uzaqlara getmədi,
Bir an onun gözündən.

Yaraşdı bir-birinə,
Yolları bir getdilər.
Bütün problemləri
Birlikdə həll etdilər.

Alnı açıq, üzü ağ
Yaşadılar dünyada.
Vətən eşqi hər işdən,
Dayandı lap ucada.

Onlar qoşa dayanıb,
Qoşa da yanırdılar.
Hamının nəzərində,
Qoşa dayanırdılar.

Heydər işdən gəlməmiş,
Yollara göz dikilir.
Küçələr addım-addım,
Elə bil ki, sökülür.

Vətənin hər dərđini
Onlar qoşa çəkirlər.
Sevincle yaşayırlar,
Qəmin belin bükürlər.

Həyat necə gözəldi,
Deyir Zərifə xanım.
Ağ xalata əyninə,
Geyir Zərifə xanım.

Neçə-neçə ürekdə,
Neçə gözdə yaşayır.
Şirin arzu- diləkdə,
Dürlü sözdə yaşayır.

Gül-çiçəkdi həmdəmi,
Qulluq edir səhərlər.
Ona baxıb gör necə,
Böyüyür qızılgüllər.

Böyüyür İlham, Sevil,
Ana-ata gözündə.
Ata, ana kəlməsi
Uşaqların sözündə.

Ulu Öndər sınamışdı,
Ömrü boyu bu hikməti.
Xalqdan ayrı yaşamadı,
Azərbaycan dövləti.

Bunu Heydər ata etdi,
Bu kəşfidi o ustadın.
Ona görə uca tutur,
Bu millət də onun adın.

Bu, siyasi varisinə,
Öndərimin mirasıdı.
Bu istəklə ucalacaq,
Bu yurd, hələ harasıdı...?

Davam edir bu ənənə,
Davam edir yenə, yenə...
İlham ilə, inam ilə,
Çətinliyə gerir sinə.

O dahinin varisidi,
Mənim əziz Prezidentim.
Gedir xalqımın önündə,
Bu gedişi dönməz, mətin.

İrəliyə İlham ilə,
Getmək şüara çevrilib.
Bu birgəlik var olandan,
Qara niyyətlər devrilib.

Haqq yolunu tutub gedir,
Mənim əziz Prezidentim.
Cavabdehdi sabahına,
Bu diyarın, məmləkətin.

Günlər keçir qələbəylə,
Qabaqdadı hüner hələ.
Tərəqqiyə doğru gedir,
Mənim ölkəm gülə-gülə.

Heydər ata sevgisini,
Yaşadır işdə, əməldə.
Dərin hörmət, sonsuz sevgi,
Halallıq var bu təməldə.

Əzəl gündən qədərbilən,
Haqq tanıyan olub xalqım.
Paklığıyla ucalıbdı,
Ona qurban mənim canım.

İlham Əliyev çalışır,
Çatdırsın hər tərəqqiyə.
Ən möhtəşəm arzulara,
Qovuşmasın bu xalq niyə?

Qoy ucalsın, qoy güc alsın,
İlhamımın əməlindən.
Bizə xain çıxanları,
Yıxmalyıq təməlindən.

Dərsini Heydər atadan,
Alan Prezidentim, yaşa.
Qoy adını çəkək hər vaxt,
Böyük zəfərlərlə qoşa.

Ölsün düşmən, itsin düşmən,
Qələbəylə qoşa yeri.
Sən xalqının ayağına,
Xalı tək sər göyü-yeri.

Qoy desinlər Heydər ata,
Əməli sağdı, yaşayır.
Arxamızda onun ruhu,
Qaladı, dağdı, yaşayır.

Zərifə ana laylası,
Halal olsun sənə deyək.
Bizimlədir al səhərlər,
Bizimlədir xoş gələcək!

Bu, bir haqdi, xalqı sevən sevilir,
Bu, bir haqdi, ucaldanlar ucalır.
Əzəl gündən xalqa yaxın olanlar,
Öz xalqının inamından güc alır.

Ümidimiz Heydər ata yurdudu,
İnamımız haqq yoludu, haqqa var.
Əzəl gündən xalqa "xalqım" deyənin,
Qarşısında çətinliklər olar xar.

Heydər baba yadigarı, yarat, qur,
Ucalığa gedən yolla yeri sən.
Bu millətin yolu üstən yox elə,
Pis fikiri, bəd əməli, şəri sən.

Ulu Öndər əmanəti bu yurdu,
Ona layiq tərəqqiyə qovuşdur.
İnam ilə hər bəlanı yox edib,
Sən bu yurdun üzərindən sovuşdur.

Unutmaq olarmı laylalarını,
Milyon ömür ola, milyon da kitab.
Övladı yolunda min bir əziyyətə,
Analar həmişə tab gətirir, tab.

Laylasız övladlar qəhrəman olmaz,
Laylalar övladla durar yanaşı.
Hardasa övlada güllə dəyəndə,
Laylayla tökülür gözünün yaşı.

Laylalar ürəkdən su içər qalxar,
Xalqın ürəyinin gözüdü layla.
Bərkiyib döyüşdə, soyuqda, qarda,
Ötən əsrlərin sözüdü layla.

Onun sevgisidir insan əzəldən,
Yoğrulub sevincdən, yaranıb qəmdən.
Vaxtında çalınsa insan yeməz qəm,
Ürəyin atəşi, közüdü layla.

O, qanda qaynayır, bişir sinədə,
Şirinlik bəxş edir dərdə, qəmə də.
Dünyada hər zaman, hər vaxt, yenə də,
Şeirir, şairin gözüdü layla.

O yalan danışmaz, o, yalan deməz,
Atəşdi, yanıldı bir daha sönməz.
Ana sevgisidi göylərdən enməz,
Sözlərin gözəli, düzüdü layla.

Bürünər laylaya ana nəfəsi,
Övladın alovdan, oddan qoruyar.
İnsan bədənində ruh zədələnsə,
Layla sinan yerdə ruhu sarıyar.

Ana səsindədir qoşma, bayatı,
Sən gerek ürekdən duya biləsən.
Ana laylasına bir məlhəm kimi,
Ağrıyan qəlbinə qoya biləsən.

Oğlu əsgəriyə gedən zamandan,
Analar yatarlar üzü yollara.
Yollar analarla qoşa doğulub,
Analar söyləyər sözü yollara.

Oğlu səngərlərdə oyaq qalanda,
Oğlunun üstündə dayanar layla.
Oğluyla birlikdə yuxuya gedər,
Oğluyla yuxudan oyanar layla.

Gözəl layla çalır bu nazlı qızlar,
Laylanı həmişə qızlar yaşadı r.
Doğru söyləyibdi bu sözü deyən,
Qızlar laylalarla hər vaxt qoşadı.

Soldu bir çiçək kimi,
Dayandı ürek kimi,
Baharda külək kimi,
Ona öldü deməyin.

Nəğməsi dodaqdadı,
Yaşayır, həyatdadı.
Nə olsun, torpaqdadı,
Ona öldü deməyin.

Gözlərə nur veribdi,
Bizə qürur veribdi.
Xalqı məşhur edibdi,
Ona öldü deməyin.

Ağarıb saçı qarsa,
O, dağ boyda vüqarda
Onun ilhamı varsa,
Ona öldü deməyin.

Göy necə ölə bilir,
Od necə söne bilir,
Gül necə sola bilir,
Ona öldü deməyin.

Qəlbində söz yaşayır,
Söyləyir döz, yaşayır,
Ömrü təzə başlayır,
Ona öldü deməyin.

Torpağın sinəsində,
Yaşayır addımları,
Elmin sirləri ilə,
Təzə açır yolları.

O, bircə an vətənsiz,
Yaşamadı, gülmədi.
Nə qədər əzab çəkdi,
Əzabını bilmədi.

Heydər sevə-sevə,
Dözdü əzab-əziyyəyə.
O saf məhəbbətiylə,
Döndü əbədiyyətə.

**Əziz Əliyevin qızı Zərifə,
Ulu xilaskarın həyat varlığı.
O, oğul anası... İlhamdır Zirvə,
Mehriban günlərin bəxtiyarlığı.**

XIII Fəsil

O, haqdan, halallıqdan,
Qayğılardan doğuldu.
Sevinc gördü sevindi,
Pislik gördü boğuldu.

Sadələrdən sadədi,
Dost oldu adamlara.
Sevgi istəməsə də,
Sevgi verdi onlara.

Günəşə, aya çatdı,
Güldü Zərifə xanım.
Sevimli qızı oldu,
Doğma Azərbaycanın.

Keçibdi xalqımın laylarından,
Ayından, günündən Zərifə xanım.
Əsən küleyindən qanadlanıbdı,
Doğma Göygölümdən, Zərifə xanım.

Əliylə yaşadı dünyada ancaq,
Bu əllər nə qədər qaladı ocaq.
Nə qədər tutulmuş gözlər açacaq,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

Onu görməmişəm bir dəfə də mən,
Adını eşitdim hər dəfə də mən.
Ona sevgi gördüm bu ölkədə mən,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

Ağladı, bəzən də susdu, kiridi,
Gözəldi, qəşəngdi, banu, huridi,
Daima Heydərlə qoşa yeridi,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

Bir əli Təbrizdə, Dərbənddə oldu,
Gözləri sevindi, gah da ki, doldu.
Açılan gözləri təzə doğuldu,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

İlham anasıdı, Sevil anası,
O, Əziz qızıdır, Heydər sonası.
Həcərin, Nigarın abı-həyası,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

Göz açdı, Heydəri yanında gördü,
Yurdun sevgisini qanında gördü.
O, mənim yurdumda təkçədi, birdi,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

Çətinlik olsa da, dözdü birtəhər,
İlhama laylalar dedi nə qədər
Laylayla açıldı hər gözəl səhər,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

Kimsəsiz insana o, bacı oldu,
Həyatı gah şirin, gah acı oldu,
Ağlıyla xalqımın baş tacı oldu,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

İlham anasıdı, İlhama alqış,
Ürəkdə, könüldə inama alqış.
İlhamı yetirən zamana alqış,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

Heydəri pis gözdən, sözdən qorudu,
Heç zaman öndərin sönmədi odu.
Hamının dilində əzbərdi adı,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

Millətim yaşayır onun adında,
Onunla fəxr edir hər bir qadın da,
Dünyanın hər zaman, hər saatında,
Yurduma işıqdı Zərifə xanım.

Kədər içindədi Azərbaycanım,
Şirvan yasa batıb, Muğan ağlayır.
O, ellər gözəli köçür dünyadan,
Qaboy nalə çəkir, kaman ağlayır.

Titrəyir ürəyim, titrəyir əlim,
Necə ölüm yazım ağ vərəqlərə.
Keçəcək aradan milyon da, min də,
Necə cavab verim mən nəsilərə.

Qələm necə yazır ona ölümü,
Qarğıyım qələmi sınısın fələyin,
Deyəsən xəbəri eşidib nədi,
Yaman istiləşib Bakı küləyi.

Niyə partlamadı qəlbin, Moskva,
Susan bir ürəyi eşitmədinmi?
Hamını ayağa qaldıran şəhər,
Birini qaldırmaq istəmədinmi?

Oyandı maşınlar, oyandı şəhər,
Yeridi adamlar, heç dayanmadı.
Çiçəklər ətrini qaldırdı göyə,
Yuxudan bir adam, yox, oyanmadı.

Bu nədi inanmaq istəmirəm mən,
Həkimlər yalanmış, dərmanlar yalan.
Bu qədər həkimin əlinin altda
Gözünü əbədi yumarmı insan?

Üreyin yoxdurmu, sənin ey ağac,
Yanıdan yol gedən o insan hanı?
Üreyin yoxdurmu sənin, ey bulud,
Niyə ələmirsen göydən leysanı?

Ey kədərli şəhər, üsyanlı şəhər,
Səndən insan gedir, niyə susursan?
Bu qədər vəfasız olma, ey şəhər,
Sən özün özünü unutturursan.

Ey mənim küləyim, əs yavaş-yavaş,
Ey mənim buludum, ələn başıma.
Yüz ildə başıma hələ gəlmədi,
Bu qara gecədə gələn başıma.

Əliər boşalmış, əllər solarmış,
Gözlər çıraq kimi sönmüş demə.
Bir insan gözünü yuman zamanda,
Az qaldı dünyanın güneşi söne.

Niyə ağlayırsan ulu öndərim?
Qoy sənin yerinə xalqın ağlasın.
İlhamı, Sevilı vermişdi sənə,
İlhamı, Sevilı Allah saxlasın.

Niyə ağlayırsan, ulu öndərim?
Azərbaycan sınar sən ağlayanda.
Qoy sənə söykənim, ulu vətənim,
Elim, obam yanar sən ağlayanda.

Ağlama, ağlama, ulu öndərim,
Vətənin sağ olsun, başın sağ olsun.
Gözündən axan yaş vətən daşdı,
Gözündən tökülən yaşın sağ olsun.

Sənə qardaş olub Savalan, Qoşqar,
Sənə gəlmək istər başında qar, qar.
Düşüb ayağına Təbriz yolları,
Təbrizin yolunda daşın sağ olsun.

Ellər gözəliydi Zərifə xanım,
İncədən, incəydi Zərifə xanım,
Qəlbine xal düşdü Milin, Muğanın,
Kürün sahilində gülün sağ olsun.

O, döndü nəğməyə, o, döndü neyə,
Uçdu xəyal kimi o, gələcəyə.
Qondu o sevgi tək neçə ürəyə,
Sədəfli sazında telin sağ olsun.

O, uca adınla vətən qazandı,
Yurdum o insana hər vaxt qızındı.
Sözün kəsərlidi, əlin yazandı,
Yazan qələmində əlin sağ olsun.

Kim onu duyursa, sevir, sevilər,
Yurdu başdan-başa çəmən eyləyər.
Dilin vətən deyər, vətən söyləyər,
Vətən, vətən deyən dilin sağ olsun.

İlhamın gözləri yol çəkir yenə,
Bu yolda mehriban ana görünür.
Tabutu yol gedir çiyinlərdə, bax,
Dalınca min oğul, min qız sürünür.

Baxır atasına, gözləri dolur,
Atasın ağlayan görməyib heç vaxt.
Hamı elə bilir ata ağlamaz,
Ata ağlayarsa söndü həyat.

Yeriyir dalınca o, "anasının",
Çağırsa görəsən dönərmə geri?
O, indi bildi ki, gözəl həyatın,
Anasız olmazmış çətinlikləri.

Yox çata bilməzdi o anasına,
Dayandırmaq olmaz gedən karvanı.
Min ildi döndərə bilməyibdilər,
Ağlaya-ağlaya gedən ananı.

Dalınca gedəcək, hər vaxt gedəcək,
Bir gün dayanacaq Zərifə xanım.
Nəvəsi Leyla da, Arzu da bəlkə
Bir gün oyanacaq Zərifə xanım.

Bəlkə ulduzdadı, bəlkə Aydadı,
Göyə baxacağıq biz həsrət-həsret.
O ki, sevenlərin həyatındadı,
Didər sinələri gizli məhəbbət.

Həkimlər kədərli işə gedirlər,
Hüzün içindədi xəstəxanalar.
Dünyadan köçəndən Zərifə xanım,
Hamının gözündən şikayəti var.

Hamının gözündə artıb kölgələr,
Hardasan, hardasan, Zərifə xanım?
Gəlibdi dünyaya təzə həkimlər,
Sən yenə dühasan, Zərifə xanım.

Keçibdi həyata şah arzuları,
Ölkələr içində vətən bir inci.
Bizə örnək qoyub getdiyin yollar,
Bizə həm sərvətdi, həm də ki, inci.

Səndən öyrənirlər ana olmağı,
Bu günün qızları, Zərifə xanım.
Sənin tək dünyada həkim olmağı,
Qızlar arzulayır, Zərifə xanım.

İndi əllərindən şəfa qalıbdı,
İşıqlı gözlərdə, Zərifə xanım.
Səndən həm etibar, vəfa qalıbdı,
Bu gözəl qızlara, Zərifə xanım.

Sən böyük insanın xanım bir qızı,
Sən böyük insanın həyat yoldaşı.
Sənsən bir nəsilin fikir dühası,
Sənsən tibb elminin sirli yaddaşı.

**Görmədim həyatda sevgidən uca,
Sevgidən qüdrətli bir qüvvə olsun.
Bu məbəd, bu saray dünya durunca,
Heyrətə bürünür bu sehr, ovsun.**

XIV Fəsil

Gəldikcə dünyaya cavan nəsillər,
Səni soruşurlar, Zərifə xanım.
Baxdıqca şəklinə, əməllərinə,
Sənə qovuşurlar, Zərifə xanım.

Kamala çatıbdı tələbələrini,
İndi də onlara müəllimsən elə.
Təzəcə çap olmuş kitablarınla,
Hər gün siniflərə gəliрсən elə.

Fəxri xiyabana insanlar gəlir,
Heykəlin önünə çiçək düzürlər.
Elə bil günəş də şəfəqlərini,
Qəbrinin üstünə gül kimi düzür.

Xarici ölkədən gələn qonaqlar,
O məğrur çöhrənə olurlar heyran.
Fəxri xiyabana tez-tez baş çəkir,
Sənə baş endirir Prezident İlham.

Qorxma, yanındadı o ulu öndər,
Bilirsən bu torpaq necə sərindi.
Ölkədə nə qədər göz həkimi var,
Hamısı, hamısı şah əsərindi.

Oğlun Prezidentdi indi ölkədə,
Nə qədər işlərə o fərman verir.
Həm öndər önündə, sənin önündə,
O, gəlib hər zaman imtahan verir.

Nəğmələr qoşulub sənin adına,
Elmi əsərlərin kitab kitabdı.
Heykəlin önünə gələn həkimlər,
Bu gəliş hər zaman bir hesabatdı.

Sən azan səsinin sarı simisən,
Göyçə dağlarının qönçə gülüsən,
Seven aşıqlərin seven dilisən,
Fəxri övladisən Azərbaycanın.

Dil açan körpənin dili də sənsən,
Seven ürəklərin teli də sənsən.
Biri ulu öndər, biri də sənsən,
Qoşa qanadısən Azərbaycanın.

Yazı taxtasında müəllimsən indi,
Sağalmaz dərdlərə qənimsən indi,
Dünyaya səs salan səsimdən indi,
Fəxri övladın Azərbaycanın.

Həyatın xalqımın ürəyindədi,
Eşqində, qəlbində, diləyindədi.
Əllərin ilhamın kürəyindədi,
Fəxri övladın Azərbaycanın.

Azadlıq yurdumda sənənin payın var,
Xalqımın üstündə haqqı-sayın var.
Sənənin könül adlı bir sarayın var,
Alovu, odusan Azərbaycanın.

Bilsən ki, neyləyir ilham Əliyev,
Xalqımı ucaldır Zərifə xanım.
Üçrəngli bayrağı başının üstə,
Hər zaman qaldırır Zərifə xanım.

Elimin, obamın ilhamıdır O,
Xalqın rəhbəridir, Zərifə xanım.
Sənənin yaddaşının üfqlərindən,
Doğulan səhərdir, Zərifə xanım.

Xəbərin oldumu, olmadımı heç,
Ermənilər bizə xain çıxdılar.
Seyidin, Cabbarın zənguləsini,
Doğma Qarabağda vurub yıxdılar.

Qana susadılar, Zərifə xanım,
Qana bələdilər xan Şuşamızı.
Nizələr ucunda sürgün etdilər,
Torpağın altında yaddaşımızı.

Güllə də atdılar Xanın səsine,
Səsə güllə dəymir, Zərifə xanım.
Onların dalında düşmən dayanıb,
Dünya bilir, dinmir, Zərifə xanım.

Siyasi Bürodan çıxanda Heydər,
Müharibə başladı, Zərifə xanım.
Düşmən qabağından igid oğullar,
Heç zaman qaçmadı, Zərifə xanım.

Xalqa arxasını çevirənlərin
Həmişə kürəyi yerdə göründü.
Özüm də bilmədim səsləndi necə,
Bəxtiyyərin tarı dilləndi indi.

20 Yanvarı demirəm hələ,
Bakı güllələndi, Zərifə xanım.
Gəzdüyün yerləri tanklar uçurdu,
Göyden qan ələndi, Zərifə xanım.

Adamlar bir yana, həkimləri də
O zalım uşaqlar ı güllələdilər.
Bu gözəl şəhəri başdan- ayağa,
Bir gecə içində məhv elədilər.

Dövlət başsız idi, yazıqlar bizə,
Öndər haradadı, Zərifə xanım?
Güllə qarşısına çıxan oğlanın,
Qəlbi oradadı, Zərifə xanım.

Dumanlı deyirəm, ona görə mən,
Dalında dövlət yox, Zərifə xanım.
Heydər Moskvada çıxartdı səsin,
Yağı qorxdu o vaxt, Zərifə xanım.

Ölən cavanların arxasında, bax,
Yenə elim-obam, xalqım dayandı.
Heydərini əliylə yuxarı qalxan,
Qanunum, dövlətim, haqqım dayandı.

Xocalı qırğını çıxmır yadımdan,
Şəhəri qırdılar, Zərifə xanım.
Səni ağladardı, göz həkimiydin,
Gözlərdən vurdular, Zərifə xanım.

Gözlərə hərisdi zalım uşağı,
Əvvəldən dünyaya kor doğulublar.
Bir qaşığı hikkənin, hirsin içində,
Zalımlar hər zaman boğulubdular.

Hansı faciəni açım deyim mən,
Ölkə pərən-pərən, dağım-dağımdı.
O qanlı günlərdə hayıma yetən,
Mənim uşaq kimi ağlamağımdı.

Kəlbəcər, Füzuli, Zəngilan indi,
Yağılar əlində qəm oylağımdı,
O qanlı günlərdə məni toxtadan,
Heydəri köməyə çağırmağımdı.

Şair də, alim də, çıxır ölkədən,
Ölkəmiz daşınır, Zərifə xanım.
Vətəni yadlara satan oğullar,
Elə bil yarışır, Zərifə xanım.

Zavodlar sökülür filiz satılır,
Zavodları Heydər qurmuşdu axı.
Sovetlər vaxtında şah ölkəsi tək,
Ölkəmiz ayağa durmuşdu axı.

Xalqım səsləyirdi ulu öndəri,
Ulu Naxçıvandan, Zərifə xanım.
Bizi ancaq öndər qurtara bilər,
Böyük imtahandan Zərifə xanım.

Xalq onu gətirdi başının üstə,
Sevimli oğlundan kömək dilədi.
Olanı, olmuşu yazır qələmim,
Nəyi yazıramsa düzdü, belədi.

Heydər gələn kimi yüksəldi vətən,
Xainlər qaçdılar, ordu quruldu,
Heydər hakimiyyətə gəldiyi gündən,
Düşmənin ağzına yumruq vuruldu.

Heydər gələn kimi çoxaldı işıq,
Vətən gözəlləşdi, Zərifə xanım.
Bir anın içində qalxdı vətənim,
Necə yüksələşdi, Zərifə xanım.

Qalmadı, çoxundan alındı qisas,
Vətəni satanlar cavab verdilər.
Heydər qayğısıyla böyüyənlərin,
Çoxları utanıb yerə girdilər.

Qanun da işlədi, haqq, ədalət də,
Orda sən də vardın, Zərifə xanım.
O ulu öndərin xəyallarında,
Sən də vuruşurdun, Zərifə xanım.

Sən də köməyimizə gəlmişdin bizim,
Kömək adın idi, Zərifə xanım.
Yaman zəif idi qəlbimiz bizim,
Ürək adın idi, Zərifə xanım.

Gözümüz bir azca zəifləmişdi,
Gözə işıq oldun, Zərifə xanım.
Bəlkə də işığın bacısı idin,
İşıqla doğuldun, Zərifə xanım,
İş ı q adın idi, Zərifə xanım.

İlhamdı indi də Prezidentimiz,
O da çox işləyir atası kimi.
O da xalqımızın eşqi yolunda,
Məşəl eləyibdi öz ürəyini.

Dünyanın siyasi salonlarında,
İlham danışır bax, Zərifə xanım.
Xalqım birləşibdi öz dövlətiylə,
Gözəldi yaşamaq, Zərifə xanım.

Bu yurdun şöhrəti ucalır göyə,
Bunu mən demirəm, Prezident deyir.
O elə danışır, elə gülür ki,
Sözləri gül açır, məhəbbət deyir.

Xalqımın ey gözəl möhtərəm qızı,
Bir an da çıxmayırsın adın qəlbimdən.
Şeirimin sonunda bir nöqtə kimi,
Hər gün məzarına gül qoyuram mən.

Bu həmin küçədir, bu həməndir evdir,
Burda necə insan ömür sürmüşdür.
Deyirəm görəsən hansı eyvandan,
Gözəl Bakımızı seyr etmişdir.

Binanın önündə hər zaman çiçək,
Çoxdandır beləcə intizardadır.
Deyir qayıdacaq, deyir gələcək,
Çiçək də özünü belə aldadır.

Bu ev qəribşeyib deyirəm yaqın,
Hər gün qapısını açanlar üçün.
Hər gün eyvanında qoşa dayanıb,
Xəyal göylərinə uçanlar üçün.

Eh, nələr görmədi, ulu sərkərdə,
Sevgisin özünə qocalda bildi.
Özü olmasa da Zərifə xanım,
O nəhəng insanı ucalda bildi.

Bu evdən hər yere qollar gedirdi,
O qollar bir ümid, inam qoluydu,
Ürəkdən ürəyə yollar gedirdi,
O yolda məhəbbət, sevgi bol idi.

Keçirəm önündən asta-asta mən,
Qəsdən ləngiyirəm, doyunca baxım.
Bu evin şəklini gözümə çəkib,
Sonra ürəyimə başına taxım.

Sanki lap indicə pəncərələrdən,
Mehriban, gülrüz insan baxacaq.
O şəffaf, o gözəl tül pərdələrdən.
Dünyaya yasəmən ətri axacaq.

Adını daşıyır indi iş yerin,
Burda can veribə xəstəlik verib.
Vaxtıyla qəlbini vermişdi bura,
İndi adını da üstəlik verib.

Bəzən tez bağlayar rüzgarın gözü,
Bədbin nəzərləri nakamlıq gəzər.
Ömürdən bac alar dönəndə üzü,
Kəsər bıçaq kimi ömrü bədnəzər.

XV Fəsil

Adını şərəflə, şanla çəkirlər,
O ki nur verərdi günəşlə birgə.
Adına çiçəklər, güllər əkirlər,
Budur o çiçəklər hey cərgə-cərgə.

Bu zərif qadının ürəyi qızıl,
Əlləri qızıldan qiymətli idi.
Hamıya qapısı açıq olardı,
Süfrəsi daima bərəkətliydi.

Budur universitet tələbələri,
Gor neçə gözlərə nur verəcəklər.
Hələ irəlində gələcəkləri,
İşığı günəşdən gur verəcəklər.

Bu qızlar tələbə, bu qızlar həkim,
Bu qızlar dünyaya nur bəxş edəndir.
Kim edib onları gözlərə təhkim?
Bu qədər məhəbbət axı nədəndir?

Mən də sevinərdim, ah nə olardı,
Ürəkdən həsrəti, kədəri silsəm.
Milyon ürəklərdə daim qalardım,
Kor olan gözlərə nur verə bilsəm.

O gördü vətənin xoş günlərini,
Qara buludlardan xəbərsiz oldu.
Bilmədi yurdunun bölündüyünü,
Bilmədi nə qədər çiçəklər soldu.

20 Yanvar günü, Xocalı dərdi,
Qəlbine dağ çəkib yaralamadı.
O hardan biləydi, hardan biləydi,
Vətən torpağının paralanmağın?!

Yurdunun başına nələr gəlmədi?
Vətən yaralandı, üzlər gülmədi,
Amma vətəninin bu qara günün,
Zərifə xanımsa görə bilmədi.

Xocalı gününü, Şuşa dərini,
Laçın harayını eşitməz oldu.
Bu qədər kədəri, bu qədər dərdi,
Vaxtsiz ölümüylə o, bilməz oldu.

Bilmədi vətənin qara günüdür,
Meydanda tək qoydu ulu öndəri.
O Yanvar qəlblərdə yara günüdür,
Doxsanıncı ildən hey üzü bəri.

Fəxri Xiyabana çox uzaq deyil,
Şəhidlər uyuyan müqəddəs məkən.
Altında açmayan çiçəklər yatan,
Üstündə yaranmış bir cənnətməkən.

Ruhu narahatdır vətəni üçün,
Düşmən tapdalayır biyabanını.
Fəxri xiyabandan hər gecə uçub,
Dolanır Şəhidlər Xiyabanını.

Hər gecə anadır bu cavanlara,
Hər gecə ağlayıb ağı söyləyir,
Bu qara torpaqda yatan canlara,
Bu elin qayası, dağı, söyləyir.
Gör nələr söyləyir oğlu İlhamı:

"Oğlum, aman vermə yağı düşməne,
Gözünü nişan al kamanla, oxla.
Çək, çəkə bildikcə dağı düşməne,
Qılını başının üstündə saxla.

Bilirəm, çox ağır günlər yaşadız,
Danışdı dərđini, dindi bu vətən.
Çiyində bir elin dərđin daşdıız,
Sənə əmanətdir indi bu vətən.

Sənə əmanətdir xalqın qeyrəti,
Xalqının adını ucaldannan ol,
Sənə əmanətdir Heydər qüdrəti,
Bu adı adınla qocaldannan ol.

Ruhumuz həmişə səninlə olsun,
Qoy mən də şad olum, elə atan da.
Qoy vətən göyləri buludsuz olsun,
Sevinsin vətəncün yerdə yatan da.

Bu öyüd-nəsihət səbəbsiz deyil,
Ruhu narahatdır atan Heydərin,
Vətən torpaqları dardadır hələ,
Bizlərə şad xəbər siz tez göndərin."

Günəş gülümsəyir göylərdən bizə,
Yerdə də günəş tək yananlar vardır.
Günəş nur saçdıqca hey ömrümüzə,
Demək zülmətlərin yeri çox dardır.

Qoy günəş parləsın başımız üsrə,
Bizim zülmət ilə nə işimiz var.
Bir daş da ucalsın daşımız üstə,
Yerdə də, göydə də günəşimiz var.

Ürək nədən belə elə hey sızlar,
Nə vaxtsa günəşə axın olacaq.
Adına Zərifə deyilən qızlar,
Həmişə günəşə yaxın olacaq.

Nə qədər ki, uşağıdı,
Kiçik idi nə qədər.
Sanki oyuncağıydı,
Bütün güllər, çiçəklər.

Yuxularda buludun,
Üstü ilə uçardı.
Ağ vərəqi çətir tək,
Başı üstə açardı.

Gələcəyi gözündə,
Canlanırdı kitab tək.
Karandaşı əlində,
Gülümseyən bir çiçək.

Geyindimi xaladı,
Axacaq işıq kimi,
O yaşayır vətəndə,
Yurda yaraşlıq kimi.

Düşsə bir çətinliyə,
Hayına Heydər çatar.
Sevən, duyan qəlbində,
Arzular qatar-qatar.

İki böyük insanın,
O böyük məhəbbəti –
Doğma ana vətənə,
Ən böyük səadəti.

Onlar ailə qurandan,
Sanki dövlət quruldu.
Dost ürəyi sevindi,
Düşmən qəlbi vuruldu.

İşlər yaman ağırdı,
Heydər evə gec gəlir.
Yola bir qız boylanır,
Ata qəlbi kövrəlir.

Bir qadın intizarda,
Gözleyir ər yolunu.
Necə ki, gecə gözlər,
Aydın səhər yolunu.

Görən varımı həyatda,
Onlar kimi sevenlər.
Onlar kimi insanı,
Ürəkdən dinləyənlər.

Yaşasın bu məhəbbət,
Elin qüdrəti kimi.
Xalqın təfəkküründə,
Xalqın cürəti kimi.

Dərə keçsin, dağ aşsın,
Qoy yaşasın məhəbbət.
Qəm-kədər gözdən itsin,
Qoy danışsın məhəbbət.

Onlar öyrətdi bizə,
Yaşamağın yolunu.
Dost olmağın sirrini,
Barışmağın yolunu.

İki övlad bu evdə,
Yaşayır sevgi kimi.
Sanki həyat yenidən
Başlayır sevgi kimi.

Həyatın gözəlliyi,
İki övlad qədərmiş.
Bir də ki, doğma xalqın
Qazandığı zəfərmiş.

Övlad qapı açanda,
Ana qəlbi sevinər.
Övladın sevgisiylə
Evdə ocaq isinər.

Çiçəkdən də zərifdi,
Zərifənin ürəyi.
Mildən əsən küləkdi,
Zərifənin ürəyi.

Xəzərimin səsinde,
Onun səsi uyuyur.
Sevenləri soyuqdan,
O səs yenə qoruyur.

O, anadır, həkimdir,
İnsanların yaxını.
Təbəssümlə məhv edir
Ürəklərdən ağrını.

Keçdi alovdan, oddan,
Özü od olan qadın.
Tarix kitablarına
Sözü yazılan qadın.

Nə yaxşı həyatda xatirələr var,
Yaşanır bir ömrün barı-bəhəri.
Əssin acı-acı xəzri, gilavar,
Soldurmaz sevdalı tər çiçəkləri.

XVI Fəsil

Atandan öyrəndin qəhrəmanlığı,
Vətənin eşqiylə qaynadı qanını.
Bilməyən vardisa eşitsin hamı,
Sən xanım qızısın Azərbaycanın.

Dəniz də, səma da səndən nur alıb,
Gecələr gözündən alov, qor alıb,
Telli tar qəlbindən segah, şur alıb,
Parlaq ulduzusan Azərbaycanın.

Sən yeri, arxanca min-min gələn var,
Elmini dərinəndən indi bilən var.
Bu eldən-obadan neçə nəvən var,
Sən bahar qızısın Azərbaycanın.

Xalqın nəğmə deyən dil-dodağısan,
Xatunun, Tomrisin bir sorağısan.
Heç zaman sönməyən bir çırağısan,
Sən xanım qızısın Azərbaycanın.

İndi öyrənirik, indi səni biz,
Qovmuşuq ürəkdən indi qəmi biz.
Səninlə görürük bu ələmi biz,
Yanan çırağısan Azərbaycanın.

Anaya anasan, bacıya bacı,
Yurdun sənə tacdı, sən yurdun tacı.
Çəkmisən nə qədər həm sevinc, acı,
Bəsirət gözüsən Azərbaycanın.

Elə ki, göründü əlində qələm,
Kədər itkin düşdü, yox oldu ələm.
Özün bir dünyasan, sevgin bir ələm,
Həqiqət sözüsen Azərbaycanın.

İşiq müəllimisən, göz həkimisən,
Sözə də vurğunsan, söz həkimisən.
Sən ana yurdumun öz həkimisən,
Alın yazısın Azərbaycanın.

Güneş tək yanırıdın sən bu cahanda,
Geniş ürəyində ümmanlar vardı.
Sən odlar yurdunun tale payında,
Tanrıdan verilmiş ən gözəl paydın.

Yaşadın ömrünü yana-yana sən,
Xalqının başından ötdü duman, çən.
Yanar üreklərin həzin səsisən,
Baharda gül açmış çiçəkli yazdın.

Elmin, savadınla, öz qüdrətinlə,
Gözsüz insanların imdad yeri yədin.
Şəfali əlinlə, könül duyğunla,
Xəstə insanlara şəfa verir yədin.

Sən xalqın övladı, sən xalqın səsi,
Yazdın öz ömrünün sən salnaməsin.
Həyatdan almışdın həyatın dərsin,
Həyatın gülünü özün dərir yədin.

İlhama qayğıkeş bir ana oldun,
Sevilin dilində şirin söz oldun.
Xalqın anası tək yaddaşda qaldın,
Özün də yurduna ana deyir yədin.

Qürbətde yaşadın vətən dərdilə,
Vətənin dərdilə, qəmi-səriylə.
Sevindin uğura, sevindin elə,
Vətənin uğuru sən bilirdin.

Vətənin üstünü buludlar aldı,
Dağ-duman çiskini yollara saldı.
Zərifə saraldı, Zərifə soldu,
Vətənin dərdinə dözə bilmirdin.

Qürurun vətənin keşiyin çəkir,
Torpaq müqəddəsdür deyib kükrədin.
Sən dəyanətən, sən qüdrətin,
Vətəni yad əldə görə bilmirdin.

Dözmədin günahsız axan qanlara,
Dözmədin günahsız gedən canlara.
Uzandı yad əllər Azərbaycana,
Bu səni, ay ana, çox incidirdi.

Dözmədin, dünyanı dəyişdin elə,
Bir ana tərki etdi bu məmləkəti.
Əməli, idrakı bəşər adında,
Dolanır, dinlədin bu səltənəti.

Adına yazılır hər gün əsərlər,
Sənə nə yazılsa yenə də azdı.
Ömrünü tarixə yazan hər kəsini,
Adı da tarixə yazılacaqdı.

Şərəfli ömürün şərəfli anı,
Bir döyüş yolunu keçib getdin sən.
Geridə qoyduğun övladlarınla,
Vətənə borcunu verə bilmisən.

Sənin amalını yaşadır oğlun,
İlhamdır bu gün də xalqına dayaq.
Onun əməliylə, onun işiylə,
Bu xalqım daima xoşbəxt olacaq.

Sən bu dünyada xoşbəxt anasan,
Sənin amalını yaşadanın var.
Arzusu, əməli gerçək olanın,
Bütün arzuları gerçəklik olar.

Sən ey bu yurdun gözəl anası,
Xalqının qəlbindən çıxmadın ki, sən.
İstəyin, məramın xoş oldu sənin,
Sən bu göylərdə gəzən mələksən.

Azəri yurdunun çarpan ürəyi,
Sən bu dünyada yenə də varsan.
Hər an bu millətin vuran qəlbində,
Zərifə adında yaşayacaqsan.

Günlər bir-birinin əlindən tutub,
Gedir gələcəyə ürəyimizdən.
Zərifə xanıma nəğmələr qoşub,
Şeirler yazıram, nə xoşbəxtəm mən.

Sözlər tələsirlər deyilmək üçün,
Qonur dodağıma təbəssüm kimi.
Nə qədər sözüm var yazır qələmim,
Qələmə vermişəm öz ürəyimi.

Min kitab yazsam da yenə azdır, az,
Onun bu gününü evəz eyləməz.
Onun məhəbbəti ulduz, günəşdi,
Onun məhəbbəti dənizdi, dəniz.

Qəlbimdən gələni deyirəm sizə,
Fəxr edir onunla ana vətənim.
Zərifə xanımdan yazıramsa mən,
Deyir öz yurdundan yazır qələmim.

Bakıda sevdiyim ən gözəl küçə,
Zərifə Əliyeva küçəsidir, bil.
Onun küçəsində addım səsləri,
Sevən bir ürəyin nəğməsidir bil.

Sevənlər əl-ələ keçir bu yoldan,
Ürəkdə sevgi var, gözlərdə nəğmə.
Bu küçə adicə küçə deyildir,
Bu küçə nur səpir ətraf aləmə.

Başqa küçələr də başını əyib,
İndi bu küçədən sevgi istəyir.
Onun addımları yaşayır burda,
Addım səslərinə ocaq baş əyir.

Buludlar başını əyib torpağa,
Bu gözəl küçəylə yerimək istər.
Bu daşı, torpağı duymaq gerekdi,
Buradan dünyaya yüksəlir səslər.

Bir vaxt yeridiyi küçədən indi,
20 Yanvarda tank yeriyibdi.
Sevdiyini Heydərin əlində o vaxt,
Nahaq ağlayıbdı, haqq kiriyibdi.

Görən sən duydunmu, Zərifə xanım,
Bu doğma Bakını qan elədidilər.
O günü ağacı quşlarla birgə,
Bakı şəhərində güllələdidilər.

Quşların kimi var, haraya getsin,
İşə bax, bulud da getdi uzaqdan.
20 Yanvarda açıldı səhər,
Güllə aşağıda qızarmışdı dan.

Qalxmışdı ayağa ayaq izləri,
Kömək olurdular bizə o zaman.
Adamlar vuruldu kürəklərindən,
Küçələr vuruldu yanaqlarından.

Küçə yarasını sarıdı xalqım,
Ürəyində Heydər qəlbində səndin.
Heydər Moskvada çıxartdı səsin,
Sən də Heydərimin səsinə dindin.

Addım səslərindən qalxdı hay-haray,
Ayaq izlərinə layla deyirəm.
Vətənin ən qədim sərvəti kimi,
Ayaq izlərini əzizləyirəm.

Uzaqdan gəlmisən, çox-çox uzaqdan,
Dayan, bu yurdunun başında dayan.
Nə olar, nə olar, Zərifə xanım,
Xalqının gözünün yaşında oyan.

Yandırdı, ağlatdı güllələr bizi,
Tankın motorunda benzini bizim.
Sən göz həkimiydin, yaxşı bilərdin,
Azadlıq yolunda vuruldu gözüm.

Mən ona yanırdım, Zərifə xanım,
Qardaş dediyimiz öldürdü bizi.
Öz yaddaşımızı unuduq tamam,
Yaddaş dediyimiz öldürdü bizi.

Bizim çörəyimizi yeyib doydular,
Bizi yaman günə yaman qoydular.
Bizi diri-diri çapıb soydular,
Yurddaş dediyimiz öldürdü bizi.

Qardaş deyirlərmiş yalandan bizə,
Nifrəti ox kimi vurdular gözə.
Baş da qoşmadılar deyilən sözə,
Qardaş dediyimiz öldürdü bizi.

**Könüldən-könülə nəğmələr köçür,
Sətirlər gül açır min bir avazla.
Ürək öz eşqilə gülünü seçir,
Onu da bəsləyir baharla, yazla.**

XVII Fəsil

Ölmərik heç zaman, qalxdıq ayağa,
Biz sənin eşqinlə, Zərifə xanım.
Dedik həqiqəti bütün dünyaya,
Biz sənin səsinlə, Zərifə xanım.

Qaranlıq yerlərə biz işıq saçdıq,
Haqqa bel bağladıq, nahaqda qaçdıq.
Nə qədər kor olmuş gözləri açdıq,
Biz sənin əlinlə, Zərifə xanım.

Vurdurduq Allahın məhəbbətiylə,
Heydərin xalqına sədaqətiylə.
Danışdıq dünyanın millətləriylə,
Biz sənin dilinlə, Zərifə xanım.

Qəbrinin üstünə gül qoyan zaman,
Bax coşub kükrəyir damarımdan qan.
Fəxr elə yurdunla hər vaxt, hər zaman,
Obanla, elinlə, Zərifə xanım.

Sən mənim yurduma işıq payısan,
Adından hər yana nur düşür indi.
Müstəqil dövlətim, Zərifə xanım,
Adınla, sanınla döyüşür indi!

Səninlə dünyanı dolaşırıq biz,
İlhamın var olsun, elin var olsun.
Nə qədər gözləri sağaltmışan sən,
Gözə dərman olan əlin var olsun.

Xalqım İlhamınla fəxr edir indi,
İndi arzuların gül açır onda.
Balaca nəvən var, Heydərdi adı,
Sirlə duyğuların dil açır onda.

Nağıllı nənəsən, şirin nənəsən,
Sən deyən nağılın alması çoxdu.
Dillərdə əzbərsən, hali-bəşərsən,
Sən varsan, ölümün qorxusu yoxdur.

Zərifə böyüyür neçə evlərdə,
Gör sənin adında, sənin adında.
Bütün Azərbaycan balalarının,
Uçursan ən şirin xəyallarında.

Zərifələr indi beş alır dərstdə,
Necə də sevinir müəllimləri.
İşə başlayırlar sənin adınla,
Cərrah otağında göz həkimləri.

Səni torpaqlara necə verdilər,
Necə yataq oldu bu torpaq sənə.
Gör necə illərdi öndərdən ayrı,
Necə asan gəldi yaşamaq sənə.

Səni aldadan kim, aparən nədi,
Sənə Heydər deyər, oyan, Zərifə.
Xalqının, ərinin, övladlarının,
Gözünü yollarda qoyan Zərifə.

Səsleyir hər zaman çiçəklər səni,
Güllərin gözünü yolda qoyubsan,
Milyard illər keçsə sən köçən gündən,
Sən də, bu hesabı necə sayıbsan.

Atanla yanaşı sən uyuyursan,
Gözün aydın olsun, Heydərini gəldi.
Qaranlıq bir yerdə axşamlayırsan,
Gözün aydın olsun, səhərin gəldi.

Adına gör necə bağ salıbdılar,
Nə olsun, bu bağda sən yoxsan artıq!
O günü bir qadın deyir, ilahi,
Niyə Zərifəsiz biz yaşayırıq.

Doğurdan yaşamaq günahdı bizə,
Göz necə yaşasın işıqdan ayrı.
Elə müqəddəssən, safsan, təmizsən,
Sən aydan arısan, sən sudan duru.

Torpağın qoynuna köçmüşən deyə,
Necə şirinləşib bu ana torpaq.
Çiçəklər çoxalıb, sular çoxalıb,
Elə bil sığmayır cahana torpaq.

Torpaq çiçək-çiçək qalxır yuxarı,
Bəlkə də yarpaqlar barmaqlarında.
Bu göylər su kimi necə təmizdi,
Bəlkə də bu göylər yanaqlarında.

Qoymaram torpağa bir güllə dəyə,
Torpağın altında sən uyuyursan.
Nə olsun torpağın altındasan sən,
Torpağın üstündə sən uyuyursan.

Uludan ulusan, ey ana torpaq,
Gör kimlər yatıbdır qoynunda sənin.
Torpağın üstündə heç nəyim yoxdu,
Nəyim var torpağın altıdı mənim.

Fəxri Xiyabana gəlmişəm indi,
Odur, Prezident də ordadır indi.
İlhamı tanıdınm ı, Zərifə xanım,
O sənin oğlundu, həm də vətənin.

Odur çiçək qoydu məzarın üstə,
Görəsən oğluna əl verdinmi sən.
Görəsən Heydəri sordunmu ondan,
Yavaşca söz deyib dindirdinmi sən.

Budur prezident də sənə baş əyir,
Çiçəklər dayanır başısağa.
Göylər də hər dəfə yağışdan sonra,
Asır məzarından bir göyqurşağı.

Adamlar yavaşca baxıb keçirlər,
Hamı baxışını qoyur orada.
Biz evə gedirik, amma qəlbimiz,
Gecəli- gündüzlü qalır orada.

Qalır ürəyimiz çiçəklər kimi,
Bax burda yarpağa baş qoyuruq biz.
Gör necə qəddarıq, gözəl insanın,
Üstünə ürəklə daş qoyuruq biz.

Necə quruyubdu gözdə yaşımız,
Axır qəlbimizdə göz yaşları da.
Bəlkə məzarlara qoyulmaq üçün,
Allah saf yaradıb bu daşları da.

Torpağın altı, da üstü də gözəl,
Torpağın altı sən, üstündə ilham.
Belə gözəlləşib anamız vətən,
Belə şirinləşib hər tərəf, hər yan.

Doğma Qarabağdan çox nigaransan,
Gəzir Qarabağı xəyalın sənin.
Torpağın altında həsrətin yatar,
Torpağın üstündə vüsalın sənin.

Sənin baxışının altındayıq biz,
Sənin nəzərində düz yeriirik.
Sənin əməlinlə demək, vətənin,
Ən gözəl işini sərgiləyirik.

Zərifə bağında bilirsənmi sən,
Nə qədər adamlar dincəlik indi?!
Sevənlər bu bağda əhd eləyirlər,
Bu vüsal, bu peyman, vallah, sənindi.

Uşaqlar bu evdə deyib gülürlər,
Hər körpə uşağın səsinə sən sən.
Sənin məhəbbətin doğulan gündən,
Xalqın sinəsində çarpan ürəksən.

O böyük insanı sevdin ürəkdən,
Gül kimi qorudun məhəbbətini.
Şairlər yazdılar kəlmələrindən,
Aşıqlar söylədi sədaqətini.

Vətənin boyunda gördüm mən səni,
Sən xalqla yaşadı, Zərifə xanım.
Xalqın dərdlərini aldı əlindən,
Sən özün daşdı, Zərifə xanım.

Gör neçə insana adını verdin,
İnsana zəhmətin dadını verdin.
Xalqa ürəyinin odunu verdin,
Səadət bağışladı, Zərifə xanım.

Açıdığın gözlərdə açıldı səhər,
Həsretdən xəstəni boğurdu qəhər.
Fəxri Xiyabana gələndə Öndər,
Özün qarşıladı Zərifə xanım.

Sinə məhəbbətlə doluydu, dolu,
Sən nura qər q etdin, həm sağ, solu.
İnsan ürəyinə məhəbbət yolu,
Sən özün başladın, Zərifə xanım.

Prezident xarici səfərlərdədir,
Uçur arxasınca ana ürəyi.
Onun küreyinin arxasındadı,
Eşqi, məhəbbəti, arzu-diləyi.

Hərdən xəyalını çəkir üstünə,
Birdən soyuq olar lıhama, deyir.
Xalqın sevgisini qazanıb yaman,
Amandı, göz dəyər balama, deyir.

Üzərlük yandırır başının üstə,
Quranın altından keçirir oğlun.
Prezident xarici səfərlərdədir,
Arxada anası dayanıb yorğun.

Necə siyasətlə danışır **İlham**,
O dili, o sözü ana veribdi.
Vətəni nə qədər sevir Prezident,
Sevgini anası bəxş eləyibdi.

Enişli-yoxuşlu yollar böyüdü,
İnamdan doğuldu İlhamın adı.
Qəlbində gül açdı ana öyüdü,
Həyatın çin olan arzu, muradı.

XVIII Fəsil

Xəbər in oldumu, Zərifə xanım,
Necə böyüyübdü balaca Heydər.
Gör kimin adını daşıyır nəvən,
Göydən də ucadır, o uca Heydər.

Nəvə arxasınca nəvə yüyürər,
Nənəsi qəlbində, xəyalındadı.
Xalqın sevgisində yaşayır Heydər,
Xalqının əbədi vüsalındadı.

Çıxmır ürəyimdən o ulu Öndər,
Sözümün sonunda, əvvəlindədi.
Nə zaman əlimə qələm alıram,
Adı da şeir tək bax, dilimdədi.

Onun hər sözünü əzbərləmişəm,
Soruşsan hər sözü əzbər deyərəm.
Öndərin sözünün davamı kimi,
İlhamın sözünü əzbərləyirəm.

Hazırım əmrinə, cənab Prezident,
Qələmi süngüyə çevirərəm mən.
Mənim vətənimə bir söz deyinin,
Altını üstünə çevirərəm mən.

Ucadan ucadı bayrağım mənim,
Onun dəstəyindən tutmuşam özüm.
Prezident nə deyir əzbərləyirəm,
Onun çıxışından çəkilmir gözüm.

Mənim Prezidentim hamıdan uca,
Zərifə xanımın övladıdır O!
Elə bil yurdumun göyə açılmış,
Möhtəşəm, əbədi qanadıdır O.

O, ulu Öndərin mərd övladıdır,
Xalqımız dayanıb arxasında, bax.
Prezident vətəni xilas eləyir,
Prezident xalqına söykənir ancaq.

Onun gur səsində dinir Araz da,
Baxsan, eşidərsən Kürün səsini.
İlham çatdıracaq başa, bilirəm,
O ulu Öndərin təntənəsini.

Dünyaya səs salır Azərbaycanım,
Baxıram öndədir, Zərifə xanım.
Taparsan qəlbində məhəbbətini,
Məndədir, səndədir, Zərifə xanım.

Baxın Prezidentin addımlarına,
Ata Prezidentdən öyrənib bunu.
Xalqımız son illər şahidi oldu,
Atayla övladın bir olduğuna.

Odur, Prezidentim gedir uğurla,
Öndər də qabaqda gedir, görürəm.
Səni görməmişəm, Zərifə xanım,
Sən keçən yollara salam verirəm.

Xalqım səni sevir bir ana kimi,
Mən də bu şeirimlə ana deyirəm.
Sən necə bağlıydın ana vətənə,
Vətən də bağlıdır sana deyirəm.

Sevilin gözünü yolda qoymusan,
Sənə nəğmələr də qoşdu, gəlmədin.
Ağladı Bakı da, Təbriz də necə,
Kür, Araz kükrəyib qoşdu, gəlmədin.

Sən necə qıydın ki, ağlaya öndər,
İlham ana dedi, eşitmədinmi?
Sevil nale çəkdi göz yaşlarıyla,
İlahi, yuxuda hiss etmədinmi?

Xalqını bu gündə, bu qəmdə qoyub,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım.
Sən ulu Öndərin silahdaşıydın,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım?

Xəstələr gözləyə-gözləyə qalıb,
Çınarlar səs-ləyə-səs-ləyə qalıb,
Xalqımın əlləri qoynunda qalıb,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım?

Bax, budur, vərəqim yarımçıq qalıb,
Qələm kağız üstə xəyala dalıb.
İllər ötüb keçir, zaman qocalır,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım?

Biz dözə bilmirdik göz ağrısına,
İndi necə dözək söz ağrısına.
Qorxuram ağrıdan bu ağrı sına,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım?

Göylər buludları küləklə bükür,
Deyəsən göyləri küləklər sökür.
Getmə, gözümüzdə qaranlıq çökür,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım?

Düşübdü əynindən xalata ağlar,
"Segah"ım ah çəkər, "Heyratı" ağlar.
Arzum qan-yaş tökər muradım ağlar,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım?

Həsreti nə yaman qaldırdın göyə,
Qəlbimiz göynəyib dönübdü nəyə.
Sənsiz necə gedək biz gələcəyə,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım?

Savalan başından atdı duvağı,
Çəkdin qəlbimizə çal-çarpaz dağı.
Qoşqarın üreyi partladı axı,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım?

Düşdü bir hecası indi sözün də,
Sındı bir teli də indi sazın da.
Vətənin bu gözəl güllü yazında,
Sən hara gedirsən, Zərifə xanım?

Qələmin gözündən yaş axır indi,
Bu sözü mən hara, haraya yazım.
Dövlətim müstəqil oldu, nə gözəl,
O ulu öndərlə qırıldı sazım.

Aşığam, əlimdə sazım qırıldı,
Şirin dilimdə də sözüm qırıldı.
Dözməkdən bu dərdə dözümlə qırıldı,
Öndərsiz günlərə necə dözümlə mən?

Xalqımın ən böyük ağsaqqalıydı,
O, dünya görmüşdü, dərdən halıydı.
Xalqımın bütövlük o simvoluydu,
Öndərsiz günlərə necə dözümlə mən?

Həsreti dünyaya sığmazdı onun,
Bir kimsə sözündən çıxmazdı onun.
Zərifə yadından çıxmazdı onun,
Öndərsiz günlərə necə dözümlə mən?

Allahın xalqıma bir nemətiydi,
Allahın bəşərə məhəbbətiydi.
İnsanın insana sədaqətiydi,
Öndərsiz günlərə necə dözümlə mən?

On dörd dekabrda candan usandıq,
Çox-çox mətləbləri anladıq, qandıq.
Zərifə xanımı itirdik, yandıq,
Öndərsiz günlərə necə dözümlə mən?

Mən elə bilirdim o varsa əgər,
Kim mənim xalqıma durub söz deyər.
Bundan dil tutular, bellər bükülər,
Öndərsiz günlərə necə dözümlə mən?

Gözümdən axan yaş sel oldu o gün,
Ağlamaq ən gözəl dil oldu o gün.
Qoşa əllərimiz gül oldu o gün,
Öndərsiz günlərə necə dözümlə mən?

Vətəni dikəldib bir eylədi O,
Alimi şairi pir eylədi O.
Qurdu başdan-başa nur eylədi O,
Öndərsiz günlərə necə dözümlə mən?

Onun siyasəti qalacaq yadda,
Bir də o doğulmaz qoca həyatda.
Əllər birləşmişdi tabutun altda,
Öndərsiz günlərə necə dözümlə mən?

Ölkə başçıları Bakıya gəldi,
Elə bil yıxılmış haqlar dikəldi,
Öldü, ölümüylə haraya gəldi,
Öndersiz günlərə necə dözüm mən?

Zərifə xanımın varmı xəbəri?
Torpağa qovuşdu ellər rəhbəri,
Öldü millətimin o şah əsəri,
Öndersiz günlərə necə dözüm mən?

Nə yaxşı dünyada İlham vardı,
Xalqımın halına yanan vardı,
O dərdli günlərdə ağlayanda O,
Oğlunu əliylə saxlayanda O,
Xalqımın gözündən yaşlar axırdı,
Dünya başdan-başa bizə baxırdı.
Başını əymişdi qara bayraqlar,
Sanki tanımırdı onu yarpaqlar.
Güllər ağlayırdı əllərimizdə,
Quşlar sızlayırdı göylərimizdə.
Buludlar göylərdə yavaş gedirdi,
Güllər gözümüzədən yaş içirdi.
Onu aparırdıq əllərimizdə,
Sanki tutulmuşdu dillərimiz də.

Ayaqlar torpaqdan qopa bilmirdi.
Gözlər öz yerini tuta bilmirdi.
Elə titrəyirdi dizimiz bizim,
Onu axtarırdı sanki gözümüz,
Bitib qurtarıbdı sanki sözümüz.
Qardaş tək durmuşduq tabutun altıda,
Sanki müxalifət yoxdu həyatda.
Bərabər olmuşduq dəfn günü biz,
Necə qovuşubdu bax, əllərimiz.
Onu aparırdıq başımız üstə,
Vətən ağlayırdı daşımız üstə.
Qaboy ağlayırdı, çalan Kamildi,
Kaman ağlayırdı, çalan Habildi.
Uzaqda, kənarda dayananmı var?!
Bakıda insanlar qalıbdı darda,
Xəzər də kənardan ləpələnirdi.
Elə bil tabuta səpələnirdi.
Onun arxasınca əl uzadırdı.
Sanki söz deyirdi, dil uzadırdı.
Hamını ağlamaq tutmuşdu yaman,
Gözlər qırmızıydı, qızarmışdı dan.
Bəs görən harada qalmışdı günəş?!
Şəfəqin hayana salmışdı günəş?!
Bəlkə də qorxurdu üzə çıxmağa,
Bakıya baxmağa, bizə baxmağa.

Gedirdi dünyadan böyük bir insan,
Onun xatirəsi çıxmaz yadımdan.
O, bizi ölümdən xilas elədi,
Vətəni çiçəyə, gülə bələdi,
Susdurdu biryolluq o, silahları,
Kəsildi, dayandı ana ahları.
Sanki nur gedirdi göyün üzündən,
Məna çəkilirdi sözün üzündən.

Belə bir itkiyə kim inanardı,
O, tabut içində sussun, dayansın.
Dahilər dünyada ölürsə əgər,
Onda göylər uçsun, zaman dayansın.

Başını tabutdan qaldırsa əgər,
Onda buludlardan günəş çıxacaq.
Dünyadan köç edir dahi insanlar,
Ölməyir dünyada dahilik ancaq.

Onu aparırlar, ürək qışqırır,
O böyük insanı aparmayın siz.
Odur vətənimin çarpan ürəyi,
Ürəyi sinədən qoparmayın siz.

Niyə qoparırsan gülü torpaqdan?!
Niyə ayırırsız dili dodaqdan?!
Ayırmaq olarmı qələmi sözdən,
Ayırmaq olarmı işığı gözdən?!

Fəxri Xiyabana çatmışıq indi,
Ürəyim astaca alışdı, dindi.
Bu necə acıdı, bu necə qəmdı,
Salam, Zərifə xanım.

Heydərin gəlibdi, gözlərini aç,
Ətrafa o şirin sözlərini saç.
Sirdaşın gəlibdi, qabağına qaç,
Salam, Zərifə xanım.

Məzarın üstünə gələrdi bir vaxt,
İndi çiyimizdə gətirdik onu.
O, bizi heç zaman itirməzdi, yox,
Bəs necə oldu ki, itirdik Onu.

Salam Səməd Vurğun, ey Cəfər, salam,
Sizə heykəl qoyan indi burdadı.
Salam Rəsul Rza, ey Xəlil Rza,
Sizi qəlbən duyan indi burdadı.

Elə bil bir misra düşdü qəfildən,
Ah qopdu nəğməli dodaqlarından.
Onu çiyinizdə aparsaq da biz,
Yollar ayrılmadı ayaqlarından.

Biz onu yavaşca torpağa verdik,
Torpaq yaxşı bilir qoynunda kimdi.
İlahi, bu dərddə biz necə dözdük,
Hələ də gözümüz ağlayır, nəmdi.

Daha darıxmazsan, Zərifə xanım,
Sirdaşın yanında yatır, uyuyur.
O qara torpaqda uyusa da bax,
Bizi yağılardan yenə qoruyur.

Ey Zərifə xanım, ey ulu öndər,
Hər zaman, hər yerdə qoşa dayanın.
Qoşa gəlmişdiniz Azərbaycana,
Qoşa gəlmişdiniz, qoşa da yatın.

**Bir ömür yaşandı bizlərə örnək,
Tutdu məmləkəti barı-bəhəri.
Xalqıyla, eliylə döyünən ürək,
Yazdı könüllərə xatirələri.**

XIX Fəsil

Gözlər Prezidentin gözlərindədir,
Zərifə eşidir, Heydər hünəri.
İlhamın qüdrətli siyasətiylə,
Yazılır tarixin ağ səhifələri.

Avropa Şurası bizi dinləyir,
Artıq səsimizi eşidir dünya.
Dünyanın mötəbər iclaslarında,
Səslənən öndərin səsidir, dünya.

Necə çiçəklənir arzum, diləyim,
Necə qüdrətlidi ordumuz bizim.
Söz ilə dünyanı fəth eləyirdin,
Orduyla qorunur yurdumuz bizim.

Alimə, şairə hörmət edilir,
Sənin qiymətindi, Zərifə xanım.
Qadınlar qabağa, önə çəkilir,
Sənin hörmətindi Zərifə xanım.

Təptəzə məktəblər, evlər qurulur,
Baxışlar, bənizlər su tək durulur.
Şuşa dağlarında duman burulur,
Sənin həsrətindi, Zərifə xanım.

Göyçə dağlarında neçə gül qalıb,
Dünyanın telindən birçə tel qalıb.
Sazda çalınmamış «Sartel» qalıb,
Sənin xiffətindi, Zərifə xanım.

Dağlıq Qarabağdan çox incikik biz,
Elmdə, idmanda birinciyik biz,
Dünyanın fikrində bir inciyik biz,
Sənin cürətindi, Zərifə xanım.

Azad yaşayırıq doğma vətəndə,
Qulağı batıran güllə səsi yox.
Bakı axşamları gözəldi necə,
Adi bir quşun da qəm nəğməsi yox.

Çəkir öz qoynuna küçələr bizi,
İşıq sellərinə düşüb gedirik.
Baxırıq öndərin tunc heykəlinə,
Səninlə, öndərlə fəxr eləyirik.

Burda ağaclar da azaddı, azad,
Başında quşu var, dibində gülü.
Burda daşların da xoşbəxtliyi var,
Az qala daşların açılısın dili.

Elə təmizdi ki, bizim küçələr,
Sular səkilərlə yerimək istər.
Ana qucağında ağlayan körpə,
Günəş saçağıyla kirimək istər.

İşıq şəhəridi Bakımız bizim,
İşıq yollarıdı yollarımız da.
Dostları sevmək var ürəyimizdə –
Düşməni öldürmək qollarımızda.

"Sizdən öyrənmişik qəhrəmanlığı"-
Dediyim hər sözüm ürəkden gəlir.
Füzuli qüdrəti gəlir Bağdaddan,
Nəsimi cürəti Hələbdən gəlir.

Bizi öyrətdiniz belə yaşayaq,
O qara torpaqda yuxunuz şirin.
Sizi düşünürük hər gün həyatda,
Bu gözəl həyatda yuxunuz şirin.

Dolaşır dünyanı neft kəmərləri,
Sizin əlinizdi, sizin əliniz.
Hər səhər dil açır körpə uşaqlar,
Sizin dilinizdi, sizin diliniz.

Siz ağac əkdiniz, çiçək əkdiniz,
Biz sizdən öyrəndik təbiəti sevek.
Biz sizdən öyrəndik sevek tarixi,
Nadana, qanmaza əlvida deyək.

Vətənin uzağa gedən yolları,
Sizin fikrinizdən başlanıb demək.
Böyük Nizamının əsərlərini
Siz bizə öyrətdiz vəsf eləyərək.

Siz bizə etibar öyrətdiniz ki,
Vətəni hər zaman qoruya bilək.
Siz bizə dostluğu öyrətdiniz ki,
Çörəyi hər zaman yarıya bölək.

Vətəni bölmək yox, çörəyi bölək,
Bu sizin əbədi nəsihətinizdi.
Qonşumuz dedi ki, vətəni bölək,
Bu, bizim onlara nifrətimizdi.

Haradan gəlmişik, hara gedirik,
Siz yaxşı bilirsiniz yolun sonunu.
Bizə öyrətdiniz yerdə qoymayaq,
Şəhid oğulların qızıl qanını.

Dediniz haradan, haraya gedək,
Gələcək əbədi qələbəmizdi.
Vətəni göz kimi qorumaq gerek,
Bu sizin əbədi tələbinizdi.

Şirindilli şairiyəm,
Bizim ana torpağın.
Nəğmələrlə sevinir.
Mənim dilim, dodağım.

Boylanıram hər yana,
Sizləri görürəm mən.
Keçdiyiniz yollara
Hey salam verirəm mən.

Sizinlə fəxr eləyir,
Yurdun oğulu, qızı,
Sizsiniz yurdumuzun
Parıldayan ulduzu.

Mirkazım Seyidov

Mirkazım Seyidov

Qaranlığa
nur saçan zəka

Мудрость освещающая тьму

МИРКАЗЫМ СЕИДОВ

**МУДРОСТЬ
ОСВЕЩАЮЩАЯ ТЬМУ**

Международный Азербайджанский Форум им. Г.Алиева

Мирказым Сеидов. Мудрость освещающая тьму.

*Книга издана при финансовой поддержке
Азербайджанского Представительства
Международного Азербайджанского Форума имени
Гейдара Алиева в городе Новосибирска РФ.*

ISBN 978-5-9678-5643-8

© Международный Азербайджанский
Форум им. Г.Алиева, 2010

ВМЕСТО ПРЕДИСЛОВИЯ

СОЛНЦЕ В КАПЛЕ ВОДЫ

В восточном мире в одной широко распространённой притче говорится, что: «Если ты только хороший врач, то ты не сможешь быть хорошим врачом». Когда я думаю о безвременно ушедшей из жизни, известной учёной, сострадательном враче, и преданном и надёжном друге, Зарифе Азиз гызы Алиевой, я всегда вспоминаю эти мудрые слова.

Масштабность того или иного события, и смысл короткой человеческой жизни проясняется только после определённого времени. Время взвешивает и оценивает всё с ювелирной точностью.

Если бы её светлая память не была бы богатой чувствами, как чистая слеза, если бы мы не утешались её огромными научными заслугами, то горькая мысль-мысль о том, что Зарифы Азиз гызы уже не на свете, уже давно опустила бы руки каждого сотрудника нашего института. Зарифа ханум и сегодня имеет влияние на многих сотрудников нашей офтальмологической кафедры, более того на весь коллектив. Понимание этого смягчает боль наших сердец. Я хорошо помню нашу первую встречу. Судьба свела нас в очень светлом месте - на открытии 1-го Всесоюзного съезда Урологов, проводившего в 1972 году в Баку. Должен отметить, что проведению такого знаменитого форума в столице нашей республики само по себе уже было событием, которое в то же время доказывало высокий клинический и научный уровень Азербайджанской урологической школы. Вместе с тем, все мы старались провести организаторские Работы этого съезда на высшем уровне, что бы соответствовало его высокому статусу,

и удовлетворило бы все потребности участников и гостей.

Не удивительно, что в дни съезда мы, урологи Азербайджана, в особенности сотру-дники кафедры урологии и оперативной неврологии Республиканского Института повышения квалификации им. А.М.Алиева, работали почти 24 часа в сутки. Только лишь во время перерыва пленарного засе-дания мы сделали небольшую передышку. Я вышел в фойе, где проходила демонстра-ция новой медицинской техники. Кто-то дотронулся до моей руки. Повернулся, а передо мной стояла женщина среднего рос-та, лицо которой излучало свет, а глаза рассеивали улыбку. Она представилась, сказав:

- Я, Алиева Зарифа Азиз гызы, мы коллеги. Я работаю в вашем институте на кафедре глазных болезней. Разрешите поз-дравить Вас с открытием съезда.

- Очень приятно, - ответил я как обычно.

И вдруг меня осенила мысль: «А это же дочь Азиза Алиева». Имя Азиза Алиева было для меня очень дорогим. Потому что, именно он, являясь ректором Института

Повышения Квалификации, в 1962 году пригласил меня, кандидата наук, доцента, и поручил мне заведовать кафедрой урологии. Независимо от себя я привёл разговор к воспоминаниям об Азизе Алиеве. Зарифа Алиева остановила меня со свойственной ей улыбкой.

- Конечно, мне очень приятно Ваше отношение к моему отцу, но сейчас речь идёт о другом. Я потому к Вам подошла, что хотела почувствовать напряжённость Вашей работы. Я вижу, что Ваша работа очень тяжела. Я с удовольствием могу Вам помочь в культурной программе ознакомления гостей с достопримечательностями нашей республики.

Меня глубоко тронул доброжелательный, деловой и уверенный тон её предложения и огромное желание нам помочь. В то же время, я не смог не оценить высокий уровень знания русского языка, высокую коммуникабельность, вежливость и динамику её мыслей. Прокрутив, всё это в своей голове, я поблагодарил её за предложение. И мы уже набросали план нашего сотрудничества в съезде. Прозвенел звонок.

Она прошла в зал. Я искал её глазами в президиуме. Зарифа ханум сидела в четвёртом ряду с сотрудниками из кафедры. Говорят, что первое впечатление о человеке бывает очень правильным...

На самом деле те неизгладимые впечатления, которые сложились у меня о Зарифе ханум, не покидали меня на протяжении всего нашего сотрудничества. С того дня на всех научных советах мы встречались как старые добрые друзья. Мы обширно обсуждали способы улучшения рабочей обстановки, обменивались мнениями о путях искоренения ошибок, о научных успехах, о новых произведениях литературы и искусства. Общаться каждый день с этим умным и воодушевляющим человеком для меня было праздником. Она была очень доброжелательной и мягкохарактерной ханым. В то же время была тверда в своих убеждениях, не отступала от своих убеждений, не соглашалась с несправедливостями. В начале января 1975 года, после того, как меня определили ректором Азербайджанского Института Повышения Квалификации, самые первые

поздравления, которые я не могу забыть, я получил от стороны Зарифы ханум.

- Но Вам не будет легко...- открыто сказала тогда Зарифа ханым. Хирург ведь входит в операционную для того, чтобы вернуть больному здоровье. Я хотела бы оживить наш институт, вернуть ему былую славу. Наш коллектив способен на это. На самом деле у нас есть талантливые и инициативные работники. Однако нам надо побороться с их безразличностью, и пробудить их к делу. Я убеждена в том, что нет плохих работников, есть плохие руководители. Как говорят: «Солнце может быть отражено и в одной капле воды».

Мы должны признать, что каждое слово человека отражает человека как в зеркале. В этот самый день, незабываемый для моей жизни, я посоветовал Зарифе ханум завершить формальную сторону её докторской диссертации, сказав:

- Знаю, что материалы уже собраны. Не стоит затягивать это дело. Она, посмотрев на меня, улыбнулась. Подумав минуту, категорично ответила:

- Я не люблю спешку. Она так ответила, что в простом ответе я не смог не увидеть стоявшие за её словами, выстроенные цепочкой качества прекрасного человека - ответственность и достоинство, рационализм и самоконтроль.

Мне кажется, что даже теперь невозможно не сказать, что эти качества были частью её внутреннего мира.

Прошло некоторое время. Наконец-то, взвесив все стороны, глубоко обоснованную докторскую диссертацию вынесли на защиту. Тема звучала так: «Состояние зрительного органа у работников, работающих в ряде организаций Азербайджанской химической промышленности». Защита состоялась 27 мая 1976 года в Московском Научно-Исследовательском Институте имени Хельмгольца. Актальный зал института был заполнен. Новизна и актуальность темы стали причиной профессионального интереса всех Московских специалистов, в особенности сотрудников областных институтов. Целью многих же было лично убедиться в готовности, способности глубоко анализировать столь сложную тему

и сделать перспективные выводы в области здоровья. Кроме этого, аттестационная комиссия была вновь организованной в то время и требования, предъявляемые к работе, после которой, присваивалось звание «доктор наук» были ужесточены. Перед Зарифой ханум стояла чрезвычайно сложная тема.

Она должна была доказать научную талантливость, свойственную ей созревшему научную и экспериментаторскую способность, раскрыв все плюсы исследуемого и разработанного научного направления перед столь широкой и внимательной аудиторией, которая психологически давила и напрягала.

В такой ситуации многие участники, в том числе и я, с трудом скрывали своё волнение. А Зарифа ханум внешне казалась очень спокойной. Несмотря на то, что чувство тревоги немного ощущалось, она, не подавая вида, поздоровавшись с коллегами, друзьями и знакомыми, провожала их в зал.

По правилам, после формальной стороны, для представления работы, слово предоставили Зарифе Азиз гызы. На ней

был костюм, выглядев очень солидно, она поднялась на трибуну. Она лаконично, убедительно и не спеша, прокомментировала все, не показывая своего волнения. По сути, её комментарии были похожи на свободные рассуждения, только в крайней необходимости прибегала к заранее подготовленным сайдам.

Как и всегда, и на этот раз диссертация являясь новым вопросом, создала ситуацию дискуссии. Зарифе ханум было задано больше вопросов, чем следовало. Она же основываясь на работу и на соответствующую литературу, дала очень обширные ответы, доказав этим свою научную подготовку и показав широкую эрудицию. Эта блестящая защита была очень приятна и вызвала чувство гордости не только у меня, но и у всех сотрудников научно - педагогического коллектива института.

Думаю, что в тот день у всех знающих Зарифу ханум была частая смена эмоций, но ни кого не покидала вера в успешное и логически верное завершение защиты. Неофициальный оппонент, член-корреспондент Академии Медицинских наук, заведующий

кафедрой офтальмологии II Московского Медицинского Института имени Н.М.Сеченова, профессор А.Р.Нестеров высоко оценил диссертацию.

-Мы все, на самом деле, хотели увидеть ценную, показательную диссертацию, что и произошло.

Вскоре подтвердилось решение Научного Совета о выдаче Зарифе Алиевой ученой степени доктора медицинских наук. Она была удостоена звания профессора и в 1982 году единодушно была избрана заведующей кафедрой глазных болезней в Азербайджанском Институте Переквалификации Врачей имени А.М.Алиева. В короткий срок Зарифа ханум доказала свою способность редкого организатора.

Она заново оборудовала кафедру, обеспечила её современными диагностическими и оздоровительными аппаратами, повысила научный и педагогический авторитет коллектива. Она организовала новые методы проведения научной работы, что было особенно важным.

Зарифа ханум обращала внимание своих сотрудников на современные офталь-

мологические перспективы, воодушевляла их на проведение исследований именно в этой области. Её трудолюбие, высокий уровень организаторских способностей, доброжелательность, заботливость, готовность помочь любому сотруднику в любое время полностью соответствовало её деловой дисциплинированности, свойственной большим людям. Эти особенности позволяли Зарифе ханум параллельно с работой в институте руководить и научно-исследовательской лабораторией, выявляющей патологии зрительного аппарата, на Бакинском Заводе Бытовых кондиционеров, который был первым в СССР и не имел аналогов в Европе. Ряд исследований, связанных с глазными болезнями и проводимых ею в разных областях промышленности Азербайджана привлекал внимание и зарубежных учёных. Зарифа ханум обобщила полученные ею результаты в ряде произведений. Её советы и наставления полезны как ученым-офтальмологам, так и врачам-практикам. Академия наук за заслуги в области офтальмологии удостоила Зарифу ханум премии академика Авербаха.

Коллектив института - воспринял эту награду как очень актуальную, практически интересную и достойную своего хозяина за его плодотворную работу. Успехи в теоретической и практической медицине подтолкнули нас к выдвижению ее кандидатуры в действительные члены АНА. Я представил ее кандидатуру в отдел биологии. Единодушное согласие на ее кандидатуру было не только признанием ее заслуг в области офтальмологии, но также доказывало перспективность ее направления. Академик Зарифа Алиева, как опытный педагог относилась внимательно к повышению квалификации офтальмологов, и ничего не пожалела для того, чтобы превратить свою кафедру организационно-методический центр офтальмологии.

С ее стороны были предложены новые формы квалификации врачей, новые методы активизации образовательного процесса.

Чутким отношением к людям в высокоуровневой клинической деятельности, возвращение многим людям блеска глазам

Зарифа ханум заработала любовь и уважение этих людей.

Сотрудники института очень тяжело восприняли весть о безвременной смерти Зарифы ханум. Все были глубоко потрясены.

Мне было нелегко сказать прощальные слова на кладбище Новодевичье в Москве. Сколько ни старался собраться, я все же не смог выразить всего величия этого человека как выдающегося ученого, блестящего учителя, незабываемого коллеги, доктора, организатора и управляющего, а главное прелестного человека.

...Время - лучший лекарь. С течением времени из памяти стирается ВТО-ростепенная информация, и остаются только важные впечатления и представления. Сейчас в нашей памяти кристаллизовались самые лучшие духовные качества, которые она нам подарила.

На стыке нашего и прошедшего столетия великий писатель, гуманист А.П.Чехов, являясь врачом, сказал о присущих профессиональному врачу качествах так: «Приводящие в движение как солнце, они, как самые поэтичные и жизнелюбивые эле-

менты, дают нам волю, облегчают и исцеляют нас».

Мне кажется, что эти слова относятся к Зарифе ханум Алиевой, которая освещала человеческие пути и прожила, действительно, осмысленную жизнь. Пусть время идет своим чередом, мы же, знающие ее и сотрудничавшие с ней всегда будем помнить, светлую память одной из лучших дочерей народа Зарифы ханум.

М. Дж. Джавадзаде,

*профессор, действительный член АНА,
ректор Азербайджанского Института
Квалификации Врачей им. А. Алиева.*

Сгорел как факел я в жизненном огне
Желанье озарило сердце мое.
Мать моя зовется Матерью Святой
Имею право я воспевать ее.

Сияние света очам она дала,
Вновь бесконечна любовь к чаду.
Даже с молитвой за спиной,
Не отпустит дитя далеко.

ЧАСТЬ I

Пришла весна с радугой, цветами,
И радостные дожди полили над землей.
Сердца забились множеством желаний,
Поэзия проснулась и в душе моей.

Сотворена природа человечества ради,
Наполнилась она чудесами небес.
Для женщины любящей и всеми любимой,
Весна соткала полотно из сказочных чудес.

Туманы и дожди - богатство все природы,
В объятиях ветров ласкается она.
И в ожидании призыва моря горные снега.
И пробуждение страстей ее природою дано.

Родник любви бьется ключом,
Желает встречи с нами весна.
Земля отражена зеркальными небесами,
Любовная легенда в сердцах сотворена.

Герой мой - дочь весны,
Веками неиссякаемую имеет свежесть.
В речном потоке свежести приятная мелодия,
Нескончаемых желаний страсть.

Песнь ласковых и нежных чувств,
Взлетит за стаяй журавлей.
Откроет врата, печали растворив,
Златое слово сердец огней.

В грядущем имени живущая гордость,
Величественных гор - символа мощи.
Перешагнув чрез время, остается свежесть,
Прекрасный символ мудрости.

Влюбляющая в мир женская слава,
Взгляни на чувства, радующие глаз.
Все утонуло в потоке света,
Дыханье женщины - искрящийся страз.

И Нежными руками сорваны цветы
И рады этому торжеству они
Идут града и села навстречу ей
Гордится она родиной своей.

И сын, и дочь глаголющие «родина»,
 Произнесут слово это от сердца.
 Не будь весны - цветник без соловья,
 Не улыбнется им и солнце завтрашнего дня.

И сердце, бьющееся от жажды радости,
 Постучится звонко в двери.
 И шелк наценивает атласные листья,
 Луна и солнце даруют веру.

Царственно растущие в море любви,
 Горные цветы есть любовь для гор.
 Стойкость и величие скалистых гор,
 Привносит и в сердца людей простор.

Женское чудо заслуга Божья
 И имя, и сама - божественная благодать.
 Закрытых сердец - лучик света,
 Неизвестно откуда радующийся звук песни.

На душевную песню, опустившаяся ласточка,
 Предвестник весны новость принесла,
 Безумные желания не застудила зима,
 Цветочный Новруз любящим стал слаще,
 Любовь превратилась в Праздничный Новруз.

Праздничный стол - жажда жизни,
 Развели очаг - там есть весна.
 Страстное желание творить сегодня,
 Рождает счастливое завтра!

Будущий человек - это сегодняшнее имя,
 Благородное чувство приносит своим
 приходом.
 Окунул в праздник духа и родных и
 чужих,
 Весна заново зарождается как цветочек.

Я разговор веду, о дочери весны,
 Есть неувядающий вечный цветник,
 Время гордится хорошим звукам
 Завтра вчерашнего этого дня - весна.

Осталась нам в наследство от предка
 Заратустры,
 Всевышняя любовь, словно мир Новруза,
 И прыгаем когда мы над костром,
 Тепло костра приблизит нас к Богу!

Наш край огней, мы из огня,
Имена и клятвы мы обращаем к Богу.
Во имя человечности святилищем мы
стали,
Благое завтра раскрыло сердце наше.

Дружище, не спеши, скажи, какая цель?
В весеннем этом духе, что за торжество?
Приходящая свадьба, приходящий
праздник,
Смотри, течёт родник, как строчечка, легко.

Жизнь длиною в жизнь человека,
Почётный человек почёт для нас,
Пустые звуки струн не брызнут свет на
сердце,
А лишь золотое солнце, способно всё
сожжечь.

Припомним милого нам человека,
Зарифу ханум, чей дух святой.
И под пером моим прекрасную легенду,
Пусть в мудрый фолиант чтецы мои сберут.

И гордость внесена именем её.
Во имя человечества цель высока.
Она жизнь проживёт и завершит её,
И дух её вечен в этом мире.

Свет, исцеляющий сердца,
Течение прозрачно как родник,
Гордость, величие - знатного рода,
Великая мудрость приветственна Богом.

Огонь костру дарован Заратустрой,
Свежесть весны на скатерти изобилия,
Гордость и величие даны от Бога,
Слово ценно во все времена.

Чувства в сердце моём,
Строчкой выстроены в ряд,
Растворились по словам,
Растеклись по буквам,

Как созревший плод,
Сорвавшийся с ветки.
Волнение от радости-
Настроено ветрами.
«И кресло милосердия
Зарифа ханум!»

Словно чудо сказка,
Будет читаться во все времена,
И оценит по заслугам,
Пишущий судьбу от Бога
Её книга жизни.

Наш вечный путеводитель,
Человеческое величие,
Воспевающая легенда.
«И кресло милосердия,
Зарифа ханум!»

Нерукотворный памятник,
Воздвигнутый в сердцах.
Расходится аромат повсюду,
От неувядающей любви,
Словно сладкая летопись,
Приветствующая годы.

Храм материнский
Сам он честь и слава
«И кресло милосердия
Зарифа ханум!»

Святылище Азиз муалима,
Приободрило его,
Оберёгло его, словно великий
спаситель.

Сын Ильхам Алиев
У всех на устах,
Восходит, словно солнце,
Родной Азербайджан!
«И кресло милосердия
Зарифа ханум!»

Дающие свет очам,
Исцеляющие руки её,
Дающие жизнь любви,
К чаду уста её.
Претворяющее время во время,
Удачные годы её,
И вскипает кровь во мне,
Когда «Родина» произношу я.
«И кресло милосердия
Зарифа ханум!»

Все прекрасно знают
Настоящий рода,
Достойный наследник
Продолжает путь.
Безгранично предан,
Родному краю и народу,
Как ароматный цветок раскрывается,
Мой прекрасный цветник.
«И кресло милосердия
Зарифа ханум!»

Святой дух обновляет души,
Устремляясь мысленно в завтрашние дни,
А серебряное зеркало пуще отразит
молитву.

В мавзолее справедливости,
Обещания, религия, вера.
«И кресло милосердия
Зарифа ханум!»

Чистота родного края
Сохранится как душа,
Разбудит души для весны,
Звучит жёлтая струна, для весны сердец.
Возвышенно как птица.
Вспарит клятва- вера.
«И кресло изобилия
Зарифа ханум!»

Мечта вспорхнула, как голубка,
Взлетела в лазурные небеса.
И прошептал я слово «МАТЬ»
Что лучше этого пристанища и где оно?

ЧАСТЬ II

Оживляются пред глазами,
 Желания, как птицы на груди,
 Слава завтрашнему дню, слава этому,
 Жажда будущего любовь будет питать,
 Родина, клятва твоя - священная мать!

Глядят из истории Томрис, Месхети.
 Каждой нежной женщине своё,
 Нигяр бойка, Хежер храбра.
 Неисчислима дастанов кладь.
 Родина, клятва твоя - священная мать!

Тюркский мир вмещён в тебе,
 Гордость твоя исходит от Родины,
 От небес - вера и религия,
 Твою гордость и храбрость в легенду
 превратят.
 Родина, клятва твоя - священная мать!

Аракс - ожерелье,
 Локоны - Кура,
 Наступает утро - с любовью.
 Достоинство гражданина - твоё богатство,

От любви душа твоя - тянется сгорать.
 Родина, клятва твоя - священная мать!

Родной язык мой слаще сладкого,
 Отображает он народа судьбу,
 Скрашивается на языке печаль,
 Вслушайся, ты с чувством, что баяты
 творят.
 Родина, клятва твоя - священная мать!

Голубка, крылатую мечту взрастила,
 Святость наставления есть - высшая цель
 Благословленный всевышним идола,
 кумира,
 Беспорядочный мир, в порядке опять.
 Родина, клятва твоя - священная мать!

Если пройдёшь мучительную жизнь,
 Перед глазами откроется Божий путь,
 Богатство, власть - всё слава женщины,
 Ты посмотри, пылающее сердце бьётся как,
 Родина, клятва твоя - священная мать!

Её добрые напутствия - маяк для нас,
 Ясны, чисты, как святилище.
 Царская корона удел султанов, шахов,
 И Всевышний должен сей указ утверждать.
 Родина, клятва твоя - священная мать!

Окрыляющая великого спасителя,
Срывающая будущего чистый урожай,
Радующее нас, имя человека.
Да желаем веками величие наблюдать.
Родина, клятва твоя - священная мать!

Накинув на себя врачебный халат,
Не спеша, обходит палаты,
И в мыслях ничего другого,
Кроме дум о больных.

И носит в сердце Зарифа ханум,
Заботу о больных.
И исцеляющими пальцами своими,
Вылечивает раны все от боли.

Нет сил у пациента, чтоб встать,
И боль, и горечь - всё мешает.
У кого нет денег, чтоб лекарство взять,
Врач в тайне платит за лекарство.

Сердце врача освещают очи
Быть в здоровом уме - важнее всего,
И облачается в одежду знатности,
«Да не потемнеет рассудок» - слово
мудрецов.

Врач, отзывающийся на больных,
Добрые напутствия, слава тебе,
Кто принёс горести в этот наш мир?
Взлетят мечты с надеждой на здоровье.

Коль есть болезнь, так есть и лекарство.
Знахари наделены божественным светом,
Сквозь тьму кромешную,
Придёт исцеление в одеянии счастья.

Да не закроются очи этому миру,
Пусть будет чист родник любви.
Благодарные ночи и приятные дни.
Пусть получают свет от сердца очи.

Мир спелся со светом дождя,
И Зарифа ханум есть светлый дождь,
И в каждом миге прожитой жизни,
Встречающийся взор - есть взгляд любви,

Вновь работа кипит в глазном институте,
Родные беспокоятся, молятся.
Лишь только шёпот нарушает тишину,
И почему, операции нет конца!

По нежным венам пробегает нежная рука,
Требуется здесь ювелирная точность,
Медсёстры ждут приказа,
А доктор султан, даёт указы.

Огромное спасибо, здоровье рукам,
Да сбудутся желания все ваши,
Дала сияние слепым глазам,
Да здравствует врач, да сбудутся желания
ваши!

Неиссякают звуки хлопа,
Так счастлива Зарифа ханум,
И отвечает иногда толпе:
«Ну, перестаньте, это мой долг».

Это долг большого человечества.
Жить и оживлять, великое дело,
На пути к Богу всегда готов путник
проводник,
Благодееяния вознесутся в небеса.

Быть может, благодееяния питают нас,
Основа - бронза, знатность - храм,
Добро, как солнце, не скроется в тени,
Высокий памятник виден всем.

По нежным венам пробегает нежная рука,
Требуется здесь ювелирная точность,
Медсёстры ждут приказа,
А доктор султан, даёт указы.

ЧАСТЬ III

Месяца, годы
остались позади,
Прошлое перелистав,
историю прочитала.
Объединил тут мост,
И приходящее тоже.
Узнало это мудрое время,
Любимого Бога...

Мучение, торжество,
Всё жизни караван.
И спуски, и препятствия
всё перешагнёт,
И спросите вы если,
Кто такой караванщик,
В роднике вечности,
Прохладную воду пьёт.

Венок человечности
сплетут из воспоминаний,
И вознесёт он чистоту,
как голубку,

Став светом, вернётся с ветрами
с путешествий,
Как песня за песней вернётся
Свет, побеждающий тьму.

Наш край огней, всякое видал,
О чём не говорил.

Не получают тепло от любви,
Коль, сердца без огня.
Произошёл от знатного рода
Смешался со светом,
В дастане самоотверженности
Как мерцающая звезда.

Стал почётным, известным,
Имя называлось.
Выстроены в ряд деяния,
Как стая журавлей.

Как серебристое зеркало,
Заря рассеивает свет,
Не встал в сторонке,
От расцвета жизни.

Судьба, написанная втайне до сих пор
Кто смог раскрыть и разгадать её?

Жизни и творения,
Каковы плоды?

Свет очей - это мать,-
Говорящего поэта.
Очи его,
Были светом сердца моего,
Услышал песню
Я родную.

С восклицанием «Родина!»,
Стал я праведником.
Напрасно излитой крови,
Плачи дойдут до небес.
Сердце полное,
Благословит прекрасные дни.
Сыны этой родины,
Словно сладкий плод.
Раскроются как бутон на устах,
Правдивые слова.

Нашедшие в милосердии исцеление,
Многие сердца,
В преходящем мире этом,
Превратились в любовь.
Любящее сердце не разлучило,
Бутон от цветка,

Влюблённость в край родной,
Стала гордостью.

Всё проходящее сквозь сердце,
Коль по одиночке напишу,
Останется в памяти
Потомков сей дастан.
Жизненный путь почётен,
Слово на устах,
Радость в течение лет,
Пронесёт весна.

Поддержка для спасителя,
Самоотверженная женщина
Бросившая вызов времени.
Имя личности
Храмом в сердце стала,
Чужом и близком.
Полны победы ветра,
Парные крылья.

И в песнях, и в стихах,
Восклицанье вечно,
Из царской любви,
Создалась любовь,
Постой, не торопись, не говори,
Ты уходящему прощай,
Кто плод вечности вкусил

Кто прививает нам любовь к родине,
 Кто сердце раскрывает, сказав,
 Родина - душа моя.
 С печалью тяжелее гор,
 Остались наедине,
 Приняв Всевышнего выше всего.

«Азербайджан», построил ей мавзолей
 из чистого камня,
 Во имя гражданства,
 словно, звёзды и луна,
 В зеркале родной земли
 видящий храбрость власти,
 Отдаёт свою душу завтрашней
 мечте.

Мой край, ты непрестанно развиваешься,
 Рождаются радости,
 Исполняются мечты.
 Ты та маленькая земля,
 За которую горит сердце.
 Патриот ее,
 Это сын - герой.

Снова я затронул сердечные струны,
 От удивления в цветах моя любовь –
 как море,
 В ответе я за мудрости венок,
 Кааба - моя Родина, дороже жизни.

ЧАСТЬ IV

Я влюблённый в сердце,
Влюблённый в природу,
Сбывшейся мечты.
Я глашатай правдивости,
Средь святого народа.
Моя тёплая кровля,
Народные края.
Сладость и горечь - я.

До конца жизни,
Готов к приказам.
Если скажут, останься -
останусь,
Если скажут, умри, то умру,
От чистой любви,
Как листочек тряусь,
Ты вечное создание,
Родина, Родина, Родина моя.

Назвал я имя мать,
Ты матери, моей мать,
Имя, клятва с тобою,
Расправив, крылья, летит.

Ты настолько грандиозна,
Ты настолько красива,
Что свет излучает лик твой,
И лист, находящийся передо мной.

Передо мной
Пролетают времени ветра,
Но вмещающаяся во времени,
Есть священная земля,
Несущая на себе любовь.
Первая душевная весна,
Надежда Родины моей
В светлое будущее.

Завтра, приди, снова приди,
Открыл я тебе свои объятия.
Трудно жить без тебя,
В этом тленном мире.
Если не научишь любить жизнь,
Любящего тебя от сердца.
Увековечивающая веру.
Праведница святая, излучающая свет.

Мать моя - мой храм,
Поклоняюсь перед ней.
Священнее и ближе
Я не видал святилища ещё.

Её имя на устах,
Как приятная песня.
Жил как вера - стойко я,
Был огнём и не погас.

Мать моя! Любимый край!
Любимая седина,
Имя вместе с родиной,
Покорит сердца.

Она божий звук,
Правдивая правда.
Она весенний ветер,
Дующий из стороны в сторону.

Храбро, мужественно
Пройдёт сквозь пламя и огонь.
Будет молиться за друга,
А врага сожжёт.

Растопит снежные лавины,
Своим сердечным пламенем.
Перед врагами непоколебимо,
Стойко будет стоять.

Плоды - богатство как мёд,
Повсюду в родном крае,
В имени верность твоя,
Дух твой непоколебим.
Душевная легенда,

Написана Всевышним,
Он, этого мира верного,
Преданный человек.

Мать! Мать! Свет
Этого имени, огромен как мир,
и идёт от Бога,
Неиссякаема Вера.
За честь родной земли
Встанут и града, и деревни.
И всем величием своим
«Нас не сломать» они гласят.

Матери слово
Святыни очаг.
Голубь вместе - рядом
Мира является знаком.
Проживает в чистоте
Справедливости, правде.
Жизни этой на земле
Любовь и соль она.

«Родина мать зовёт»,
вот суть её.
Гражданин уже готов
Отдать жизнь за неё.

Исходит достоинство
Слава и честь.
Край родной даёт силы
Следовать за матерью
призывом.

Страницу за страницей листаешь,
Сегодня истории матери,
Смыслом как море
Найди слова богатые.
Для нас священен хозяин земли –
небес,

Сказал: сама мать,
Святая из святых.

Она, композитор, она поэт,
Она мира глашатай.
В одеянии как голубка,
Символ справедливости.
Это радость родины,
Тяжесть, горечь.
В это время вмещается
Имя нашей жизни.

Мама, мама -
Приютились в свет, этого имени.

Есть в ней цель,
Светла как луч.
Какому дню радовались,
Тот день и получили.
Сама молилась,
Слова спаситель для нас.

Матери героев,
Имена вместо клятв.
Есть звук народа,
В достоинстве.
Твои вздохи, вопль,
Земли - плачь,
Есть вдох весны,
В материнской колыбельной.

«Спою колыбельную - заснёшь.»
Я жертвую ради тебя.
В сладком сне,
Есть обещание, есть счастье.
Родившийся в чистоте,
Такой спокойный, нежный,
Ребёнок мечты,
В счастливых желаниях.

Какой гений не видел,
Твоё великолепие,
Личности славу,
Ты - молитва,

Её спаситель - ты.
 Добрую весть о победе,
 Расстилаешь, словно скатерть,
 И херувимы рады
 Пробужденью матери души,
 Мир преданней становится,
 Когда шептаем слово «мать»

Пожертвовав жизнью своей,
 Подарит жизнь от жизни своей.
 Влюбивши в родину,
 дала - веру,

Растворив страдания,
 Клятву и пощаду дав,
 Всё красивее природа,
 Когда срываешь истинный цветок,
 Мир преданней становится,
 Когда шептаем слово «мать».

Дитя моё кто говорит,
 Им чадо слаще мёда,
 Матери уста словно шербет,
 Сладки её уста.
 Она весну напоминает,
 Пример, подобие невесты,
 И ледники растопит
 Своим дыханьем,
 Мир становится преданней,
 Когда шептаем слово «мать».

Любимой песни,
 Сладостный припев.
 Песнь, баят,
 Вселяющая дух отчеству,
 Взлетающих слов,
 Она серебрянное крыло.
 Из завтрашних дней,
 Глядит она.
 Есть и сегодня, и вчера.
 Мир становится преданней,
 Когда шептаем слово «мать».

Её седые волосы,
 Несут гармонию веков.
 Она сражает мудростью,
 Султанов, шахов.
 Её воспевания цветок раскрыли,
 Её причитания горы разбили.
 И в ночную тишину,
 Ты вмиг поседела.
 Мелодия на струнах
 Мир становится преданней,
 Когда шепчешь слово «мать».
 Ей спел певец
 Свои песни.
 Стон камни расколлот
 сазом, кьяманчой.
 Одна рука - Аракс,

Другая - Кура.
Сказочные надежды,
Возвращаются, как стая журавлей.
Мир преданней становится,
Когда шепчешь слово «мать».

Напутствие её благое
Проносится над головами.
Её добрые мечты,
Возносятся парами.
Параллельно человечность
Надёжность проявляя.
Она солнечный свет,
Мир гаснет, если её нет.
Мир становится преданней,
Когда шепчешь слово «мать».

Обошел, все страны и увидел - я,
Что пространство рая,
В объятиях твоих,
Словно жизнь дала ты,
Милому дитя,
Трудно нам забыть,
Имя твоё, родная.

ЧАСТЬ V

Будто мать произношу я,
 Что посвятила чаду жизнь,
 Вместо ягнёнка -
 Глаза свои в жертву дала.

Прошла сквозь пламя и огонь,
 Не испугалась вихря жизни.
 Отдала жизнь свою годам,
 Но чадо не бросила своё.

И знала, что дитя на груди её,
 Является родины частицей.
 Знала, что проблеме каждой,
 Решение найдёт лишь он.

Пламя сердца чаду дала,
 Сама же мать горит без огня.
 По дороге к школе ведущей,
 Немеет от ожиданий.
 Ждут словно прихода утра.
 И возьмутся за руки с утром.

Но чадо не только за руки,
 А сердцем всем обнимут они.
 Чаду свет очей своих дала
 Ненасытна всё же чадом.
 Лишь молится она всегда,
 Не отпусти чадо от себя.

Руками оружие может сломать,
 Поезд на ходу остановит.
 Она человек такой, что
 И Бабека разбудит.

Иногда думаю, была бы президент
 Захотела бы крови невзгод?
 Чужое чадо не жалела б так.
 Как собственное лелеет дитя?

Иногда думаю, женщина армянка,
 Жаждет ли крови, невзгод?
 Хочет ли части от чужой земли,
 Где сыны засыпают, как на кладбище?

Дорога кладбищенская под ногами,
Стыдно по ней ходить.
Всё радужно, что растёт, -
Лишь только кладбище больно принять.

Как выросло кладбище это
Матери, не видят ли, всё это?
Сынов оружие несущих,
Ведут ли матери под руку?

Веду я разговор о матери одной,
Она так хороша, так свежа.
И не была она завистливой и злой.
Весь мир окутала мечта.

Дала очам невидящим свет,
И вылечила надеждами больных.
Дала такого сына свету,
Что от слов земля украшается.

Та мудрая женщина - мать
Видала в мире много горестей,
А кто же делал ей зло,
На зло любовью отвечала.

Оружие её - чистая любовь.
Невежу много раз ломает.
Находит в людях она злобу,
Зажжёт вечным огнём.

Никто не обидится на её слова,
Разве можно на милосердие дуться?
Зарифа ханум сама чистота
Разве может покинуть её воля?

Чего не видала Зарифа ханум,
Нам жизни учиться от неё.
Для Азербайджана женщин она,
Высокий пик, большой пример.

В молодости годы лишь училась,
Видала жизнь в ученье.
Что встречала, сверяла с наукой
Вселенную представила в мечтах.

Прошла сквозь пламя, сквозь огонь,
Идею хранила и любовь.
Если и были молчанья моменты,
Делилась с чадом родным.

Была крепкой опорой,
Следила, подгоняла каждый миг.
Жизнь в жертву отдала одной дороге,
Есть разве кто милее отца на свете?

Тебя лелеяла, Азиз муаллим,
Любовь была чище чистой воды.
Это сердце взрастило нежность,
Во славу Гейдару, родился Гейдар.

ЧАСТЬ VI

Отдал своё сердце Азиз Алиев
Свободной родине каждому клоку,
Каждый шаг, каждый визит
Воздаётся восторгом народа.

Привязан к Родине, к народу
Азиз Алиев - великий человек.
Народа Азербайджана догадку,
Азиз Алиев чувствует душой.

Народ его водрузил как знамя,
Азиз Алиев - для народа он знамя.
Стоит на страже народа,
И всегда бодрствует Азиз Алиев.

Он был отправлен в Дагестан,
Подальше от невзгод, от глаз чужих
Напрасно сын был критике подвержен
На что способна мать тогда?

По мне, критика данная сыну,
Достаётся матери сначала.
Посмотрите в матерей сердца,
Каковы скорбь и чаяние.

От пули предназначенной сыну,
Сначала матери умрут.
Умирают матери - и на небе птицы,
А на водном просторе лебеди гибнут.

Если мать умрёт - родина умрёт.
Знайте же друзья:
Когда матери не станет,
С ней вместе не станет и отца.

Сильно плакала мать Азиза,
Ожидает его нужда.
Не знаю, откуда знала мать тогда,
Что ждёт его любовь и надежда.

Любовь... она далека ещё,
А сейчас причитают на сына.
На допросы и на критику его,
Обиженна и плачет лишь Зарифа.

Мушфигу, Джавиду причинившие боль,
 Теперь Азиза взяли на прицел
 По несправедливому указу.
 Кто остался в живых - лишь по милости
 Божьей.

Каждое утро идёт в школу Зарифа,
 И не приходит новость.
 Лучшие друзья - школьные дороги,
 Самый близкий друг - ручка и тетрадь.

Не ведает, что в мире происходит,
 Любит весну и осень Зарифа.
 Мнения чужого не принимает к сердцу
 очень,

Занятой была очень Зарифа.

Как и Хежер - она
 Дочь родины своей.
 Стыдливость ей знакома.

Храбра, как и Азиз,
 Достигла любви, как и Лейли.
 Родители в её жизни
 Большую роль сыграли.

Хотела тепла матери и отца.
 Смотри же любовь - корона,
 Однако время к тому и вело,
 Что любовь горька и безвкусна.

Каждый день критикуют отца,
 Нет, эта критика не к лицу ему.
 Знаем, не виновен отец,
 Однако нет решения проблемы.

Он с ночи до утра думает
 За страну всегда переживает
 Ценит родину он больше
 Зябнет в каждой - душе.

Зарифа молится Богу:
 «Пожалей отца, не дай до жести дойти».
 Хочет видеть цветущую природу,
 По цветущей дороге пойти.

Будущее в мечтах живёт,
Нежнее цветка Зарифа ханум.
Спустилась с небес на долю народа,
Поющее сердце Зарифы ханум.

Слушая колыбельную матери,
Сполна своё взяла она.
Построила в сердце дворец,
Из колыбельной, что пели мать и отец.

**Солнце осветило её лик,
Шагает в будущее Зарифа.
Родина оживляет её облик,
И все дороги ведает она.**

ЧАСТЬ VII

Её мечта - лишь стать врачом,
 Погасшие души - это пепел.
 Откуда знать Зарифе ханум,
 Что люди есть - в душе слепы.

Вылечить глаза удастся, может,
 Но что поделаешь с душевной слепотой?
 Поверь, лишь от слепых сердец,
 Не видеть будущее страны родной.

Солнце осветило её лик,
 Шагает в будущее Зарифа.
 Родина оживляет её облик,
 И все дороги ведаёт она.

Тетрадь пятёрок полна,
 Каждой оценке дорога светла.
 Школьный путь, как асфальт гладок,
 А жизни путь - не так сладок.

Переживает Азиз по ночам,
 И дороги его не залиты светом.
 Поменялись местами учёный - невежа,
 Есть прок кому - то в деле этом.

Есть в сердце надежда одна,
 И рассчитана на правду она.
 Подули с севера ветра,
 Сильней разгорается свободы пламя.

Не хочет, чтобы кто-то знал о беде.
 Что польза ведь в газете ложь.
 Однако если не газеты,
 По глазам поймёт она всю боль.

Много думает о дочери судьбе.
 Хорошо, что родина за спиной её.
 Но не знал Азиз, что за дочерью его,
 Есть Гейдар - храбрый муж.

Гейдар Алиев - хорошо ему знаком,
 Знает: на Родине - уважаем он.
 Если любит дочь мою,
 Он судьбу усложнит свою.

Его не простит Центральный Комитет,
 Влюбиться в Зарифу - значить умереть.
 Обрати внимание на рифму судьбы:
 Любить Зарифу - значит жить.

Живёт с любовью Гейдар Алиев,
Для него - запретов в жизни нет.
В паре родились любовь и мужество,
Гейдар достоин этого имени.

От любви исходит геройство,
История не может не запечатлить ее.
Хуже смерти - кто без любви живёт,
С любовью жить - значит победить.

Не бежать от любви
Счастье человека - сделает человеком.
На всё готов он ради Зарифы
И даже жизни светом.

Солнце место жизни светом залило,
Когда Зарифа пришла - в этот мир.
Всё в округе и в доме осветило,
Как только в мир пришла.

Засмеялось - природы лик,
Радости простор велик.
Разошёлся повсюду весёлый клик,
Когда Зарифа в этот мир пришла.

В глазах свет принёс младенец,
Забились уголки все сердец,
Появился в мире ещё один борец,
Когда Зарифа в этот мир пришла.

Её лик нежен как цветок,
Тепло души - света как поток .
Родители испили жизни сок,
Когда в этот мир Зарифа пришла.

Своего имени достойна она.
Также как имя и сама нежна.
Оправдать данное ей имя должна,
С того дня, как пришла в этот мир Зарифа.

Её рождение - радость отца,
Сей подарок судьбы - дела творца.
Радости родных не было конца,
Когда в этот мир Зарифа пришла.

Как свет полили на землю дожди,
Как цветы раскрылись надежды,
Сгорели от зависти все невежи,
Когда в этот мир Зарифа пришла.

Ушла при виде света ночь,
Зло как тень ушло прочь,
Всевышний подарил им дочь,
И в этот мир Зарифа пришла.

С чем в этот мир пришёл ребёнок,
Ведь он ещё очень хрупок.
Судьбы сей дар родителям дорог,
Когда Зарифа в этот мир пришла.

Мир взбушевал и стал тих,
И жизнь вся превратилась в стих.
Род знатный цели своей достиг,
Когда в этот мир Зарифа пришла.

И песня посетила души,
И приняли эту весть радушно.
Весть донеслась и до глуши,
Когда пришла в этот мир Зарифа.

Гражданин - смысл слова глубок,
И имя и клятва - Родине Мать.
Если стал бы я памятью столетий,
Твоё присутствие на раны мазь.

Жизнь - судьбы дар.
Она предана ей.
Народу также предана была,
Оставив память в жизни этой.

Не предавая идей, убеждений,
Была предана им.
Не сворачивая с пути,
Была в жизни стойкой.

На плечах её правды бремя,
Идее верна всё время,
Берегла народ,
Словно мать дитя.

Идею претворяла в жизнь.
Шагала по жизни честно.
Как сильная личность,
Жива в памяти вечно.

Пришли счастливые жизни моменты,
Мечту - претворила в жизнь.
Вышла на путь любви,
Подарила любовь, получила любовь.

В жизнь её любовь пришла.
Спились воедино небеса и земли.
Сыну этой земли сердце отдала,
Любит сама и, но любима.

С тех пор - это легенда любви.
Любовь сильнее с каждым днём.
Пришли просить её руки,
Любви полон дом.

И друзья, и старики
Рады все этой любви,
Которая как алмаз блестит
Любит, но и любима сама.

Спились на небе звёзды,
Сговорились на земле ангелы,
Спились молодые в любовь.
Зарифа полюбила и любима сама.

Лик её, словно цветок.
Любовь привела её в восторг.
Свет источали глаза.
Зарифа полюбила и любима сама.

Вместе испили шербет любви,
Словно в мир они вместе пришли.
Путь любви прошли неразлучно,
Зарифа полюбила и любима сама.

Рассеялся жизни туман,
Им радости цветков дан.
Очерчен природой прекрасный стан,
Зарифа полюбила и любима сама.

Стала матерью, душой очага,
Стала спасения молитвой любви.
Стала опорой жизни спутника,
Зарифа полюбила и любима сама.

Вдохнула в Гейдара жизнь,
Вместе должны её прожить.
Для спасения жизни одной,
Нужна любовь и верность Зарифы.

Не погасла в трудный миг,
Все трудности встретила стойко,
Крик души небес достиг
Помогли ей клятва, вера.

Любовь превратилась в сказку,
Осталась как легенда в сердцах.
Местом клятвы дочери и сыну.
Зарифа полюбила и любима сама.

Сердце наполнилось любовью
материнской,
Полюбила как мать, вновь любима.
Всех слаще материнская любовь.
Зарифа полюбила и любима сама.

Дети украшение жизни,
Мать над ними как скала,
Жизнь проходит незаметно,
Вечно рядом матери ласка.

Пронеслась правда песней,
Гимном нежных матерей.
И сладостным звуком «лай - лай»
Наполнились сердца матерей.

Нужны родине достойные сыны,
Матери для них расточили жизнь.
В бессонные ночи рядом они,
Цель одна - народа судьба.

Мать знает всегда:
Храбрецов взрастить должна,
Чтоб победить врага на поле боя
Должна воспитать она храбреца.

Прошлое народу урок
И оно для будущего прок.
Любящие родину сыны,
В сердцах народа вечны.

Мать голосом своей души
Написала судьбу сына.
Сколько бы не потратила сил,
Всё же неумоима она.

Была любовь к земле родной
Давали силу ей для жизни
Стал оком сын земли родной
Которого мать растила для отчизны.

Будущее с Ильхамом
Наполняет «Завтра»
Зарифа оставила после...
Чтоб гордится народа судьбой.

Да здравствует, дочь родины своей!
Будет жить она вечно.
Бывшего лидера свет очей
Не пройдёт её память быстротечно.

Слагаются в честь неё песни,
А было сложено уже
Но будет продолжаться традиция эта
Достойна почёта такого.

Жизнь её - благоухающий цветок,
Не вянет ни бутон, ни листок.
Избрана Богом среди людей
И не даром сделал свой выбор он.

Дочь храбра и мила
Не исчезла на горизонте,
С народом вместе всегда была,
И не забыли её - те.

Жизнь как солнца блеск,
Светом мир объяла,
Хоть Зарифа покинула телесно нас,
Своё тепло и душу нам отдала.

Образ матери на каменном памятнике,
Приветливый взор - глядит с заботой.
Всё думает о народе, о судьбе
Вот почему взор её живой.

Подарила блеск очам,
Испили свет они из души.
Имя это твоё, имя земли
Предначертано исцелять ему свыше.

ЧАСТЬ IX

Чувствует душа детей прихода,
Проснулись душевные чувства.
Навестить пришли её дети
При виде их - душа ликует.

Шёпотом говорит с детьми
Делится мечтами с ними,
Они стоят перед ней-
Мамы любовь всего милей.

Алые цветы сплелись над камнем
Мать в объятиях их,
По жизни прошла огнём,
Теперь окунулась в цветник.

Всё больше радости,
Надежды, сладости,
Ведь знает, что вера одна
На сына её, Ильхама.

Идеи сына чисты,
Вот к сердцам людей мосты
Он должен очаг хранить,
Народ вести, народ любить.

Над родиной небо голубое
Не в силах затмить облака.
Ведь сынов земли сердце храброе,
Не примет никогда врага.

Знает, что не напрасен
Дар её миру прекрасный.
Голосом души, голосом разума
Народ она прославила.

В человечестве истории
Есть место её деяниям.
Жизнь, что проходит достойно
Будет предана истории страницам.

Она жена большого человека,
Она дочь отца своего,
Земли этой - прекрасное дитя,
Для родины словно весна.

Ничто не напугало Гейдара Алиева
Бросился в политики мир,
Зарифа для него мощная опора,
Стала ангелом - хранителем его.

Всегда встречала мужа своего,
С улыбкой на лице,
В миг бренный мир,
Превращала в сказку для него.

Прекрасный образ Зарифы ханум
Способен растворить печаль
Жизни своей не прожила,
Так как лидеру её подарила.

Любовь её очень сильна,
Что даже птиц тронула она.
По жизни всюду шагали вместе,
Любовь прошла по стране песней.

Впервые посетила мир Севиль
Радость накрыла и Мугань и Миль,
Эта радость не семьи одной
Рад её приходу и край родной.

Новость быстра как волна
Дербента, Табриза достигла она.
Дастаном стала новость чобанам
Слова же - красочным баятом.

Разлетелись с новостью на крыльях,
Птицы из страны в страну
Севиль назвали дитя,
Окунулось имя во славу.

Стали многие Севиль называть
И в школе любой - имя встретить
Сердца Севилей радостью встреч,
В округе всех любовью окружать.

Свет, исходящий от Зарифы ханум,
Украсил венком мудрости Севиль
На небе замерли птицы,
А на земле иссохли цветы.

Выросла Севиль как и мать,
Взгляд её подарила она.
От огромной любви не стать
Мудрой, умной не могла она.

Непорочен он как мать,
Знали как человека воли.
Отца путь продолжать
Была жизни его доля.

Добросердечность от матери
Отец же воспитал его храбро,
Был словно суть поэзии Физули,
На страже он был добра.

Путь дедушки Азиза,
Была книгой жизни ему
Мысли, идей деда.
Помогали свергнуть тьму.

Зарифа напевала «лай - лай»
Бодрость придавала завтрашнему дню,
Научила домашним делам,
Чтоб умели ценить труд.

Севиль прирождена поэтом быть
Души людей полны красоты,
Зарифа же на мир смотреть,
Стала с Севили мысли высоты.

Дочери похожи на мать,
Об этом позаботилась природа,
Нежность и любовь, которую могла дать
Она вселенной подарить способна.

Зажигает людей глаза искрой,
Но и сердца расцветают
Своей нежной рукой,
Баку в солнце окунает.

Больницы благоустроены,
Глаза родины светом полны,
Способна раскрыть тайну
И озарить светом Отчизну.

Берут её мысли о прошлом,
Сердце за людей горит,
Всем грешникам напротив
Благие дела творит.

Жизнь прекрасна, сладка,
Родила сына Ильхама.
Заголосились Кура и Аракс.
Рады событию Миль, Ширван, Мугань.

Сердца бьются от любви,
Вокруг все рады.
Посмотри на дух народа,
Ликует и повсюду отрада.

И город, и село преобразились
Вселился дух в народ,
Словно пришла в Мугань и Миль,
Прекрасная весна.

Бронзовый памятник в аллее шехидов,
Смотрит Зарифа вдали
Не помешают свежие цветы,
Дух возликует от радости.

Как ангел жизнь прожила,
Дети её - два крыла,
Словно птица птенчика
Своей заботой накрыла.

Жизнь прожила для детей
Согревала своим теплом,
Была с ним всегда
Своим духом и телом.

Служил народу честно
Отец Зарифы - Азиз
Отдал бы жизнь за место
И даже за каприз.

Выполнил отцовский долг,
Невозможное он смог.
Был беспощаден к недругам,
Но предан своим друзьям.

Любимицей в семье была Зарифа
Косы плела нежно
Отец увидеть её мечтал,
В халате белоснежном.

Она была учёной дочерью,
Мечта, которой стать врачом
Учиться днём и ночью,
Было к мечте её ключом.

Скольким зрение подарила
Радость в сердца вселила.
Крошечную тьму осветила,
Сердцам не печалиться велела.

Радости большой частичка,
Осветила тусклый мир
Для жаждущих - живая водичка
Солнце - её кумир.

Зарифа ханум - на страже здоровья,
Не позволяла закрыться надежде двери
Не лёгкая участь - быть врачом
Дорожила пациентов верой.

Добрые дела творила
Получала радость
Хирургическим ножом исцеляла
Вот в чём жизни сладость.

Сзывала счастье, изгоняя тьму
Переживали в горестях вместе
Окутывала светом зло, клевету,
Запоминаясь словом, оставаясь в сердце.

Была всем верным другом,
Протягивала помощи руку,
Гордилась Севиль и Ильхамом,
Забывала дома скуку.

**Она и врач, и мать, и дочь страны,
Народа завоевала симпатию.
Полюбила и звёзды и цветы,
Все были ей сёстры и братья.**

ЧАСТЬ X

Обоим детям нежная мать.
Супруга, друг, опора.
Жизнь прожила рядом с ними,
Безвременна потеря.

Супруга Гейдара Алиева
Лидер так тебя любил
Не было тебя лучше друга
Однако сделалась ангелом ты.

Хоть и прошло не мало лет
С потери твоей
Ты в сердце всё же жива
Не в силах забыть тебя никогда.
В сердце потери тёмная родинка.

Памятник бронзовый этот,
Мудростью снял печали покрывало.
Вокруг на кладбище множество цветов.
Не легко потерять родного.

Не отдав своё сердце чужому,
Осталась вечной любви верна.
Однако удалилась в правды страну,
Посмотрев на супругу нежно.

Быть матерям счастливыми,
При виде своего чадо на пути истины.
Для мамы и бабули нет больше радости,
Чем слышать детский голос сладостный.

Хорошо, что успела увидеть внука,
И сердце взволновалось как море.
Из алых - цветов букет собрала,
По всей земле разбросала.

Была б жива - душа бы ликовала,
Ведь радость на дитя и мать одна,
Как нежная мелодия бы зазвучала
И каждой радости миг сохранила.

Посчитала, бабулей быть - свято,
А есть ведь и у сына два внука - близнеца
Поздравления ждёт новость эта,
Быть дедом - участь тоже сладка.

Душа парит на небесах как ангел,
Наблюдая за страны свободой.
Да будет жить в душе мечта
В вечном мире спокойном.

Не говори жизнь - тленна,
бессмысленна
Наполнилась слезами от радости.
Быть президента мамой очень мило,
И удостоена ты имени такого.

Одна лишь печаль - Карабах,
Но в день один придёт расплата
И в случае, коль мирок не забрать
Мы будем сражаться отважно.

Скоро Карабах вернётся,
И беженцам края родные вернут назад.
Дай Бог нам петь победы марш,
Наденет Родина свадебный наряд.

Гордится сыном родной Азербайджан.
Он в молодости ведь стал мудрым главой.
Прекрасный человек стране пример,
А имя на устах людей.

Нарекая именем Зарифа
О нежности мысль лишь была.
Сердце забилось в груди,
И вырвалось на свободу душа,
Словно нежный цветок опустила на
грудь.

Мать Короглу и Неби,
Получила ли свет от солнца ты?
Ты словно царица озёр,
А дети факелы на жизни пути.

Самоотверженна дочь Алиева Азиза,
Медицине себя отдала.
Науке горящее светило небес,
Потеряв родных - сама болью стала.

Заряжаясь духом сына Ильхама,
Бросаем вызов непроходимым горям,
Окрылившись именем матери одной,
Достигнем скоро мы солнца.

Святая мать, святая женщина,
Освещает мир словно солнце.
Скольким подарила
Свет очей, огонь сердец.

Посмотри, чьим другом стала,
Гора величественна рядом с горой.
Солнцем на вершине стала,
Словно восход альпий.

Ты и дочь, и невеста этого края,
 Мать, бабуля, прекрасная ханум.
 Ты и ныне связана с прошлым,
 Храброго Газанхана мать Бурлахатун.

Подарил тебя - свет Всевышний нам
 Стала царевны короной главной
 Велела строить, создавать велела
 Была ты краю матерью, сестрой.

Полюбила ты Родину, край родной.
 Посвятила себя идее святой.
 Два человека больших, две любви,
 Пронеслись через жизнь как
 Меджнун и Лейли.

С ног до головы один талант,
 Словно сказка, песня, мелодичный стих.
 Своей жизнью делилась всегда,
 И лидеру также посвятила.

Нежнее нежного она,
 И как муж достойна.
 Сердце кровью обливалось,
 Когда постигала кого беда.

Сколько сердец покоряла,
 Знала только любимый и сама.
 С первого дня слово дала,
 И до конца жизни не лгала.

Когда путь погружался во тьму,
 В темноте светом была.
 Поднялась как царица на вершину,
 Спасеньем народа была.

Солнце ей энергию давало,
 А она свет очам дарила
 Не побоялась рядом зла,
 Сверкающей, пылающей,
 жемчужиной была.

Сына назвала Ильхам,
 Велела дух народа чувствовать.
 Дочь назвала Севиль,
 Велела быть спасеньем от тьмы.

Гейдар же пламени огонь
 Разум осветил его тьму.
 Никому не посылаю тягаться
 с горою той,
 Пути, дороги, - которой в чистоту.

В улыбке - тайна, смех - загадка.
Взоры устремились вдаль,
Словно улыбаясь сладко
Получала и сама её вдосталь.

За именем внуки идут теперь,
Чтят достоинства Нигяр, Хежер.
Знатность твоя жива,
Словно душа народа.

Ты пример любящей Лейли,
Достойно пронёсшей любовь Меджнуна.
В краю родном опоры видела ты,
Жизнь свою славно прожила.

Ты матери полное желаний сердце,
Всегда относишься как мать.
Сначала просто сына матерью была,
Теперь же президента мать.

Над могилой склонился сын,
Кто знает, что он вспомнил?
Увы, предначертаны встречи ему
С матерью за могильным камнем.

Камень - матери объятья теперь,
Как самый горячий источник
Пред памятником он, поверь,
Снова как беззащитное дитя.

Да возликует душа на небесах,
Ведь живёт идея, имя твоё,
Пусть будет сладостным сон
Святая женщина, святая мать.

Вспомнив тебя, содрогнётся земля,
На поверхности цветов поля.
Будут чтить вечно она тебя.
Ожидаются счастливые дни впереди.

Лейли и Меджнун ведь не легенда,
Это жизнь, что вечно жива
Будущее поколения любовь вашу,
Вознесут как дастан любви.

За народом Ильхам,
Получая Всевышнего благословенье.
Чувства усталости незнакомы ему,
Дух получает от земли.

Пришёл Гейдар - малыш на этот свет,
Знать есть надежда в будущее.
Продолженьем рода являясь,
Получит благословение Всевышнего.

Звук народа родного слышен везде,
Известно имя его повсюду.
Многострадальная страна, тебе
Враги всегда завидовать будут.

Не прекращалась любовь твоя
И в будущее вера была,
И сын народом был любим
И матерью всегда охраняем.

Пришёл в мир Алиев Гейдар,
В истории запечатлил славное имя.
Не позволил народу страдать,
И врагу дороги закрыл.

Будет покоиться с миром,
Был бдителен перед врагом.
Заложив основу Баку - Джейхан
Приобрёл народу славу.

Величие, гордость от рода идёт,
Человечность проявляет всегда.
Срывая из жизни сада цветов,
Не даёт погаснуть очагу никогда.

Простирают руки к небесам,
Не стерпят лжи, не совершат греха.
Забыв про горести свои,
Всю ночь будет о чужих молить.

Никого не обидит и сама не злопамятна,
Седовласой в мир этот глядит.
Повстречав на пути невежу
Молитвами оправдает его.

Коль мир равновесие потеряет
Возьми его на плечи свои.
Коль зло на части мир расколет,
Любовью вновь красоту сотворит.

Родина, ты выросла словно горы,
Ты корона Гейдару, а он тебе.
Взрастила как победителя его
Открыл он двери твои миру.

Родина, ты выросла словно горы,
Обменялась лучами с Гейдаром
В каких бы тяжбах не оказалась
Обратишься за помощью по этим адресам.

Родина, подарила ты свету
Дальновидного сына
Имя Гейдар ему,
Мечта его безмерна.
Мильоны готовы внимать его слову.

Все ненастья встретил стойко
Народу посвятил жизнь свою
Самый маленький земли клочок
Превратил в непобедимую башню.

Получая силу от народа, края родного
Народ произнёс имя Гейдар
Имя его истории достойно
Что не говорил всё истина, правда.

Родина под тенью его,
Делился с нею бескорыстно
Прошёл сквозь горести и пламя
храбро,
Несгораемый феникс словно.

Народу опора он, поверил в него,
Народ призывал к единству он.
Недосягаема Гейдара высота,
С заботой о народе глядел с высока.

До последнего мига родину храня
Обнял её, словно мать родную
Ненависть обратил в сторону врага
С заботой о народе глядел свысока.

Приветствовали Родину страны мира
Личность Гейдара прославила её
Пронзил он взглядом недруга
С заботой о народе глядел свысока.

Был ведущим для страны
Продолжил путь самый истинный
Вставший на его пути померк,
С заботой о народе глядел свысока.

Полюбил он каждую частичку земли,
Возвысил имя народа.
Победил дилетантов во всех сферах,
Оказался у власти края родного.

Принёс краю Азери он славу
Был отправлен времени послон
Претворил в реальность мечты
На счастье Азербайджана выпал он.

Свидетель женственности,
Прекрасной Зарифы.
В любви первой
Неповторимой Зарифы.

Сердце до края полно
Взгляд был узором.
Сей, красоту, получила
Она недаром.

Была украшена любовью,
Улыбалась, источая любовь,
На пороге любимого
Неутомимо ждала.

Любовь Нигяр, Жежер
Целомудрие Бурлахатун
Засыпает на глазах
Мирская любовь.

В жизни глаза
Смотрела, не избегая взгляда
Любовь своя
Была проверена не раз.

Может, чувства мимолётны?
Нет, нет, не таковы
Не любящей красавицы
Глаза не будут слезами полны!

Считала звёзды
На небосклоне,
Оживляла любовь
В чувственном огне.

Царица цариц,
Простая из простых,
Однако воля стальная,
Кажется нежней из нежных.

Сильна корнями
Из рода в род
Её храбрость, её ум
Идут ей от народа.

Гей - гель ей подарила
незыблемость,
Храбрая дочь страны.
Днём сливается с солнцем,
Ночами со звёздами.

Стольким очам
Руками дарит свет.
Сердца их превращаются в горы,
Услышав сладкий её ответ.

Узнала от отца,
В огне закалена,
Как жизнь нелегка
Её неиссякаемая воля.

Дочь большого человека
Выросла в жизни этой
Не допускала промахов,
Ни в морозы, ни в ветра.

Она росла отважно.
Трудностей не боюсь.
Невзирая на шторм жизни,
Огонь души не погас.

Баяты, причитания
Знала наизусть,
Её слова и знания
Пошли из уст в уста.

Прожитых дней память,
Запечатлится в летописи.
Есть гордость в имени Гейдар,
Ты у будущего о нём спроси.

ЧАСТЬ XII

Не обижалась ни разу
На Гейдара слова.
Будь он вдалеке,
Искали его глаза.

Достойны друг друга
И дорога была одна
Повстречать верного друга
Судьбою было дано.

Прожили эту жизнь,
Совесь их чиста,
Не жалко вернуться обратно,
Всю жизнь пролистав.

Жизни трудности все,
Прошли они вместе
На одном огне варились,
Сделаны из одного теста.

Дождаясь его с работы
Глаза устремлялись вдаль.
Получить такую жену,
Была жизни медаль.

Каждую Родины - печаль,
Вместе пережили они
В горестях и радостях
Были друг другу верны.

«Как прекрасна эта жизнь!»
Воскликает Зарифа,
В работе удача,
Вдохновляет Зарифу.

В скольких сердцах она
В скольких глазах живёт
Философию жизни этой
Она всегда поймёт.

Каждое утро радует,
Свежестью, цветами
Претворения в жизнь мечты.
Она ждала с годами.

Взрослеют Ильхам, Севиль
У родителей на глазах.
Ни разу испытывала жизнь,
Их терпение, заботу.

Лидер по жизни своей
Верил мудрости этой
Не прожил без народа
Путь свой жизни длинный.

Посвятив жизнь нации
Обрёл он славу
Вот почему чтит народ
Его имя на яву.

Это политическое наследство,
Передано лидером
Оно не раз предстанет,
Силой перед миром.

Продолжается традиция эта,
Продолжается она вновь,
С Ильхамом, с верой
Несправедливо не прольётся кровь.

Он наследник гения,
Мод президент родной.
Шагает он перед народом,
Шагает шагом твёрдым.

«Вперёд с Ильхамом!» :
лозунгом звучит,
Жить сплочённо
Это единство учит.

Путь президента -
Справедливости путь.
Выбравшие дорогу эту,
Всегда истину найдут.

Проходят дни победно.
Счастливые дни
Ожидают нас впереди..

Любовь своего отца
Он претворяет в жизни делах.
Глубокое уважение,
бесконечную любовь,
Использует в этих целях.

Знающий цену всему,
Познал правду мой народ.
Любовь благоустраивать страну
Набирает оборот.

Ильхам Алиев стремится,
К прогрессу народа своего,
Самые грандиозные мечты,
Почему бы в жизнь не претворить.

Пусть будет силён народ
Делами президента своего,
Мы в этом деле ему оплот,
Будем поддерживать его.

Да здравствует президент!
Продолжающий путь отца,
Шагающий верно на пути,
Гейдара, нашего творца.

Смерть врагу, конец ему,
Будет победа нашей,
Да будет цвести страна,
С народом вместе.

Пусть скажут
Что его дела.... Живут
Напрасно.
Нет, Не пропал его труд.

Зарифа, «лай - лай» матери твоей
Будет тебе.
Хранила ты годами.
Ты с нами каждое утро
И будущее с нами.

Это истина,
Тот, кто любит народ, сам любим
Это истина:

возвышающиеся
достигают вершин.

В дни трудности кто рядом с
народом,
Получают силу от веры народа.

Вера наша
край отца Гейдар
Вера наша, истин дорога
В трудностей дни кто народу
Скажет: «мой народ»
Преграды все без труда он пройдёт.

Гейдар наш дед твори и строй
на славу
Ты путь, ведущий к вершине
С пути - дороги ты смети
Плохие мысли, злые деяния.

Этого края хранитель он,
Сливается с прогрессом воедино.
Вместе с верой является с бедой,
Оберегает всюду Родину.

Разве забыть «колыбельные»,
Хоть будут в честь написаны
миллионы книг.

На страже чада своего
Матери были готовы каждый миг.

Те, кто колыбельной звук
не слышит,
Из них герой не выйдет.
Постигнет пуля, если где-то,
Слёзы из матери глаз, словно «лай - лай».

«Лай-лай» идёт от сердца,
Глубинка народа души - «лай-лай».
Закалившись в боях и морозах,
Звук прошлых веков «лай-лай».

Для человека «лай-лай», радость,
«Лай-лай» и горечь и сладость.
Не допускает близко гадость,
Собран из жизни стихов «лай-лай».

«Лай-лай» рождается с рождением
человека,

В «лай-лай» сливаются века.
Нужен «лай-лай» от млада до старика,
Душа поэтов «лай-лай».

В «лай-лай» нет лжи,
Неугасаемый огонь «лай-лай».
Священна, не спустится с небес,
Слово праведников «лай-лай».

Младенец дышит звуками «лай-лай».
Защитит от напастей «лай-лай».
В теле если дух поражён,
Вызывает на помощь медиков «лай-лай».

В голосе матери и песни, и стихи,
Ты должен их душою внять,
И если горести, потери
«Лай-лай» способен боль унять.

На груди земли,
Живы следы,
Тайнами науки,
Открывает новые пути.

И мига без Родины
Она не прожила.
Свою жизнь источила,
Жизнями людей дорожила.

Любя Гейдара,
Выдержала страданья все.
Вечная любовь
Помогла остаться в вечности.

Дочь Азиза Алиева - Зарифа,
Спасителя великого супруга.
Она мать сыну - имя,
которому Ильхам
Мехрибан ему верная подруга.

ЧАСТЬ XIII

Из истины
От забот родилась,
Радостям жизни рада
От печали отеклась.

Простая натура,
Людам как друг.
Не желая в ответ любви,
Делилась ею вокруг.

Достигла солнца и луны,
Улыбнулась Зарифа ханум.
Стала дочерью любимой
Родного Азербайджана.

Прошла через народа «лай-лай»,
«Лай-лай» же чрез сердце её.
От дующих ветров окрылилась,
Небес врата открылись.

Своим трудом жизнь прожила,
В скольких сердцах огонь зажгла
Скольким глазам свет подарила,
Сама как свет в краю родном,
Зарифа ханум.

Не видал её ни разу,
Но слышал имя её много раз
Любовь к ней народ показал,
Свет краю родному Зарифа ханум.

Иногда слезилась, иногда грезила,
Но прекрасней всегда как бирюза,
Опорой Гейдару была
Свет краю родному Зарифа ханум.

Была дружна с Тебризом и Дербентом
И радость, и печаль - всякое встречала
Блеск очей родных ей был презентом
Сама же светом краю, Зарифа ханум.

Она и мать Ильхама, и мать Севиль,
Азиза дочь, Гейдара супруга,
Свет краю родному Зарифа ханум.
Была с Гейдаром как за каменной скалой,
Любовь же к родине с рожденья.
Одна она такая, нет сомненья,
Свет краю родному Зарифа ханум.

Хоть и трудно было, но стерпела всё
А «лай-лай» для сына сколько пела,
С «лай-лай» она и утро встречала
Свет краю родному Зарифа ханум.
Сиротам матерью была.

Жизнь ведь не всегда вкусна.
Мудростью страну короновала.
Свет краю родному, Зарифа ханум.

Ильхама мать, да здоровствует Ильхам,
Да здоровствует вера, что в сердце живёт,
Да здоровствует время, что Ильхама
подарило
Свет краю родному, Зарифа ханум.

Оберегала Гейдара от невзгод,
Словно пламя жизни давала тепло
Не раз произносил её имя народ,
Свет краю родному, Зарифа ханум.

В имени её народ живёт,
Его, произнося, шагает вперёд.
Необъятного времени каждую минуту
Свет краю родному, Зарифа ханум.

В печаль окутан родной Азербайджан,
Ширван, Мугань - везде гроза,
Ведь покидает этот мир Зарифа
Габон ревет, плачет кьяманча.

Сердце дрожит, не поднимается рука,
Как смертью огорчить строки белого листа,
Пролетят года, пройдут века,
И будет искать поколение ответа.

Перо не пишет от печали,
Сломался стержень, как вера в жизнь,
Ветра весть плохую услышали,
С силой от горя разошлись.

Как сердце вытерпело это?
Как странным не нашло сердце тишину,
Ведь происходит чудо на свете,
Почему же не разбудил её одну.

Машины завелись, города проснулись,
Люди в суете забегались,
Цветы с небесами ароматом делились
Не проснулся ото сна лишь один человек.

В песню превратилась
 В будущее, словно мечта устремилась
 Любовь в сердцах поселилась,
 Да здравствуют, звуки саза!

Родина гордится именем её,
 Благородной дочерью считает её,
 Словно веско рука отточена,
 Да здравствует пишущее перо и рука!

Кто чувствует её, радость почувствует,
 Лужайками зелень постелится
 Устами «родина» произнесёт.
 Да здравствуют уста, что «родина» говорят!

Глаза Ильхама встреч ожидают,
 Ожидают милой матери взгляд.
 Где старших почитают,
 Да здравствует край такой!

Глядит на отца она,
 Отец не плакал никогда
 У них ведь тоже не камни, а сердца,
 Если плачет отец, значит жизнь погасла.

Идёт за матерью она,
 Если позвать - вернётся ль назад?
 Жизни этой прекрасной она
 Трудностям всем устояла.

Нет, не дойдёт до матери она
 Нельзя останавливать идущий караван,
 Тысячи лет не вернуть вспять
 И с плачем, ушедшей матери не
 вернуть.

Но будет идти всегда за ней она,
 И в день один остановится,
 Быть может внучек Арзу и Лейла
 Разбудит когда - нибудь Зарифа ханум.

Может не везде, а может на Луне
 Будем от небес мы чего-то ждать
 У кого любовь ещё жива в душе
 Не смогут вовеки её стереть.

Врачи печальны, но надо работать
 Больницы тоже опустились в печаль,
 О покинувшей мир этот Зарифе ханум,
 У всех накопилось что сказать.

У всех в глазах большая грусть,
Где же ты, Зарифа ханум?
Пришло поколение новое врачей,
Гений всё же ты, Зарифа ханум.

Претворила мечты в жизнь
Родина средь стран других магнит,
Оставила опыт своего жизни пути,
Ты нам и богатство, и в ночи огни.

Как матерью быть,
С тебя пример берут, Зарифа ханум,
Как ты врачом мечтают
Стать многие, Зарифа ханум.

Остался всё же исцеляющий дух,
Желанием, он сердца зажёт
Осталась от тебя и верность и надежда,
Прекрасным девушкам этим,
Зарифа ханум.

Ты статная дочь большого человека,
Ты верная супруга большого человека,
Ты поколения одного гениальный
мыслитель,
Ты медицины всей хранитель тайн.

Не приходилось видеть в жизни,
Очаг, что больше любви неземной.
Эта любовь, этот храм будут целы,
Пока держится мир дреной.

ЧАСТЬ XIV

Приходящее поколение,
Интересуется тобой, Зарифа ханум.
Увидев тебя и твои деяния,
Сливаются с тобой Зарифа ханум.

Достигли вершины студенты твои,
Но ты и сейчас учитель им,
С книгами напечатанными вчера,
Навещает аудитории твоя душа.

Приходят люди в аллею шехидов,
Выстраивают вдоль памятника цветы,
Восход прекрасный солнца тоже,
Устывает вокруг могил хоровод.

Гости, навещающие из других стран
Заворожены статностью твоей,
Часто навещает аллею шехидов,
Наклонившись, к тебе, Ильхам президент.

Не думай, рядом ведь лидер,
Знаешь, как край стал прохладен,
Сколько врачей в стране разных,
Все словно шедевры рук твоих.

Твой сын теперь президент в стране
Сколькими деяниями управляет,
И пред тобой, и пред лидером великим,
Он каждый день жизни экзамены сдаёт.

Слагаются песни в честь
Научных произведений пруд пруда,
Пред памятником твоим стоят врачи,
С каждым приходом отчитываются они.

Жёлтой лиры струна,
Как снега горы чиста,
Ты любящих людей слава,
Почётная дочь Азербайджана.

Рождённого только младенца уста,
Любящих сердец струна,
С лидером вместе ты
Азербайджана два крыла.

Ты учитель у доски,
Излечиваешь, неизлечимы раны
Голос мой, высокий ты
Почётная дочь Азербайджана.

Жизнь твоя в сердцах людей
В душе, в желаниях, в любви.
Руки на Ильхама плече
Почётная дочь Азербайджана.

В свободной стране есть доля твоя
Трудилась во благо народа.
Душе твоей - имя дворец,
Ты пламя, огонь Азербайджана.

Ильхам этого края своего,
Ведущий свой народ, Зарифа ханум
Рождены на горизонте памяти твоей
Прекрасное утро он, Зарифа ханум.

Знаешь ли ты или нет
Армяне предали нас
Мугама Сеидли и Джаббарлы
Звук приглушили в Карабахе.

Пролили кровь, Зарифа ханум
Облили кровью ханскую Шушу
Своим острым копьём они,
Послали память нашу в землю.

Посягнули на Хана голос,
Но пуля не способна голос унять
За ними враг стоит,
Мир знает это, но не говорит.

Выходя, из Политбюро, Гейдар,
Начались события Карабаха,
Зарифа ханум,
Не теряли храбрости пред врагом
Не отступили от него.

Те, кто отвернулся от народа,
В проигрыше будет,
После событий этих
Мелодии наши печально поют.

Не говорю уже, о 20 Январе,
Баку расстреляли, Зарифа ханум,
По твоим следам танки прошли,
Улицы кровью проливали,
Зарифа ханум.

Не только людей, но и врачей
Палачи те расстреляли
Тишину изгнали прочь
Погубили город в одну ночь.

Страна без спасителя была,
Где же лидер наш, Зарифа ханум?
Герой, вышедший пулям на встречу,
Оставался душою с народом,
Зарифа ханум.

Посмотри ты на людей погибших,
За ними стоял народ
Своей рукой поднял народ,
Поднял их дух к следующим боям.

Ходжалинскую трагедию не могу
забыть,

Город стерли с лица земли,
Плакала, если б видела ты,
Ведь по глазам стреляли враги.

Народ хотели сделать слепыми,
Ведь были сами они слепы,
Однако, жестокость злость своя
Погубила их, как они глупы.

О какой беде рассказать?
Вся страна была разрушена,
Единственное утешение в тот день
Слезу пустить в тишине.

Сейчас Кельбеджер, Физули, Зенгилян,
В руках врага,
Утешением в кровавые дни,
Вызвать Гейдара на помощь.

И поэт, и учёный покидают страну,
Разносят её по кускам,
Предавшие родину свою,
Словно устроили торги.

Заводы разрушили, богатства унесли
Ведь заводы Гейдар построил,
А были советские времена,
Когда жизнь была устроена.

Сзывал народ лидера
Из Нахчивани, Зарифа ханум
Способен нашу участь облегчить,
Лишь только он.

Народ его встретил
На помощь призвал,
Перо моё пишет правду,
Всему этому не кануть в лету.

С приходом Гейдара,
Родина встала,
Враги разбежались,
Армия создалась.

С приходом её к власти,
Врагу несчастье,
Света больше стало, с приходом
Гейдара,
Страна ожила, Зарифа ханум.

В миг страна на ноги встала,
Хороших дней пора настала,
Зарифа ханум.

Многие были наказаны,
Предателей наказали,
Получившие заботу Гейдара,
От стыда сгорели.

Закон восторжествовал,
Ты тоже была там, Зарифа ханум,
Ты с лидером была рядом,
В мыслях всегда рядом.

И ты пришла на помощь,
Помощью было имя твоё, Зарифа ханум,
Душа была наша слаба,
Душой ты для нас была, Зарифа ханум.

Глаза наши ясность потеряли,
Ты была светом глазам, Зарифа ханум.
Может, со светом, вы были сродни,
И родилась ты от света, Зарифа ханум.

Ильхам сейчас наш президент,
Он также как отец трудолюбив,
Он также для народа,
Факелом зажег сердце своё.

Посмотри, в политических салонах мира,
Говорит Ильхам, Зарифа ханум,
Народ объединился воедино,
Прекрасна жизнь, Зарифа ханум.

Слава края возвышается до небес,
Это не я, страна говорит тебе,
Это не я, благоустройство страны,
Говорит тебе.

Уважаемая дочь отечества,
Не забудем тебя никогда,
Каждый день цветы на могиле твоей,
Словно точка в моих стихах.

Это та же улица, тот же дом,
Сколько жизней было в нём,
Интересно, с какого балкона,
Окидывала город взором.

Перед домом растут цветы,
В ожиданье они
Надеются на возвращение хозяйки своей,
Этим обманываются.

Скука заполнила дом,
Где же двери открывающие?
Парами стояли на балконе,
Парили в небесах мечты.

Чего не видал, предводитель наш,
Смог увековечить любовь,
И даже если не сам, то Зарифа,
Смогла возвысить великого лидера.

Дом этот протягивал руку помощи,
Одна рука веру вселяла,
Из сердца в сердца проходила,
Дорога была любовью полна.

Прохожу пред ним спокойно,
Нарочно медленно хожу,
Карту эту хочу запечатлеть,
И в памяти надолго сохранить.

Кажется будто из окон,
Вдруг взглянет на меня светлый лик,
Сквозь белоснежный тюль,
Распустит свой аромат сирень.

Именем её названа клиника,
Болезни её стены покинули навсегда,
Было время, когда сердце отдала,
А теперь и именем пожертвовала.

Ветра стихают быстро иногда,
Скрывают неудачу, томные глаза.
Предателям жизнь отомстит,
Невзгоды жизнь как лезвие поранит.

Произносят имя с почётом,
Ведь делилась как солнце светом,
В честь видны вокруг цветы,
Происходит это и зимой и летом.

ЧАСТЬ XV

Сердце нежной женщины - золотое,
 Руки золота дороже были,
 Дверь всегда людям открыта настезь,
 Скатерть же изобилия полна.

Вот студенты её,
 Многим очам свет подарят,
 Будущее их впереди,
 Солнца свет будут народу дарить.

Девушки эти студенты, они же врачи,
 Они этому мир свет дарить должны,
 Кто же влил в них столько любви,
 Отчего работе так преданы они.

И я бы рад был, мог бы если,
 Стереть с души ожидания, печали,
 Остался бы в сердцах навеки,
 Если бы мог озарить слепые веки.

Довелось её видеть родины расцвет,
 О грозных тучах же, она не знает, нет.
 Не знала она о разделе страны,
 Не знала, что в миг завяли все цветы.

20 Января, события Ходжалы,
 Не легли печалью в душу,
 Откуда же ей знать
 Что горе ожидает страну.

Чего только родине не пришлось стерпеть,
 Ранили её, с лиц улыбки стёрли,
 Но не пришлось Зарифе ханум увидеть,
 Страны родной ненастные дни!

Трагедию Ходжалы, горе Шуши,
 Лачина крик души не слышала она,
 Столько печальной пелены,
 Из-за безвременной смерти не увидела она.

Не знала, что наступают грозы,
 На поле битвы оставила лидера одного,
 Тот январь в сердцах не излечиваемая рана
 Уже сколько лет с девяностого.

Святое пространство шахидов,
 Не далеко от аллеи почёта,
 Под землёй много нераскрывшихся
 талантов,
 А на ней рая страна.

Тревожен дух за родину
 Когда враг ступает по ней
 Покидая Аллею шахидов
 Навещают дом они.

Всем молодым, каждую ночь она мать
 Каждую ночь ей хочется плакать,
 По тем, кто в эту чёрну землю лёг спать.
 И готова им «лай - лай» спеть,
 А вот что, речёт сыну Ильхаму:
 «Сынок, пощади заклятых врагов».
 Но бдительным будь всегда
 Будь, сколько мочи есть защитной горой,
 Меч же будет пусть с тобой.

Знаю, горестей много пережили,
 Земля мне свою печаль открыла
 Горе одной страны залегло на плечи,
 Тебе доверена страна.

Тебе доверена, народа совесть
 Имя народа возвысь,
 Мощь Гейдара в твоих руках,
 С именем своим те его пронесли.

Пусть дух наш рядом будет всегда,
 Чтоб этому радовались и отец, и я,
 Пусть родины небо безоблачным будет,
 И радость за родину навеки
 заснувших ощутит.

Наставления эти не беспричинны,
 Беспокойна Гейдара душа,
 Отечество ещё затянуть тиной,
 Мы ждём от Вас радости весть.

Улыбается солнышко с неба,
 И на земле есть свои огни,
 Коль солнце улыбается нам,
 Знать мало места горестям зла.

Пусть над головой нам солнце светит,
Что нам дело до зла.
И пусть вознесётся камень над камнем,
И на небе, и на земле есть своё солнце.

Почему сердце так радо?
Будет время потока солнца света,
Будут девушки Зарифа произносить,
И смог в тот миг солнца тепло
ощутить.

Пока ребёнок,
Пока мала.
Всё вокруг,
кажется игрушкой.

Во снах летам
На пушистых облаках.
Белый лис как зонт,
От зноя над головой открывала.

Будущее раскрывала,
Как книгу на глазах,
Карандаш же улыбался,
Словно цветок в руках.

Оденет халат,
И будет свет распускать
Она с родиной живёт,
Её она украшает.

Коль в беду попадёт,
На зов помощи Гейдар придёт,
Любовь испытавший в сердце,
Вокруг построит хоровод мечты.

Столь огромна любовь,
Этих двух персон,
Земле родной,
Радости мешок.

Семью создали,
Словно государство образовали,
Сердце друга ликует,
Враг же поражен.

Плохи на работе дела,
Возвращается он поздно
Девушка с дорогами вместе,
Ждут Гейдара дома.

Женщина в ожиданьи
Ждёт мужа приход,
Как глаза наши ночью,
Ждут утром солнца восход.

Интересно, есть ли в мире,
Умеющие как они любить,
Умеющие как они,
Человека сердце услышать.

Да здравствует этот народ,
Как мощь этой земли,
В мышлении народа,
В сознании народа.

Долины и горы пусть пройдёт,
Пусть любовь долго живёт,
Пусть, печаль с глаз пропадёт,
И заговорит любовь.

Научили они нас,
Жить как надо,
Другом как быть,
Мириться уметь.

В этом доме два дитя,
Живу как любовь,
Словно эта жизнь,
Начинается снова.

Мира красота,
Огромна как детей душа,
А супруга родная,
Словно жизни награда.

Мать ведь радости полна,
Когда в дом приходит дитя,
Любовью своей дитя
Способен разжечь очага пламя.

Нежнее цветка,
Сердце Зарифы
Дующий с Мили ветер
Нежности сердце.

В голосе Хазар
Слышен голос её
Пытается он
Сберечь от холода любящих.

Она мать, она врач,
Близкая всем людям,
Своей улыбкой она,
Сгоняет из сердец грусть.

Как хорошо, что есть воспоминанья,
Что оживляет жизни деянья.
Пусть дует сырой Хазри, Гилавар,
Не в силах огонь сердец потушить.

Силой науки и таланта,
 Была источником помощи народу,
 Исцеляющая твоя рука
 Исцелила ты больных.

Ты народа дитя, ты голос народа,
 Свою жизнь в летопись превратила,
 Жизни уроки брала
 Шиповые розы срывала сама.

Ильхаму - заботливая мать,
 Сладкое слово - на любимого
 Севиль устax

В памяти народа как мать
 И сама родине «мать» говорила.

На чужбине душою с родиной была,
 Вместе и в горе, и в радость, и в печаль,
 Рада была удаче отечества
 Удачу как свою воспринимала.

Проплывали над родиной облака,
 Окутал туман дороги,
 Зарифа побледнела, Зарифа померкла
 Страны родной горе не вытерпела.

Твоя храбрость за родиной стоит,
 Сердце не согласилось отдать её врагам,
 Не стерпела несправедливо пролитых,
 Не стерпела душа невинных жертв.

Не пережила несправедливо
 пролитую кровь,
 Не пережила невинных жизней концы,
 Враг посягнул на Азербайджан,
 Это тебя сильно оскорбило.

Не стерпела измены мира такую,
 Покинула этот мир одна мать.
 Деяния, сознание твоё
 Навеки жить останутся в народе.

В честь тебя слагают гимны каждый день,
 Но большего достойна ты.
 И каждый, кто тебя в историю внесёт,
 И сам в историю попадёт.

Славной жизни сладкие минуты!
 Ты в жизненном бою ощутила,
 Оставив достойных после себя,
 Ты родине долг отдала.

Твои идеи воплощает в жизнь,
Твой сын Ильхам - опора народу,
Прочной сделают жизни нить,
Его дела, его творения.

Счастливая мать ты мира этого,
Есть тот, кто чтит тебя,
Увидеть реальностью мечту суждено,
Тот ощутит жизни сладость этой.

Прекрасная мать, этой страны
Народ не стёр тебя из сердец
Приятны твои желания, мечты
Ты на небесах привольных ангел.

Бьющееся сердце страны родной
Ты вновь вместе с Азери
Каждый миг этого сердца
Будет биться и по тебе, Зарифа ханум.

Каждый день связан с другим
Шагают дружно в будущее.
Слагаются песни в честь Зарифы,
Пишу и я стихи, как счастлив я.

Слова так и рвутся на волю
Улыбкой ложатся на губах.
Перу, отдал я сердце своё
И освобождает оно душу мою.

Напишу хоть тысячу кто - всё мало,
Не заменит её жизненный путь.
Её любовь как солнце и луна
Её любовь как моря глубина.

Говорю, что от сердца идёт
Гордится страна тобою.
И если о Зарифе ханым пишу,
Значит, о Родине, пишу.

Любимая улица Баку.
Та, на которой жила Зарифа ханум.
Шаги по этой улице,
Словно песня любящего сердца.

Под руку гробящие,
В сердце любовь, на устах песни.
Не простая улица эта
Со всем миром делится светом.

Улицы покрываются ей,
Улица эта - улица любви.
Живут на ней нежные шаги,
Звуку шагов поклоняется очаг.

Облака опустились на землю,
И хотят пройти по ней.
Надо чувствовать землю эту,
Отсюда слышится миру песня.

Однажды прошли по улице этой
Танки, 20 Января.
Руками любимого Гейдара,
Восторжествовала справедливость.

Почувствовала ли ты, Зарифа ханум,
Как улицы тонули в крови?
В тот день злополучный
Многое стерли с лица земли.

Призвали птиц на помощь
Облака удалились прочь.
Открылось утро 20 Января,
Восход покраснел как кровь

Следы оживились,
Помогли в тот миг,
Расстреляли со спины шаги,
А улица расстреляна в лицо.

Народ забинтовал улицы раны,
В душе и Гейдар и Ты.
Гейдар в Москве возразил,
И ты его голосом возразила.

Следы шагов как младенец,
И пою «лай-лай» - я.
Приголубил твои шаги,
Как богатство - родины.

Издалека пришла
Остановить у родины,
Что же будет, Зарифа ханум
В народа слезах проснись.

Сожгли нас пули
Танки прошли по нам, на нашем
бензине.

Ты была врачом, знала хорошо
Были расстреляны глаза, на пути к
свободе.

Меня смутило то, что
Убивал, нас, братом называли кого.
Стёрли свою память,
Сами себя наказали.

Ели наш хлеб, насытились
Счастливого дня тишину похитили.
Живём с нас кожу содрали
Сограждане убивали нас.

Лживо «брат» говорили
Ненависть стрелой по глазу пустили.
Ни чьих слов не слушали,
Сограждане убивали нас.

Слетают песни из сердца в сердце,
Строки окрыляются мелодией.
Сердце с любовью выбирает цветок,
Ухаживает за ней как за весной.

ЧАСТЬ XVII

Не умрём, на ноги встали,
Мы твоя любовь, Зарифа ханум
Глаголали правду всему миру,
Мы твои слова, Зарифа ханум.

Осветили темноту,
Надеялись на правды,
Бежав от правды,
Сколько слепых отрыли глаз,
Твоими руками Зарифа ханум.

Полюбили божественной любовью,
Преданностью Гейдара народу
Договорились с народами мира,
Твоими устами, Зарифа ханум.

Когда букет на могилу клали,
Взбушевалась в венах кровь
Гордись страной своей всегда,
И делами народа, Зарифа ханум.

Ты, словно свет в нашей судьбе
Имя твоё освещает вокруг всё
Независимое государство, Зарифа ханум,
Борется за именем твоим.

Обошли с тобой весь мир,
Да здравствует Ильхам,
да здравствует край.

Скольким глазам свет дала,
Была лекарством, твоя рука.

Гордится Ильхамом народ
Он реализует их мечты,
Есть внук у тебя, по имени Гейдар,
Твои тайны на его устах.

Сказочница, сладкая бабушка ты,
Яблоками полны твои сказки,
Повсюду на устах только ты,
Нам смерти не страшны.

В скольких домах растёт Зарифа,
Растут они с именем твоим
В сознании всех детей Азербайджана,
Ты сладкая мечта.

Зарифы пятёрки получают,
Как рады учителя
Приступают к работе с именем,
Врачи в хирургическом кабинете.

Как предали тебя земле,
Как смогла заснуть ты в ней,
Посмотри, врозь от вождя
Тебе всё же жить пришлось.

Что тебя заманило, что унесло,
Ведь Гейдар говорил тебе «проснись
Зарифа»

Народ, супруга и детей
Оставила в ожидании, Зарифа ханум.

Слышна ты в аромате цветов,
Но также ждут тебя и цветы.
Коль миллионы лет пройдут с ухода твоего,
Как ты сама это переживёшь?

Засыпаешь ты вместе с отцом,
Навестить тебя Гейдар придёт.
Ночи темноты вместе встречаете,
В ясное утро ступаете.

В честь имени сколько парков
Ну и что, ведь в них уже нет тебя!
Ушла не только женщина, но и божество,
Почему мы без Зарифы ханум живём?

Жить нам грешно,
Как глазу быть от света вдали,
Так свята и чиста,
Прозрачней воды, ярче луны.

Со дня как объятьям земли предалась,
Земля плодородней стала
Всё больше цветов, вода потекла,
Словно земле в мире мало места.

Земля цветами зацвела,
Быть листья пальцы твои,
Чисты небеса, как вода,
Может они ланиты твои?

Не позволю луне землю тронуть,
Ведь спишь ты под ней
Ну и что, что под землёй,
Ведь душа твоя помогает на ней.

Ты предок наш, земля родная,
Посмотри, кто в объятьях спит твоих,
Нет моего ничего на земле,
Всё что есть, только под ней.

Пришёл я в аллею шехидов
И президент наш там
Ты сына узнала, Зарифа?
Он чадо твоё, отечество.

Принёс он тебе цветы,
Положил на могилу цветы
Интересно, протянула ему руку ты?
Интересно, Гейдара спросила ты?
Интересно заговорила ли ты?

Поклонился тебе президент
И цветы поклонились тебе
После дождей с небес
Виднеется радуга.

Медленно люди проходят
Все взор оставляют там
Мы домой идём, но душа
И ночами и днём остаётся там.

Душа наша рядом как цветы.
Опираемся на лист.
Посмотри, как человек несправедлив

Засохла слеза на глазах,
Однако сердце плачет,
Может, созданы эти чистые плиты,
Чтоб на кладбище быть.

Красота на земле, красота и под ней
Над ней Ильхам, под ней же ты,
Родина прекрасней стала,
Очаровывает каждая сторона.

Тревожен за родной Карабах
Обходит Карабах мечта твоя.
Под землёй ожиданье твоё
На земле деянья твои.

Мы под надзором твоим
Не сгибаясь, стоим
Все стерпим,
Во имя цели благой.

Зарифа в саду людей,
Знаешь сколько их?
Любящие сердца тоже здесь
Эта красота принадлежит тебе.

Радостно дети смеются
В голосе младенца ты звучишь
Со дня, когда любовь твоя родилась,
Ты словно народа сердце стучишь.

Большого человека, любила всей душой
Любовь как цветок берегла
Поэты слагали вам стихи,
Ашуги о верности спели.

С родиной вместе ты,
Жила и творила,
Народа боль унимала,
Сама же в камень превратилась.

Посмотри, скольким имя дала,
Человеку почувствовать вкус труда
Народа сердце огнём зажгла,
Им верность свою подарила.

В очах твоих утро,
В душе любовь,
Когда вождь в аллею шехидов приходил,
Сама ты встречала его.

Помня, душа твоя любви
Светом озарила все стороны.
Путь к человеческим сердцам,
Ты сама с любовью начала.

Президент, навещай зарубеж
За ним наблюдает мать с небес.
Её любовь и нежность
Всегда оберегает его.

Иногда укрывает мечтой
Вдруг озябнет сын Ильхам,
Заработал любовь страны,
Не хочу, чтоб сглазили сына моего.

Сжигает «узери́к» над головой
Проносит Коран над головой,
Президент с визитом за границей,
Мать за ним же вся без сил.

Как лаконичен Ильхам
Способность эту мать подарила,
Как любит родина его,
Свою любовь и мать подарила.

Всё больше лабиринтов, путей,
Сила воли чувствуется
в имени Ильхам.
Распустила в душе матери веток,
Каждая мечта, желанье.

ЧАСТЬ XVIII

Знаешь ли ты,
Как вырос маленький Гейдар?
Посмотри, чьим именем он наречён,
Выше небес величье Гейдара.

Бабуля всегда за внука спиной
В его же сердце, мечтах она.
Живёт Гейдар в душе народа,
Встречи с ним в памяти.

Не забывается тот великий вождь
Им начинаю, и кончаю речи,
Как в руки я перо беру
Имя как стих у меня на устах.

Выучил каждое слово его,
Спросите их, скажу я вам
Как продолжение слов его
Запоминаю слова Ильхама.

Всегда готов я господин Президент
И перо моё ждёт указа,
Всем кто бросает камень в родину мою,
Как родину любить я покажу.

Флаг возвышается до небес,
Он поддержка мне.
Запоминаю слова президента
Наблюдаю выступленья.

Президент мой величественен
Он сын Зарифы ханум,
Словно мощное крыло,
Он страны своей.

Он храбрый сын великого Вождя
За спиной народ всегда.
Президент спасает отечество.
Народ ему опора.

В его железном голосе слышится Араз
Прислушаться если, слышится и Кура.
Путь Ильхамом будет пройден до конца,
Что великий вождь проложил.

Знают Азербайджан всюду по свету,
Зарифа ведёт надеждой.
Найдёшь ты в сердце любовь,
В тебе и во мне Зарифа ханум.

Посмотрите на дела президента,
Научился от отца президента,
Народ был свидетелем,
Сплочённости отца и сына.

Президент шагает, удача с ним
Великий Вождь идёт за ним
Не вижу тебя, Зарифа ханум,
Дорогам, по которым ты ходила,
говорю я «салам»

Народ тебя как мать почитает
Доказываю это я стихами.
Как к отечеству привязана была,
Также она связана с тобой.

Ты заставила ждать Севиль
Тебе писала стихи - ты не пришла
Плакал по тебе Баку и Тебриз,
Разбушевались Кура и Араз,
ты не пришла.

Как позволила ты плакать Вождю
Ильхам «мать» прошептал,
не услышала ты.

Севиль пустила солёные слёзы.
Не почувствовала ли ты во сне?

Оставив до селе народ в печали,
Куда уходишь ты, Зарифа ханум?
Ты была оружейником великого вождя
Куда уходишь ты, Зарифа ханум?

Больные в ожидании
Чинары хотят сделать признание
Руки народа в объятьях твоих
Куда уходишь ты, Зарифа ханум?

Вот лист не дописан твой
Пером на бумаге унесло в мечты,
Годы летят, время молодость
Куда уходишь ты, Зарифа ханум?

Не в силах стерпеть глазную боль,
Как же стерпеть боль от слов
Не уходи, глаза окутывает тьма.
Куда уходишь ты, Зарифа ханум?

Потеряна белизна халата
Не сможет её никто вернуть
Желание моё обливаются кровью
Куда уходишь ты, Зарифа ханум?

Очень томно ожиданье
Сердце наше обессилело.
Как шагать нам в будущее без тебя?
Куда уходишь ты, Зарифа ханум?

На пике Савалана ты
Мы тоже стойки с тобой как горы.
Горы тоже рады тебе
Куда уходишь ты, Зарифа ханум?

Слова потеряли силу
Струны больше не играют.
В эту цветочную весну страны
Куда уходишь ты, Зарифа ханум?

Перу моё слезу пустило
Ему всё же хочется писать.
Страна независимой стала,
Но вместе с вождём ушла и радость.

Ашуг я, струна сорвалась саза
На устах слово забылось.
Не стерпел я горе, стойкость потерял,
Как стерпеть же дни без вождя?

Был народа самым почтенным аксагалом
Видел мир он, горестей немало.
Единства народа символ он
Как стерпеть же дни без вождя?

Не вмещается в мир - ожиданье,
Не смел, никто послушаться, его
Не забывал он Зарифу
Как стерпеть же дни без вождя?

Дар Божий народу
Любовь к человечеству всему,
Преданность человека человеку.
Как стерпеть же дни без вождя?

14 Декабря лишились мы его,
Много просьб остались не исполнены.
Потеряли мы Зарифу ханум.
Как стерпеть же дни без вождя?

Я думал, что копьё есть она
Кто слово народу скажет.
Язык отнимается от этого
Как стерпеть же дни без вождя?

Слёзы из глаз, - словно сель в тот день
Слёзы - лучшие слова в тот день.
Рука в руке - цветами в то день
Как стерпеть же дни без вождя?

Поднял он родину, сделал сплочённой,
Учёного, поэта - возвысил до небес.
Заново всё обустроил, светом облил
Как стерпеть же дни без вождя?

Его сражения в памяти вечно
В этой жизни
Объединились под гробом поля.
Как стерпеть же дни без вождя?

Правители собрались в Баку,
Словно рыцари круглого стола.
От вести о смерти в ужас пришли
Как стерпеть же дни без вождя?

Есть ли весть о Зарифе ханум
Слилась с землёй родной она
Покинул народ шедевр.
Как стерпеть же дни?

Как хорошо, что есть миру Ильхам,
Есть сердце, что за народ сгорит
Горьким дням слёзы не показал,
Сына за руки держал,
Народа слёзы он затёр,
Мир на нас взгляды обратил.

Склонись, черные знамена,
Деревьев листья померли
Цветы в руках завяли,
Птицы на небе скорбели.

Облака по небу неторопясь проходили
Цветы слезами питались
Несли её мы на своих руках
Мы все онемели в то миг.

Несут её, душа кричит,
Не забирайте человека большого
Она ведь родины выющееся сердце,
Не крадите душу родины.

Зачем срываешь цветок у земли?
Зачем делить язык и уста?
Можно ли разлучить слово с пером?
Можно ли очей свет украсить?

Вот встретила нас аллея шахидов
Сердце тревожно забилось,
Как это грустно, как тяжело
Здравствуй, Зарифа ханум!

**Жизнь целая нам в наследство
И плодородная земля
Сердце бьётся в унисон с народа
В памяти вечной сердцем
останется она.**

У вас переняли героизм,
Говорю, что идёт от сердца.
Мощь Физули получил от Багдада,
Насими же мудрость - от Халеба.

Мы завещали так жить,
В чёрной земле, сладок ваш сон.
Не можем мы о вас забыть,
Вы дарите и нам приятный сон.

По миру везде, нефтяные каналы,
Ваш край, ваша заслуга.
Каждое утро рождается дитя,
Язык их - ваш язык.

Вы сажали деревья, цветы,
К природе любовь вы нам привили.
Историю любить - учили нас вы,
Скажем «прощай» невеже, глупцам.

Мысль о дальних отечества дорогах,
Впервые появилась у вас.
Произведения великого Низами,
Ценить вы нас научили.

Вы учили верности нас,
Чтоб родину защищать могли.
Вы научили дружбе нас,
Чтоб с ближним хлеб насущный делили.

Нет, не родину делить, а хлеб,
Вот наставление ваше.
Соседи же край наш поделить хотели,
Вот что разбудило ненависть к ним.

Откуда пришли, куда идем,
Вам лучше знать конец пути.
Научили вы нас еще,
Не отавлять стервятникам,
Тела родины сынов и дочерей.

Сказали, что путь наш велик,
Будущее - вечная победа.
Родину как зеницу ока беречь,
Это просьба ваша.

* * *

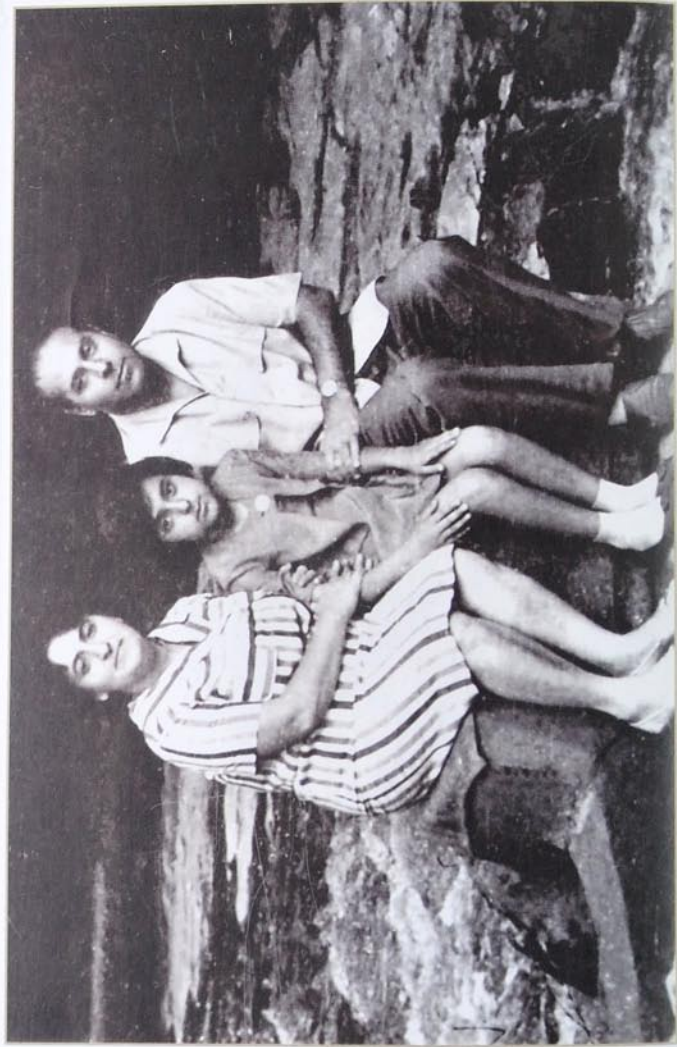
Я сладостный поэт,
Нашего края.
Радости слово из уст,
В стихах отражаю.

Озирая вокруг взглядом,
Вижу вас я.
Дороги, пройденные вами,
Здравствую я!

Гордится вами каждый,
И дочь и сын страны.
Словно родного края звезды,
Ослепительно блестите вы.

The intellect lightning darkness

MIRKAZIM SEYIDOV

**THE INTELLECT
LIGHTENING
DARKNESS**

The international Azerbaijan Forum of G. Aliev
Novosibirsk – 2010

Translated into English by:
Sevil Gulten

Mirkazim Seyidov. The intellect lightening darkness.

*The book has been published with the financial
assistance of the representation of the city of
Novosibirsk in the Russian Federation
Haydar Aliyev Forum in Azerbaijan*

ISBN 978-5-9678-5643-8

© The international Azerbaijan
Forum of G.Aliyev, 2010

INSTEAD OF THE PREFACE

THE SUN INSIDE OF A DROP OF WATER

It is said in one of the sayings spread broadly in the East: "If you are only a good doctor it means that you can't be a good doctor." Each time while I think about Zarifa Aliyeva who passed away untimely and who is known both as an eminent scientist, a sensitive doctor, a devoted and trusted friend I remember this wise saying.

The greatness of any event, the real importance of a short human life can be realized only after years. The time measures and values everything like a jeweler's nicety. If her dear memory wouldn't be rich as pure as tears, if we wouldn't calm down ourselves by the gifts endowed us, the painful thought-Zarifa Aliyeva's death would cause all the employees of our institute to shake at any moment. At present, Zarifa Aliyeva has still

influence on the employees of the department of ophthalmology, in the broad sense of meaning, on our collective. While realizing it we feel well, and calm down little.

I remember our first meeting very well. The destiny made us meet in the crowded situation. We met at the opening ceremony of the I All Union Congress of the Urologists held in Baku in 1972. I must say that holding of such a portentous forum in the capital of our republic was in itself an event, at the same time it proved the acknowledgement of the development of Azerbaijan urological school clinically and from scientific view point. Alongside, all of us tried to hold the organizing problems of the congress on a high level, and carry out the wishes of participants and guests how much it is possible.

It isn't surprising that during the congress days, we, Azerbaijani urologists, specially, the employees of the urological and neurology department of the Doctors' Improving Institute named after A.M. Aliyev, worked at least 24 hours of the day intensively. Only during the break of the first plenary meeting we could rest little.

I was in the foyer where the new medical techniques was demonstrated. Somebody touched my arm. I turned back, in front of me there was a woman whose face was lost in light, whose eyes were full of smiling.

-Aliyeva Zarifa Aziz qizi, - she introduced me herself. - We are colleagues, I work at your institute, in the department of eye diseases. Let me congratulate you on the occasion of the opening of the congress.

- It is fine, -I answered, not taking any notice to her. And suddenly, all of a sudden as if I struck dumb. - " She is the daughter of Aziz Aliyev." The name of teacher Aziz was too dear for me. Because when he was the rector of the Doctors' Improving Institute, in 1962, he had charged me, a young candidate of science, to the leadership of the urological department. Not depending on myself I began to speak about the memory of Aziz Aliyev.

Mrs. Zarifa made me stop my talk by her kind smiling on her face:

- Of course, your respect to my father is very pleasing for me. But now I want to speak about other problems. I approached you, because being a human I felt that how intensively you work. I see, your work is hard. I can help you with great pleasure in carrying out medical program of the congress, and in introducing them places of interest of our republic and Baku.

I could feel that the sincere tone of that offering came from the bottom of her heart. At the same time, like one of the organizers of the congress, Mrs. Zarifa had important qualities- she knew Russian language very well, she had

great ability in intercourse, she was polite, had dynamic thinking. I thought about her offering within a moment and thanked her for such assistance. Just there, we wrote the plans of our future work. The bell rang. She hurried to the hall. From the Presidium I looked for her with my looks. Mrs. Zarifa was sitting in the forth row side by side with the employees of the department she worked. They say that the first impression becomes real in most cases. ...Really, after our first meeting with Mrs. Zarifa Aliyeva, and my feelings got from her personality didn't leave me during all our collaboration. Since that day in the gatherings of the scientific council we used to greet each other like the old friends. We exchanged views on bettering of the working situation, on the ways of putting an end to the shortcomings, and discussed the new scientific successes, the works of literature and art. To have a talk with this clever and inspiriting woman was for me that day's holiday. She was a kind and noble woman. At the same time she was steadfast, would never return her promise, she wouldn't reconcile with the cases that she didn't like.

At the beginning of 1975, when I was appointed the rector to the Doctors' Improving Institute, firstly Zarifa Aliyeva congratulated me, it has its own specific importance for me.

- It won't be easy for you, - that time Mrs. Zarifa had told me openly. Because a surgeon begins to operation for to return back the health of the patient. I wish to revive our institute, and return back its former fame to it. Our collective is able to it. Really, there are talented and initiative doctors in the institute. I am sure, not the employees but leadership may be bad.

They say inside of a drop of water the sun can be reflected too. If it is thus we must confess that a human is reflected behind of each of his (her) word. That day which was unforgettable for me I advised Mrs. Zarifa for to sum up the formal sides of her thesis. I said:

- I know that you have already collected all the materials. So, there is no need to prolong the thesis.

She stared at me and smiled. After a moment she waved her head and said decidedly:

- I don't like to be in a hurry.

She answered in the way that I could see the rows of feelings that were side by side-responsibility, honor, rationality and self control were in the origin of her word. Just now I think that those qualities were a part of her inner mentality, and attribute.

Some time passed. At last, the exact, doctor's thesis had to be defended. The theme of the thesis was following: " The position of

seeing organs in some institutions of Azerbaijan Chemists industry." The defense of thesis took part in May of 1976 in the hall of The Moscow Scientific- Investigation Institute named after Helmqolts. The innovation and being actual of the theme had aroused great interest on all the Moscow specialists, specially, the employees of field institutes. The purpose of some employees was to be sure to the preparation of the candidate for a degree, her ability of to analyse in investigation of the theme thoroughly and to gain results for the perspective results for the experimental fields. Except, at that time there had begun rebuilding in the attestation commission and that organization demanded much from the works presented for to get the title of doctor of science. Mrs. Zarifa had to train much. – She had to prove at the scientific, attentive auditorium, all the scientific directions of the theme that she had worked out.

In such a situation, most of the participants, including me, were much worried. But Mrs. Zarifa seemed calm. Though it was a bit felt that she was worried she didn't show it, she was going to the hall greeting her colleagues, friends and acquaintances.

According to the rules, when the reading of the official materials was over, Mrs. Zarifa had to report. She dressed a costume. She stood in

the tribune seriously. She reported laconically, as a man, not showing her feelings. In essence, her report was like a free explanation. Only in necessary cases she spoke about the points she had prepared beforehand.

As usual, the dissertation that was new in science aroused discussion. They asked more than ten questions to Mrs. Zarifa. She based on the existing literature and answered the question in detail, and demonstrated highly training and broad erudition. That bright defense, like all the employees of our institute, arose great pleasure and proud feelings for our scientific –pedagogical collective. I think that those who knew Mrs. Zarifa very well were worried. But all of us hoped that the ceremony would finish with successful results. The informal opponent of the thesis, the Associate member of the Academy of Medical sciences, the chief of the ophthalmological department of the Second Moscow Medical Institute named after N. M. Sechenov, professor A. P. Nesterov appreciated the dissertation highly:

-We, all, wanted to hear a exemplary dissertation and we were witnesses to it.

Soon, the attestation commission affirmed the order of the Scientific Council on the presenting Mrs. Zarifa Aliyeva the degree of the doctor of medical science. She was appointed to the chief of a professor. And in 1982 she was elected decidedly the chief of

the department of eye diseases in the Doctors' Improving Institute named after A.M. Aliyev. Within a short period Mrs. Zarifa proved that she was a rare organizer. She carried out rebuilding in the department, and ensured it with modern diagnostic and treating instruments, the collective developed from the scientific and pedagogical view point. She organized carrying out the scientific work by the new methods, it had its own importance. Mrs. Zarifa drew the attention of the employees to the perspective directions of modern ophthalmology, and inspired them to investigate in those fields. She was too hardworking, had organizing ability, kind, careful, and was ready to support any employee of the department. All the above mentioned qualities gave Mrs. Zarifa opportunity to head the scientific-investigating laboratory that investigated the pathology of seeing organs at the Air Conditions' plant, in Baku. Her investigations on the eye diseases on different professions directed the attention of the foreign scientists. In some of her works all of her results had been collected. Her advises had great importance both for the eye doctors and those who were busy in experimental activity. The Academy of Medical Sciences awarded Zarifa Aliyeva with the high prize – with the prize of Averbax. The collective of our institute

considered that prize like the highly value firstly Zarifa Aliyeva, then wholly the toiling of the eye department.

The important successes gained by Zarifa Aliyeva made us put forward her candidature for the member of the Azerbaijan Academy of Sciences. I presented myself her candidature to the biology department. She was elected decidedly. It wasn't only the confession of the gifts given to the ophthalmology by Zarifa Aliyeva but also it proved that the scientific direction chosen by her was perspective. Academic Zarifa Aliyeva always tried to increase the professions of ophthalmology, she did her best for to turn department to organizing-methodical center.

She used new ways of improving the doctors. Her attitude towards the humans was sensitive, she gained the love and respect of thousands of persons to whom she had endowed light to their eyes.

The employees of our institute heard about untimely death of Mrs. Zarifa. All of us were shaken. It wasn't easy for me to tell a farewell speech at the Novodevichye graveyard. Though I pulled myself together, I couldn't express how great was our loss- the eminent scientist, bright pedagogue, unforgettable colleague, organizer, and mainly, the best human.

...Time is the best doctor. While the years pass, the memories in human mind, that take the second place, are rubbed off, there remains only most important impressions or memories. Now in our memories the image of that kind woman has been engraved.

The great writer and doctor, great humanist A.P.Chexov had said at the beginning of XX century while speaking about the professional features of doctors: "The motive forces are like the sun. They inspire us like the poetical and life loving elements, they calm down us, or enlighten."

I think those words were said about Zarifa Aziz qizi Aliyeva who threw light on the life way of humans, who had lived bright and motive life. Let the time move on its way. We, those knew her, who collaborate with her will always remember bright memory of Mrs. Zarifa, the honorable daughter of the nation.

M.J. Javadzade

*Professor, the member of Azerbaijan
Academy of sciences, the rector of Azerbaijan Doctors'
Improving Institute.*

**Reality dyed my soul with light,
I grieved in the fire of life.
My mother's name is - Holy mother,
I've a right to compose a poem to her.**

**She gave the light of her eyes to her child,
But she isn't tired of loving her children.
Her eyes are like praying on her shoulder,
Mother misses if her children are far.**

I Chapter

An early spring came with flowers,
There rained lovely drops on the ground.
Hearts hoped for hundreds of dreams,
The current of light settled on silver comb.

Nature as if cut dress to humanity,
Both sky and earth are like miracles.
Spring will compose a lot of songs,
To the woman who is loved by heart.

Raining brings richness with itself,
The life flirts in the blowing wind.
Snow on the mountains will melt,
As soon as warmth of spring is seen.

The spring calls us to welcome it,
The exciting loves wait for words.
The moon is like a mirror for earth,
My love epos has a place in hearts.

Hero of my poem- is the girl of spring,
She has an everlasting freshness.
Endless wishes are sweet melody,
Inside of deepness of humanity.

The plaintive songs of the noble feelings,
Are able to fly joining to flock of cranes.
The golden words of the loving hearts,
Can open doors making forget sorrow.

The high sign of the proud mountains,
Is like proud living in name of tomorrow.
The kind human of the eternal life,
Is eternal leaving the time in the past.

The woman make love the life,
Give attention to fine feelings.
Hearth made of by a woman's love,
Can throw light to all around.

A woman picks flowers with gentle hands,
The flowers are glad seeing this triumph.
Both the villages and cities welcome her,
She is the motherland, motherland is in her.

All boys and girls of the motherland,
Are eager to hear these fine words.
A nightingale doesn't sing without spring.
It doesn't smile to the face of future.

The heart which is lost inside of delight,
Will knock the doors gladly one by one.
The silk that makes love the green leaves,
Are as colorful like the sun and moon.

She who is proud in the ocean of love,
Is able to make grow flowers on mountains.
She who builds her throne of kindness,
Will bring honor to the name humanity .

Miracle of a woman is right of God,
Both her name and herself are sacred thus.
The voice , the song of which is loved ,
Is the light lamp of the closed doors.

Swallow that perched on song of soul,
Always is the messenger of the spring.
Winter couldn't frozen exciting dreams,
Sweet wishes became like a primrose.

The table cloth of the holiday,
A fire was made...there is spring.
The exciting wishes for to create,
Are like future born since today.

The man of future, the name of today,
Are welcomed by the noble feelings.
Embracing both relatives, strangers,
Each spring she rises like a flower.

I speak about the nice spring girl,
She has everlasting garden of flowers .
Time is rejoices at seeing her happiness,
The spring is both the past and today.

Spring is heritage of Zoroastrianism,
Novruz is love of God as big as world.
While we jump over the fires,
Right finds shelter in the warmth of fire.

Land of flames is ours, we were born from fire,
Both our names and oaths are the hope to God.
We became like a hearth to name of humanity,
The smiling future made our hearts be glad.

My reader, don't hurry to ask my purpose ,
Don't ask what spring's, brightness' mood,
My happy days, my coming holidays,
Flow one by one in my hemistiches.

Life of one human, the lived life,
Is the proud to the lives of all.
Dull voice won't throw light to hearts,
It is a piece of the sun whatever shines.

Let's remember the dear personality,
Dear Mrs. Zarifa whose spirit is sacred.
Let my readers be aware of the wisdom,
Of my epos that I am going to write.

She is the honor of the name of a woman,
Her purpose is high in the name of humanity.
She lived everlasting life, this life is eternal,
Her soul will be like a lamp till life exists.

Her kindness throws light to the eyes,
Her heart is like a pure spring of mountains.
She is honor to the name of nobleness,
Her wisdom is great like the great God.

This hearth got the fire from Zoroastrianism,
There is the freshness of spring inside of it.
The honor and proud rose from the justice,
The word of the time is in its own place.

The feelings in my heart
Are placed hemistich by hemistich.
They are as if sieved word by word,
Have been placed letter after letter.
The words are picked up
Like the ripen fruits.
My excitement is because of delight
That was tuned inside of destiny.
The name of the honorable person-
Is Mrs. Zarifa!

She will be sung eternally
Like a plaintive song.
The great God that
Endowed her to us.
Her lifelong
Is eternal place.
My epos of word will make live
The proud of humanity.
The name of the honorable person-
Is Mrs. Zarifa!

Her memory is like monument,
That rose in the hearts.
Fine memories are spread
From her unfading love.

She is like a pleasant annals,
Greeting the coming years.
She is temple of maternity,
Both the honor and proud.
The name of the honorable person-
Is Mrs. Zarifa!

The hearth of teacher Aziz
Was place where she was born.
He was like a rescuer
To her during all her life.
Her son Ilham Aliyev
Is known all over the world.
My Azerbaijan rises in the world,
Like the shining sun.
The name of the honorable person –
Is Mrs. Zarifa!

The recovering hands of her
Gave light to the eyes.
There is love of child
In her loving heart.
The years left behind is hers,
That made the time be itself
While saying word of “motherland”
I am always excited .
The name of the honorable person-
Is Mrs. Zarifa!

All people know from which stock
She has come to the world.
The clever children will value,
Her honorable life.
And also her love
To her nation and country.
She is like a flowery garden
Which is always lost in freshness.
The name of the honorable personality –
Is Mrs. Zarifa!

Her sacred spirit
Has place in the hearts.
The dreams of future
Fly eternity with her spirit.
Her praying is felt
In silvery mirrors.
My oath, faith, and belief
Is in temple of justice.
Name of the honorable personality –
Is Mrs. Zarifa!

The motherland respects her,
Like the holy personality.
Her heart is like an early spring,
Living in the hearts of people.

The plaintive song that is sung
Is sincere and pleasant.
My rejoicing wishes
Fly in the air like birds.
The name of the honorable personality –
Is Mrs. Zarifa!

**The sweet dreams began to fly
They flew to the clarity of loves.
I told whispering word of “mother”,
Where is temple my wishes find shelter.**

II Chapter

The wishes enliven before my eyes,
The wishes are flying inside of my heart.
Thanks to my present day, thanks to my past,
Because they made love of future
live in heart,
Motherland, your oath is the sacred mother!

There were women like Tomris , Mahsati,
They had their own places in the history.
Hajar was brave like her husband,
Count chapters of courage one by one,
Motherland, your oath is the sacred mother!

Your fame is known all over the
Turkish world,
The honor lives in the history, motherland !
There is heard the voice of justice and right,
Your proud and honor turns to a new epos.
Motherland, your oath is the sacred mother!

The river of Araz is like a pearls round
your neck,
The love of the country is your
pleasant future.

The courage of citizens is your richness,
Live in order to make the love live,
Motherland, your oath is sacred mother!

My mother tongue is too sweet,
Consider my language the best of all.
It is very rich for to use words of mood,
See the property of bayati one by one,
Motherland, your oath is the sacred mother!

The winged dreams flew into air,
The wishes were like the will of mother.
Whatever is decorated by the God it grew,
It is able to tidy whatever isn't in order,
Motherland, your oath is the sacred mother!

If she sees the destiny inside of difficulty,
The will be seen the ways of right in future.
Its richness is the honor of the women,
See the grieving hearts one by one,
Motherland, your oath is sacred mother!

Her blessings are like showing to us,
They are always as a temple, are always pure.
The women are like shahs on the thrones,
They are able to sign extraordinary orders,
Motherland, your oath is the sacred mother!

They are giving power to the rescuers,
They are flying to the bright future.
They are making us love humanity,
Glory to this oath and to this fine place,
Motherland, your oath is the sacred mother!

The doctor's smock is on her shoulder,
She visits the wards one by one.
She thinks only about the patients.
There are ill persons' names in her mind.

As if Mrs. Zarifa carries cares of patients,
Inside of heart full of kindness and nobleness.
The patients are recovered one by one,
She is the last hope of sorrowful person.

The ill person hasn't strength to rise,
There are pains that hurt the ill persons.
One of them hasn't got money to buy drugs,
The doctor gives him money in secret.

The light is given to the eyes from her heart,
The meaning of life is the source of life.
Nobleness is decorated with faith and religion,
"Let only your mind not be blind"; they say.

The doctor comes to the calls of patients,
They pray for their kind doctor every day.
By whom all the grief endowed to them?
Wishes fly with the love for to be healthy.

If there is sorrow there is also a way-out,
The doctors have the light of right.
Health is seen in dressing of happiness
Breaking the darkness of the dark nights.

Let the eyes not be closed to the light,
Let the eyes be like a pure pair of spring.
Thanks to the fine daytime after nights,
Let light of eyes take its origin from hearts.

The life becomes like a light of song
Mrs. Zarifa is the raining of light.
Give attention to any kindness of life,
See the kind persons living near you.

Again the Eye institute is seething,
The worried relatives pray for God.
But the whisperings breaks silence,
Why the operation lasts too long .

The slender fingers are on the slender veins,
Doctor must know niceties of her profession.
The nurses are waiting for the order of doctor,
The doctor gives an order like the sultans.

- Thanks, doctor, let you live long!
- Let all of your wishes become true!
- You are like a lamp to the blind eyes!
- Hi, doctor, let your wishes blossom!

There are heard storms of applaud,
How happy Mrs. Zarifa is!
At times she turns to patients, says:
It is my duty, don't thank me!

The duty of the great humanity is thus,
It is very difficult to make live.
Wayfarer of justice is waiting for right,
The goods deeds are like the flying birds.

Maybe the good deeds make us live in life,
Nobleness is like the temple of kindness.
Good deeds are like the sun, seen in shadow.
Its monument can be seen from everywhere.

**Slender fingers operates the
slender veins
Origin of this profession is
goldsmith's nicety.
A number of nurses are waiting
for order,
The doctor gives an order like
the sultans.**

III Chapter

Months and years passed,
They are in the past.
The history turned the past,
And read one by one.
The history is like a bridge
Made the people join.
All the old history knew it,
My beloved God!

The difficulties and triumphs
Are like cades of life.
They are able to pass
Through ups and downs.
If you ask about
The head of the cades,
Which drinks water
From spring of eternity.

Her humanity is known
From the memories.
She makes the clarity
Be like an address.
She returns from journeys
Like the eternal light.
She comes like songs
Breaking the darkness.

Whatever the land of flames felt,
What happened to my land.
Its heart is full of flames
Taken from the loves.
She was born from
Kindness and nobleness.
She is twinkling star
In epos of selflessness.

She is like proud, like honor,
Her name is thus.
Her good deeds are like
The flocks of cranes.
Her deeds are like
Silver mirror.
Her past life
Is like an example.

The destiny is in itself secret
Since beginning of life.
Who could be able
To change the destiny?
Look through your life
Day after day.
See what was the meaning
Of your living .

“ The light of my eyes is mother”
The poet said.
I considered the eyes of him
To be light of my heart.
While hearing the sweet song
Of the poet
As if I reach the justice
In name of motherland.

If there is injustice
She complains.
She prays much
For happy days.
Her children are proud
Of this motherland
Only true words
Are told by her tongue.

A number of hearts
Got health with her hands.
Her earnings were only
The loves of patients.
The loving heart
Is full of love
She was the honor
Of my fine country.

If I wrote whatever I think
Inside of my heart.
If only my poems remain
Like a valuable keepsake.
Her lifetime is honorable,
Her words are remembered.
The spring carries
All of her delight.

Hi, the selfless woman
Supporting the rescuer.
Your name is side by side
With names of personalities.
Both your relatives and strangers
Are like temple in your heart.
You are like a pair of wings
Of the gained victories.

She is an eternal exclamation
Inside of songs, poems.
Her inspiration rose
Only from the love.
Don't be in hurry, don't tell “ farewell”
Who passes away from life.
There are persons
Who taste fruit of eternity.

Who called country like motherland
Caused us to love it.
Who called motherland be dear
Opened it her heart.
She met across with
A number of grief.
Considered the great God
Be highest of all.

The temple of Azerbaijan
Is built with pure stones.
My country is like
Moon and the stars.
In the mirror of motherland
There is proud and honor.
She gives her heart
To the possessor of future.

My native land is in high tops
Let you be always in height.
You wishes that will become true
Rose from the delight.
Grieving for an inch of land
From the heart
Hi, the patriotic, extraordinary
Heroic son!

Again I shook the estates of my soul,
My love is like the sea that is astonished.
I have the load of garland of wisdom,
My Mecca is motherland, it is dear to me.

IV Chapter

I love the kind souls,
I love the nature.
I am messenger of justice,
Wishes of which are true.
My native land
Is spirit of sacred persons.
I am both the happy days,
Troubled days of my land.

I am waiting for your order
Till end of my life.
If my land orders me to die
I may die.
Because of my lofty love
I tremble as a leaf.
Hi, my motherland,
You are my eternal being.

I called you my mother,
You are mother of my mother.
See, both my name and oath
Take wings and fly in the air.
You are so great,
And nicer than all.
The white paper before me
Gets light from your power.

Before my eyes there passes
The destine of the time.
There is a holy space
Which can't go in time.
The first spring of my soul
Always carries loves.
The coming bright future
Will be my motherland's place.

Hi, my future, come, come again,
Let me embrace you again.
It is difficult to live without you,
The life is frail without you.
You caused me to love you,
I love you more than myself.
Those who cause to live the faith
Are noble and kind.

The temple is my mother,
I bowed at this temple.
I never saw any temple
Being dear, holy than it.
I repeat this name
Like a fine song.
I lived like the faith,
I was hearth, didn't go out.

Mother! The grey hair
Of the beloved land.
Your name is pair with the land
And conquers the hearts.
She is the voice of justice
The best of realities.
She is the spring of destiny
Leaves behind the years.

She is brave and courageous,
Is able to pass through fire.
She prays for her friend,
Makes enemies envy her.
Because of the fire of her heart,
The layers of ice melt.
She is proud and brave
While she is at enemies.

Her fame is spread all over
Is known by the all.
There is proud and honor
In the oath of devotion.
Her epos of soul
Is the gift of the God.
She is faithful
To the devoted world.

Mother! Mother! Love of this name
Is as big as great world.
Her light comes from justice
Believe me, it can't finish.
Today in the search of motherland ,
There are villages, cities.
She always is distinguished
By her kind being.

Base of sacred temples
Is the word of mother.
She is dressed like doves
She is builder of peace.
She causes to live the right
Inside of purity.
She is the love and meaning
Of the life we live.

“ Motherland calls”-
This is value of word.
The citizen is ready
To this respectful call.
The honor comes from her
She is power of fame.
The peoples applaud
The word of mother.

Turn the pages of history,
Page after page.
The wisdom of history is deep,
Look for the rich word.
The holy creator
Of the earth and the sky
Said: the mother herself
Is the sacred of all.

She is a composer, she is a poet,
She is the herald of peace.
She is dressed like doves,
She is the voice of justice.
She is both the smiling,
And pains of motherland.
She is the name of the world
Not going in the time.

Mother, mother, we got warm
From light of this name.
There is a beloved purpose
In her bright appearance.
We gained success,
We gained achievement.
She prayed herself,
Her word is rescuer of us.

The mother of the heroes
We take an oath on your name.
There is your voice
In the esteem of this nation.
You screams can make cry
Both the earth and the sky.
There is breathing of spring
In cradle song of mothers.

I beseech you tongue that says:
“ I sing cradle song for you sleep”.
There is the promise of luxury life
Inside of the sweet dreams.
She is so kind,
She is so noble, and gentle.
Her wishes are her children,
Her wishes are happiest of all.

Say, which genius didn't feel
You courage and power.
You are the blessings
Of the fame of personality.
You are the wisdom of motherland,
You are the richness of nation.
You are the herald of happiness,
You are the base of happiness.

She brought up genius personalities,
She is the genius herself.
She cried "no" with her tears
To blood that was shed in vain.
She is the sharp eye
Of the call of motherland.
She is the meaningful word
Of the greeting of higher ones.

Her song is like a way out
Her dreams are sweet.
Kindness is the half of religion,
She is kindness herself.
Her screams even can rise
Till the high heavens.
With her light eyes
The day breaks each day.

Live, the being of mother,
Live, mother of justice.
World is brought up as a child
In the arms of you.
Your cradle song is always
In bottom of our hearts.
They are the light of future
And the hater of darkness.

I found shelter in your light,
You are being of light.
I protected the reality,
I loved happiness.
You are delight of hearts,
And the purity of souls.
Your name is honor of us,
The order of life is in you.
The world becomes devoted
While saying the word "mother".

She shares her kindness
Both with adults, children.
Her hands are the origin
Of the recovering praying.
She is the wishes of hearts,
Her words are recited by all.
There are songs under her chest,
Which become true and real.
The world becomes devoted
While saying the word "mother".

From where does motherland begin?
You give such a question.
When the motherland is in trouble
You become the brave rescuer.
You inform about the information
About the victory.

Even the angels are glad
When soul of mother speaks.
The world becomes devoted
While saying the word "mother".

She sacrifices her life
And sacrifices her lifetime.
She causes to love
The name of motherland.
She is able to melt
The darkness and trouble.
The nature becomes nice
While picking up a flower.
The world is devoted
While saying the word "mother".

The mother considers her child
To be sweet as honey.
My mother tongue is dear
It is known in the world.
She is like season of spring
Looks like a bride .
The thick ices melt
Hearing her breathing.
The world is devoted
While saying the word "mother"

She is the best meaning
Of the beloved songs.
She is like the melody,
Living in the hearts.
She is silvery wing
Of flying words.
She looks around,
To happy future.
The world is devoted
While saying the word "mother".

The sorrow of the years
Has soaked on her grey hair.
She made the sultans and shahs
Be astonished at her wisdom.
Her blessings save the world,
Mountains are weak at her.
The silence of the nights
Made her hair be grey.
The world is devoted
While saying the word "mother".

The composers composed a song
To her nice name.
Her screaming is able to drill
Even the hard stones.
Her arms are like brother
With rivers Kur, Araz.

Her hopeful wishes
Are like flock of cranes.
The world is devoted
While saying the word "mother".

Her blessings are always
Above our head.
Her pleasant wishes
As if fly in groups.
She is in the same age
With the humanity.
She is the beams of the sun
There isn't life if sun goes out.
The world is devoted
While saying the word "mother".

**I traveled the countries, mother,
I saw that your arms is the paradise.
I gave life to your children,
My dear, difficult to forget your name.**

V Chapter

I speak about such a mother,
She devoted her life to her child.
She sacrificed her years to her child,
She can even give her eyes .

She could pass through troubles,
She isn't afraid of the storms of life.
She gave her life to the past years,
But she never left her children.

She knew that the child she embraced,
Is a piece of the land of motherland.
She knew that only her child will find ,
To the sorrow of the dear motherland.

She gave warmth of heart to her child,
The mothers grieve at nights, daytime.
The mothers are frozen on the roads,
Leading to the school of her child .

She waits for the day to come,
She will take hand of morning.
Mothers take hands of children
Also with their hands and hearts.

She gave the light of her eyes to her child,
But she isn't tired of loving her children.
Her eyes are like praying on her shoulder,
Mother misses if her children are far.

She can break arms with her hand,
She is able to stop the going trains.
She is such a person and such feeling,
That is able to awake sleeping Babek.

At times I think if she will be President,
She won't wish for the wars begin.
The mothers who love own children,
Won't let the others' children die.

At times I think an Armenian woman,
Wish death of others' children or not?
How the strangers lands can be distributed,
The children are sleeping in the graveyard.

Roads of the graveyard are trampled,
That is why the graveyard feels shy.
Everything is glad while it is large,
But only the graveyard can't be glad.

This graveyard has become so large,
I wonder do the mothers see it?
Will mothers take hands of sons,
Who raises the arms and guns.

I speak about such a mother,
She is so sacred and holy human.
She has never hated anybody,
World is dressed with her wishes.

She gave light to the eyes,
Which were without light.
She endowed to world the son,
He makes country be beautiful.

That great woman is mother Zarifa,
She got in trouble in this life.
Though they hurt her at times,
But she gave love instead of it.

Her gun is her pure love,
She will hurt who is ignorant.
She will find hatred of humans,
And will burn it forever.

Her words hurt nobody either,
Why to be hurt with care?
Mrs. Zarifa is the health in herself.
Can nobleness be without proud?

Mrs. Zarifa saw a lot of troubles,
We must learn the life from her life.
See, she is best example or model,
To the Azerbaijani women.

She studied in her youth years,
She knew the life at that time.
Whatever she gained with science,
With dreams she invented universe.

She passed through the flames,
She protected her faith like love.
Though sometimes she kept silence,
She gave her voice to her children.

Her eyes were tired of reading,
Any traces she left are dear.
She would sacrifice her life,
Is anybody much dear than father?

**Teacher Aziz brought you up,
His love was always fresh.
He brought up her kind and noble,
She became friend of great Haydar.**

VI Chapter

Aziz Aliyev sacrificed her life,
To any inch of this motherland.
Each of his step and traveling,
Are applauded by the people.

He is close to his people,
Aziz Aliyev is the great person.
Aziz Aliyev is able to feel,
National feelings of motherland.

The people considers him as victory,
Aziz Aliyev is a three-colored banner.
He always supported his people,
Aziz Aliyev is always watchful.

They sent him to Dagestan ,
In order to be out of sight.
I wonder what did his mother,
For his son was punished in vain?

I think if the son is punished,
Firstly the mothers are hurt.
See, the hearts of the mothers,
There are a lot of sorrow or grief.

Together with bullets shot at sons,
Firstly the mothers pass away.
If mothers die that is to say
The birds in the air pass away.

If mothers die motherland dies too,
Who may understand the mothers?
Hi, friends, if mothers die,
Together with them fathers die too.

Aziz's mother shed tears,
What misfortune waits her son.
I don't know mother knew or not,
Love and respect wait for her son.

Love.. still it was too far,
Then they investigated her son.
Not only Zarifa cried, shed tears,
Because of her father's interrogation.

Those who tortured Mushfiq and Javid,
Then wanted to punish Aziz Aliyev.
He who remained alive by 37 th order,
Is because of the order the great God.

Zarifa goes to school every day ,
Maybe there isn't any news from them.
Her close friends were roads of school,
Her close friend were pens, copy-books.

She doesn't know what happens in life,
Zarifa loves both autumn and spring.
She knew beloved meaning of words,
Zarifa knew not other words.

She got her lesson from brave Hajar,
Her shyness is her honor and proud.
Once she met with Haydar Aliyev,
She could say the word of " I love you."

She was brought up in Aziz's hearth,
She loved like Leyli loved once.
She understood life in her father's word,
Whatever her father said it was right.

She wanted only love from her parents,
See, the love was the crown on her heard.
The time came, even love tasted bitter,
In her smiling lips, in her tongue.

They criticized her father every day,
No, her father wouldn't bear to troubles.
She knew that her father was guiltless,
But she didn't know the way-out of it.

Her father thought till the morning,
Only about motherland and people.
Motherland can go in the heart of all,
Motherland feels cold in the hearts.

Zarifa prays for the great God,
My God, don't criticize my father.
She wished the flowers blossom ,
Let not flowers be bent of sorrow.

Future lives in her dreams,
Mrs. Zarifa is as touchy as a flower.
She is endowed by the great God,
Mrs. Zarifa is like the cradle-song.

When her mother sang her cradle-song,
She took her portion how she wanted.
With the blessings of her parents,
She built palace of love in her heart.

**There is sun's beams on her face,
Zarifa is going towards the future.
She doesn't know what happens in life
She knows only her lessons.**

VII Chapter

Her wish is only to be a doctor,
At times the gone fire may be a flame.
From where Mrs. Zarifa knew
That a person's heart can be blind.

Maybe it is possible to recover eyes,
But what to do whose souls' are blind.
Conquers of the countries take origin,
From those whose hearts are blind.

There is sun's beams on her face,
Zarifa is going towards the future.
She doesn't know what happens in life.
She knows only her lessons.

Her daybook is full of "excellent" marks,
Each mark is light on her life way.
Roads of school are like asphalt ways,
Now the roads of life are confused.

At nights her father Aziz thinks much,
The roads are closed, there is no way out.
Places of ignorant and scientist are mixed,
The world of policy is in difficulty.

There is a hope in her heart,
The truth can never be forgotten.
This time wind blew from the north,
The hearth of freedom catches fire.

He wants nobody be aware of her grief,
In vain, the newspapers write lies.
Not only newspapers, but his daughter,
Is able to feel his sorrow from his eyes.

He thinks about his daughter's fate,
How good he has land to support him.
Aziz didn't know once his daughter
Will have a close friend like Haydar.

He knows well Haydar Aliyev,
He knew Haydar is respected much.
If he loved his daughter, it means,
He will also be in difficulty.

Central Committee won't forgive him,
To love Zarifa means to die forever.
Give attention to the rhyme of the life,
To love Zarifa means to love the life too.

Haydar Aliyev lives with the love,
For him there is no forbidden thing.
Love , manliness were born together,
Haydar was worth to this name.

Heroism was born from the love,
Love is the keepsake from the histories,
To love without love is worse than death.
How happy to live with the love.

A human isn't afraid of difficulty of love,
To love makes a human to be real man.
Haydar sacrificed his whole life,
On the way of Mrs. Zarifa.

The sun made the earth be lost in light,
On the day when Zarifa was born to life.
The lamps of the villages were bright,
On the day when Zarifa was born to life.

The naughty face of the nature smiled,
The rivers and seas became excited.
All mountains, stones, fields were green,
On the day Zarifa was born to life.

The baby brought light in her eyes,
Her gentle smiling is tale and secret.
Her parents became so happy, so glad,
On the day when Zarifa was born to life.

Her face was like a fine flower,
As if she was the flower of spring.
Happiness embraced this little girl,
On the day when Zarifa was born.

They gave a name worth to her being,
She was grace, she was called Zarifa.
You are welcome, a little girl,
On the day when Zarifa was born to life.

She was born , a father was glad that day,
He celebrated birth day of his daughter.
As if the people also rejoiced at,
On the day when Zarifa was born to life.

The God gave light to the beams of hope,
She was born like the sun to her people.
Her light covered all over Azerbaijan,
On the day when Zarifa was born to life.

It appeared the life of this girl is design,
Her looks seemed always smiling.
She was like a falling bright raining,
On the day when Zarifa was born to life.

She came with hopes in her heart,
Darkness was broken by the daybreak.
A song of one baby came with love,
On the day when Zarifa was born to life.

What did this child bring to life,
She brought happiness and freedom.
The God sent to earth like a doctor,
On the day when Zarifa was born to life.

That day a hope grew much again,
The world was both excited and calm.
That day heart of a mother was warm,
On the day when Zarifa was born to life .

The cradle-songs turned to the sweet song,
The songs of her heart spoke like a song.
This girl is a miracle, all said only thus,
On the day when Zarifa was born to life.

**A citizen, wisdom of this word is deep,
Both name and oath are motherland.
Though memory of him is in centuries,
His being is the way-out to my soul.**

VIII Chapter

The years passed on wings,
Her purposes blossomed.
She chose such a destiny,
That she lived forever.

She was brought up,
She gained her wishes.
Her wishes travel world,
In her blood there is love.

Her4 wishes are endless,
The life is like the spring.
Wisdom is charm of human,
Nothing is able to prevent it.

She is dressed in white,
Her purposes blossomed.
Her face is like the light,
There is love of life in her eye.

She loved her profession,
She embraced life with light.
She recovered ill persons,
She grieved for humanity.

She was an angel came down on earth,
Her purpose was both goodness , help.
She knew all were in need of her,
She was dressed like the angels.

She recovered a lot of persons.
She toiled for all during her life.
Zarifa was like the light to those,
Who lost the light of them.

Her hands were like light or moon,
At nights the moon came down on earth.
She broke the silence of the darkness,
She shone in the darkness of the night.

She lived her life for humans,
Each moment of her life was pleasant.
Zarifa was glad more than the blind,
Who felt the light of the sun.

Her life was endowed by great God,
She was devoted to her destiny.
To be worth to her nation, to people,
Had to be the destiny of Zarifa.

She was friend of faith, belief,
She was friend of her purposes.
During all her life she lived,
For to give light to blind eyes.

She has the load of justice,
She lived her trouble days.
She cared for fate of nation,
She got name of nation's mother.

Hi, woman, whose name is known,
All over the world, you are happy.
You will live in memory of people,
Like the brave, courageous person.

Pleasant moments of life reached,
Her dreams have turned to reality.
She chose the ways of love,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

Door of life was knocked by love,
As if sky was earth, earth was sky.
She loved the son of the nation,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

That day the love epos was written,
Her love increased day after day.
One day a ring was sent to that girl,
Love is in itself is like a home.

Her husband was the great leader,
He was the design of her life.
On her fingers there shone a ring,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

Their stars had reconciled in the sky,
The angels on the earth had agreed.
Young persons joined to happiness,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

The love blossomed on her face,
The love left traces on her life.
The love shone inside of her eyes,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

They drank the juice of love together,
As if they were born to life together.
How good they passed a way in love,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

Both their spirits , words were same,
The dark clouds left their happy life.
There was flower of the love in home,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

She was delight of family, she was mother,
She was the praying of one eternal love.
She was the close friend to her husband,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

She lived her life with great Haydar,
As if she divided her life into two.
In order to be happy all her life,
There was needed the love of Zarifa.

She wasn't hopeless in trouble of life,
All her bravery was known to all.
The oath of devotion helped her,
In her troubled days of life.

This love was the tale of love,
It remained in memory as love epos.
She was oath of Sevil and Ilham,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

There grew mother's love in her heart,
She loved like mother, she was loved.
It appeared to be mother was fine,
Zarifa loved, Zarifa was loved too.

The children were meaning of her life,
She burnt on way of them like a candle.
The life was passed in silence, or quietly,
She hurried for to bring up children.

She lived like the song of life,
There spread an anthem of mother.
With the plaintive cradle songs,
There filled cares into her heart.

She spent her life like mothers,
Motherland needs worthy children.
The sleepless nights were her friend,
Her purpose was to live for people.

She knew during all the history,
Country must be proud with brave sons.
In order to gain victory over enemy,
She must bring up a brave son.

The nation must take lesson from past,
The future will get lesson from the past.
The sons who love mother and land,
Will live forever in memory of people.

The mother wrote the destiny of son,
With the feelings of the mothers.
Whatever she did with mother's feelings,
She never was satisfied, she wasn't tired.

She had love to land and to the people,
This love, this desire helped her to live.
She brought up such a son,
He lives how ever nation lives.

The days with Ilham is our future,
He is hopeful look of us to future.
She is the keepsake of mother Zarifa,
He is the decoration of the nation.

Bravo, the respected daughter of nation,
You will forever in the history.
You were close friend of great leader,
She will live like mother of nation too.

The songs are written to your name,
There are composed songs too.
Those songs will be sung forever,
She gained that love only herself.

The petals of spring flower,
Will never fade in autumn too.
In the lives of humanity,
Her memory will be eternal.

The kind , brave daughter of nation,
Didn't die, she will live forever like a star.
She was always together with her people,
Her heart grieved for the loving hearts.

The light of the shining life,
Covered all over the world.
Though she passed away this life,
Both her care and love are with us.

A mother sleeps in this narrow grave,
Her eyes are again are full of grief.
She thinks about nation, people,
Maybe that is why is so sorrowful.

There are feelings in her heart,
There is the warm of mother.
They visit her grave every day,
She is lost in dreams at them.

She has a talk with her children,
Her wishes start to speak with them.
The children are at their mother,
They are covered with mother's love.

Her grave is covered with flowers,
The flowers embrace the mother.
The mother lived her short life,
She is together with fine flowers.

**Mrs. Zarifa gave light to the blind eyes,
The blind eyes were glad seeing the sun.
This holy name has other meaning,
This name is motherland, this is yours.**

IX Chapter

She is a bit glad, she is proud,
Her future is in devoted hands.
She knows source of her people,
Is in the hands of her son, Ilham.

The purpose of her son is pure,
He will be loved in people's heart.
He has been endowed by the God,
Ilham also loves, will love his people.

The sky of native land is clean,
The clouds can't be dark here.
The brave soldier of motherland,
Will never bow at the enemies.

She knows she didn't live in vain,
She gave her gifts to the life.
With voices of heart, and mind,
She sounded the name of the people.

She knows in history of humanity,
There are place of her good deeds.
Her life was respected , honorable,
History causes to live a moment too.

She was wife of great personality,
She was daughter of wise man.
She was nice daughter of motherland,
She is like the spring of the country.

Haydar Aliyev feared nothing,
He came to the area of politics.
Zarifa helped her in his deeds,
He turned to the pearl of the seas.

Each day she opened the door,
When Haydar returned from work.
As if her life enlivened again,
The great leader smiled seeing her.

The smiling face of Mrs. Zarifa,
Could make him forget difficulty.
She didn't live only for herself,
She devoted her life to great leader.

She loved the great leader too much,
Even the birds in sky envied this love.
They lived in this frail life together,
Their love was spread all over world.

Firstly, her daughter Sevil was born,
Oh, how my country was glad that day.
It wasn't the delight of one family,
Both hamlets and villages were glad.

This news passed over the borders,
And even reached to city of Tabriz.
The shepherds were glad hearing news,
He told one bayati from his heart.

The birds heard this news,
Flied from country to country.
The name of Sevil was so famous,
Mothers called daughters Sevil.

There were many names in villages,
There are a lot of names at schools.
All Sevil were like leader's daughter,
There is love in their hearts.

The light of Mrs. Zarifa made,
Sevil to be the most beautiful.
She gathered flowers on earths,
She could make the birds stop in sky.

Sevil was brought up like her mother,
There were her mother's looks on face.
The great love of Mrs. Zarifa,
Could be seen on her daughter's eyes.

She was honorable as her mother,
All knew how was respected Ilham.
The spring blossomed in her eyes,
Flowers smiled when she smiled.

She was as a flower on the earth,
She was courageous like her father.
As if the hemistiches of great Fuzili,
Whispered by her great father.

The life of her grandfather,
Was the best book for her.
Her arms were like wings,
She needed sky for to fly.

Mrs. Zarifa sang cradle songs,
In order to call Sevil to future.
She taught her how to cook,
In order to know what labor is.

Sevil was born like the poets,
Her words were liked by the all.
As if the eyes of Mrs. Zarifa,
Looked the life by Sevil's eyes.

They say daughters look like mothers,
This is rule of our motherland.
Love of Mrs. Zarifa to her daughter,
Is the love to all the humans.

Mrs. Zarifa gives light to the eyes,
Not only eyes but hearts are glad.
With the hands of Mrs. Zarifa
As if the sun rises in my country.

The hospitals become nice day by day,
Mrs. Zarifa gives light to blind eyes.
By her hands the secrets are invented,
By her hands the country is known.

She thinks the past, she thinks future,
She knows the patients love her much.
She had never mistaken in this life,
She did only the good deeds.

The life is so sweet, and so fine,
The son was born in name Ilham.
Both Kur and Araz were also glad,
As if Mil, Mughan, Shirvan sang a song.

Now the loves of hearts are warm,
As if all over world is lost in delight.
My God, see the spirit of the people,
One family's joy is known in country.

Why not Zarifa and Haydar be glad?
They are the children of Azerbaijan.
See, as if the plains are glad too,
The poppies feel shy being ashamed.

How nice are all villages, cities,
There was born a son in name of Ilham
Give attention to his smiling,
As if all over the country is glad.

Her bronze monument in Honorary Avenue,
Looks around all over the motherland.
There are always brunches of flowers,
Put by the people of my country.

She lived in life like an angel,
Her double children are her wings.
She loved the life from her heart,
She was as an model to all people.

The mothers know what difficulty is,
The hearts get warm from their heart.
The mothers pass the warmth to others,
The flowers blossom on the earth.

The father of Zarifa, Aziz Aliyev,
Always served to his own people.
He could sacrifice his life to people,
Her father was the kindest of all.

She knew the duty of a child well,
She brought light to her native hearth.
She always did good, kind deeds,
The goodness was her purpose.

Zarifa was his beloved child,
Her hair was dark and thick.
Before his eyes future revived,
He wanted his daughter be a doctor.

She was the daughter of the genius,
She wanted to be eye doctor in future.
She was a happy star of the God,
She was endowed to people by God.

She recovered a lot blind eyes,
She endowed delight to the hearts.
She shone brightly in the dark sky,
She endowed joy to sorrowful hearts.

Because of a particle of her delight,
All over earth was covered with delight.
Seeing the great appearance of dreams,
The darkness began to remove back.

Mrs. Zarifa was a kind personality,
She never wanted the doors be closed.
It isn't easy to be eye doctor, and surgeon,
She always enjoyed with her deeds.

She was pleased with her deeds,
She was pleased with light life.
She took surgeon's knife,
And gave light to blind ones.

She wished happiness not bad deeds,
She always shared the grief of others.
She covered the sorrow with her light,
She always remained in the hearts.

She was the friend to all the people,
She helped who was in difficulty.
She was proud with Sevil and Ilham,
At home she forgot about tiredness.

**She is a doctor, she is mother,
People's sympathy is addressed to her.
She is flower of earth, the star of sky,
She liked this respect and honor.**

X Chapter

Kind mother has two children,
She is supporter of her husband.
She lived her life grievingly,
Now she can't be used to this.

The wife of great Haydar Aliyev,
How he loved you from heart.
You were his close friend in life,
His love turned you to be an angel.

Though years passed after your death,
Still he can't forget days spent with you.
She never would forget his close friend,
Your absence hurts his heart badly.

That wise personality took with his hands,
The covering of this bronze monument.
He decorated grave with colored flowers,
It isn't easy to lose dearest personality.

He didn't love anybody except you,
He was devoted to the eternal love.
One day he joined to the eternity,
He was lost in thought at your grave.

She was happy like the others,
While seeing her children's joy.
For mothers and grandmothers,
Voice of grandchildren is happiness.

It is good she saw his grandchildren,
Her heart waved like excited sea.
She made garland of flowers,
And threw all over the world.

If she was alive she would be glad,
The delight of her son is hers too.
She would be glad like others,
Each delight is like the pearl.

You considered holy grandmother's sense,
Now your son has also two grandchildren.
Hi, mother, I also congratulate you too,
Your son is also grandfather, he is happy.

Her spirit flies in expanse of the sky,
And flies above our country happily.
She lives in the hearts like a fine wish,
She will remain in the eternal life.

Don't say that life is frail, it is in vain,
You were brought up with sweet wishes.
It is good to be the mother of president,
You are worth to this good name of mother.

Now we have only one sorrow of Qarabagh,
One day it will be returned back, I believe.
If we don't get Qarabagh back in peace,
We have power to get it back by power.

Soon Qarabagh will be got back,
The refugees will return back too.
Marching of victory will be played,
My motherland will be covered with joy.

Azerbaijan is proud of with your son,
He is wise leader though he is young.
This kind personality serves his people,
His name is known like his father's name.

Your name is like graceful flowers,
They thought, gave you such a name.
Under your chest a heart is beating,
Your heart is like a fine flower.

Hi, mother of Koroghlu , Nabi,
Did you get fire from sun or fire?
Hi, the beauty flying in the sky,
Did you catch fire on way of child?

The selfless daughter of Aziz Aliyev,
You are the best model in medicine.
You are shining star of the sky,
Your loss made us grieve in heart.

We are inspired with you son Ilham,
And are eager to the victorious days.
If we are winged with name of mother,
We can reach to the further sun or stars.

Hi, holy mother, hi, holy woman,
You spread light like the sun.
You gave the light of your eyes,
To a number of blind persons.

See, whose close friend you were,
The mountain is high near a mountain.
You always were like the sun in the sky,
The sun is beaming on the mountains.

You are nice daughter of the country,
You are both mother and grandmother.
Reach out your hands to me
You are like Burlakhatun of Qazan khan.

God endowed you us like the light,
You are like crown of one warlord.
You asked him to build and create,
You are both mother and sister in life.

You loved the motherland and people,
You had only one purpose: to create!
Two great personalities lived in life
Like the lovers of Leyli and Majnun.

She was talented since she was born,
She was a plaintive poem or a song.
She sacrificed her life for others,
And she also lived for great leader.

She was grace, she was so fine,
She was also respected by all.
She grieved seeing a sad person,
She was more courageous than others.

Oh, how many hearts liked her,
It was only known to her too.
As if she had promised beforehand,
Whom she loved, never loved anybody.

She looked for ways in the darkness,
She opened a way to light in dark.
She was so respected and honorable,
She supported the nation like leaders.

She got a fire from the sun's beams,
She was the delight of a lot of eyes.
She always competed with darkness,
She was like he glittering pearls.

She called her son as Ilham,
In order make her people happy.
She called her daughter as Sevil,
For her daughter break darkness.

She is a burning lamp of Haydar's hearth,
Her intellect lightened the darkness.
Nobody has conquered that high mountain,
Its way is towards forward- to the future.

What is this secret smiling?
Looks are stared at the future.
As if through that smiling,
Smiling flows to the world.

Now your granddaughters carry your name,
Like the honor of Hajar and brave Nigar.
Now your nobleness lives in the life,
Like the eternal intention of the people.

You loved like the Leyli,
You lived worth to Majnun's love.
You found shelter in your nation,
You lived your life proudly.

Your heart was full of wishes,
You always grieved like mothers.
Firstly, you were mother of a simple son,
Now you are mother of the President.

You son bows at your grave,
I wonder what he thinks about.
Mother has turned to a stone now,
The son meets with his mother thus.

Now the arms of a stone mother,
For him is the best corner in life.
At t grave of mother's monument,
He is again is like a little child.

Let your spirit be in peace there,
You purposes live in life forever.
Sleep, let your dreams be sweet,
Hi, holy mother, holy woman.

Motherland will always remember you,
There are a lot of flowers on your grave.
Motherland considers you eternal mother ,
Fine days will always be together with us.

Both Leyli and Majnun aren't a legend,
They will live forever, they will be loved.
Future generation will speak about your love
To the younger generation of the youth.

Ilham supports the people everywhere,
He gets his power from the great God.
He doesn't know what is to be tired,
He gets his power from the motherland.

The second Haydar was born to life,
I think he is the future of my people.
The child looks like his parents,
He always supports his people.

He spread the voice of my people,
He is respected all over the world.
Azerbaijan was in troubled days,
Thanks to God, higher than enemies.

He was always loved by people,
He is the hope of mother's eyes.
He loved the poets of the people,
He always supported their wishes.

The great Haydar came to life,
He wrote his proud name to history.
He didn't let enemies gain victory,
He made the enemies to remove back.

Haydar passed away being satisfied,
He made the enemies not gain success.
He made the world know Baku –Jeyhan,
He made his people be known in world.

**Nobleness comes from the stock,
Humanity can be felt everywhere.
She picks up flowers of life,
She is a holy hearth, its fire isn't over**

XI Chapter

He lived some years in old Nakchivan,
He was the way-out, hope of people.
Haydar heard the calling of the people,
The enemies couldn't gain success.

Zarifa was the light of his eyes,
He dared and opened her his heart.
Haydar kept his promise forever,
The great God endowed him talent.

Mothers are like the bright stars,
The earth is seen from the heavens.
They look around towards the earth,
They feel cold and return home.

At times there blows wind in yard,
The storm shakes the windows.
The wind has excuses to enter home,
The wishes of the wind are in vain.

She cares for his little son,
Sings a cradle song for him.
She kisses her son, and quietly
Leaves the room in silence.

When mother isn't near as if,
The children sleep in the frost.
Mother may take blanket of sky
And cover over her children.

She isn't tired of the cares,
Mothers are able to bear difficulty.
Mothers don't sleep at nights,
And stand at the cradle of babies.

Mothers are peace of the earth,
They spread their kerchief on peace.
They gave life to beys, khans,
Mothers are as high as the sky.

Wherever there was blood,
Mothers washed with hands.
They gave a hand to poor ones,
They calmed who was in need of.

Mothers lived and helped us to live,
We feel their breathing everywhere.
Though they passed away this life,
The spirit of them are above us.

They reach out their hands to the sky,
They are guiltless, they don't tell lies.
They forget their sorrow, at nights,
They tell the sorrow of world to God.

They hurt nobody, they aren't offended,
They feel this world by their grey hair.
If they see any ignorant persons,
They forgave them with praying.

If the world is in difficulty,
They may carry the load of it.
If the world is tired of bad ones,
They build this world on the love.

Hi, my motherland, you rose to height,
You are crown of Haydar, he is your crown.
You brought up him like the great leader,
He opened your doors to the world.

Hi, my motherland, you rose with him,
You shone on him, he made you be known.
When I was in difficulty I ran only,
Towards you, towards that great man.

Hi, my motherland, you endowed this land,
The on whose fame is known all over world.
His name was Haydar, his wishes were more,
The millions of people listened to his words.

He could bear to all the troubles,
He devoted his life to the people.
He could make a small place,
To turn into big buildings.

He got power from his people,
People told Haydar, he told people.
He created history worthy to him,
Whatever he said was only right.

He had one purpose, only to create,
He gave everything hoping anything.
As if he went towards fire and flame,
Like the brave man without feeling fear.

People believed him, trusted him,
He called the people to be in unity.
He never told lies to his people,
He always supported his Azerbaijan.

He supported motherland till the end,
He embraced the land like a mother.
The enemies envied his power,
He always supported his Azerbaijan.

The big states welcomed him,
With his assistance people rose.
His looks hurt the ignorant enemy,
He supported his Azerbaijan.

He was like the brave warlord,
The way left by him is right way.
Those who were against him, faded,
He supported his Azerbaijan.

He loved the flowers of the land,
He made his people be known.
He could win his cunning enemies,
Existed on throne of Azerbaijan.

He brought fame to Azerbaijani land,
Time endowed such a genius personality.
He achieved to all of his wishes,
He was in the destiny of Azerbaijan.

Crown of womanhood,
Nice Mrs. Zarifa.
She was the first in her love,
The great Mrs. Zarifa.

Her heart is full of words,
She is design of life.
Her blessings were present,
To the persons she loved.

Love was her decoration,
She was proud of with her love.
She always waited for the man,
Whom she loved from heart.

The love of Nigar and Hajar,
The honor of Burlakhatun.
The love of the world
Is hidden inside of her eyes.

Zarifa was guiltless,
She had no sins.
Zarifa examined her love,
While she was in difficulty.

Maybe the feelings are temporary,
No, no, these feelings are eternal.
The beauty who doesn't love,
Will never shed tears for love.

She used to count the stars,
On the blue heavens.
Inside of the voice of feelings,
There was living a secret love.

She was the best of the ladies,
She was the simplest of all.
She is seen to be too grace,
But she has will like iron.

She was from noble stock,
Her grandfathers were noble.
Her mind and wisdom comes,
From the roots of the people.

She got honor from Goy-Gol,
Brave daughter of the nation.
She calls the sun at daytime,
But at nights stars and moon.

A number of blind eyes,
Got light from her hands.
Only a sweet words
Are enough to thank her.

She learned from her father,
How to bear the difficulty.
She became brave, steadfast,
Seeing troubled days of life.

The daughter of great person,
Was brought up in life.
She was never mistaken,
Even in the hard days.

She was brought up proudly,
She never bowed at enemies.
She always grieved for others,
But never told "it is mine".

She knew very well,
The folk of this people.
Sweet words said by her,
Were the light morning.

**The lived days have own memories,
There is the taste of future
inside of them.
How happy she is, how glad she is,
There is grandiose in
name of Haydar.**

XII Chapter

She was never offended,
From Haydar's word.
She was always near,
Her beloved husband.

They were pair pearls,
They went always together.
They discussed together,
The difficult problems.

She was respected, honorable,
They lived life in this way.
The love of motherland,
Was the highest of all.

They stood always side by side,
They grieved together.
They were like pair pearls ,
For whom loved both of them.

Before Haydar returned
Her eyes stared at the door.
As if streets are destroyed,
Before her gloomy eyes.

They grieved together,
For the sorrow of life.
They lived life in delight,
The sorrow bowed at grief.

Zarifa says how good was,
The frail and eternal life.
She is dressed white,
Like the white doves.

She lives inside of,
A number of sweet words.
She lives inside of wishes,
Or sweet dreams.

Her close friends are flowers,
She looked after them each day.
The roses looked at her,
And grew so rapidly.

Both Ilham, Sevil were brought up,
In the eyes of their parents.
The word of mother and father,
Are repeated by the children.

The great leader always tested,
That used wisdom of people.
The state of Azerbaijan,
Never lived without the people.

Father Haydar did all these,
It is the invention of the master.
That is why the people respect him,
Like the honorable personality.

This is the political heritage,
To his heir in the country.
The people go to future,
Together with belief to Ilham.

This tradition continues,
It is continuing now too.
With Ilham and faith,
We can bear difficulty.

He is the heir of the genius,
My dearest President.
He is in front of the people,
He is brave and steadfast.

Forward together with Ilham,
Now it is used like a slogan.
While there is unity of people,
There aren't seen the enemies.

My dear President goes,
On the way of the Justice.
He is responsible to future,
Of the old motherland.

The days passed through victories,
Bravery of people will be in future.
My motherland is going to progress,
With prosperity and richness of land.

He makes live love of father,
Inside of his good deeds.
There is respect, endless love,
Inside of roots of this love.

My people are able to know,
Who grieve for the motherland.
I beseech you, dear President,
You rose with your purity.

Ilham Aliyev toils much,
For o gain progress .
Why not my people join,
To all of their wishes?

Let the good deeds,
Make my people happy.
We must win victory,
Over the cunning enemy.

My President, long live,
You got your lesson from Haydar.
Let's remember his name forever,
In order to gain victories.

Let enemies die, let them be lost,
Let's go towards victorious future.
Spread earth and heavens
Under the feet of your people.

Let them say that,
Haydar's deeds live today.
The spirit of great leader,
Is behind us for to support.

Let cradle song of mother Zarifa,
Be like the good lesson of life.
The mornings will be bright,
The future will be ours too.

Who loves the people is loved too,
It is right, who helps to rise, he rises.
Those who are close to his people,
Get power from people's hope.

Our hope is the hearth of Haydar,
Our faith is the way of belief, right.
Those who say " my people"
Will never be in difficulty.

Hi, the keepsake of Haydar, create,
Walk on the way leading to height.
Let there remain none of bad deeds,
On the way of my beloved people.

My land is keepsake of great leader,
It is joining to the progress at present.
He makes disappear the misfortune,
With the help of belief and faith.

How the cradle songs can be forgotten,
Though there are a number of books.
The mothers always could bear difficulty
On the way of their dear children.

Children without cradle songs can't be heroes,
The cradle songs arte the power
of the children.

Whenever a bullet is shot at a mother,
The mothers shed tears bitterly.

The cradle songs take origin from heart,
They are the heart and eyes of the people.
They have been tested in troubled days,
They are keepsake of the last century.

It is the love of humans,
It has been kneaded with joy.
If one toils much in time,
Will never feel pit, they say.

It is love of them since beginning,
They endow sweetness to any grief.
Each time sweetness of cradle songs,
Are the words of poets and poems.

The cradle songs don't tell lies,
They are fire, will never go out.
They are mother's love sent by God,
Cradle songs are the best of words.

Mother's breathing is covered with songs,
They support the children from misfortune.
Even if spirit is hurt inside of body,
The cradle songs bandage the spirit too.

Bayati, qoshma are mother's cradle song,
It is necessary for you to feel them rightly.
There is a way-out inside of cradle songs,
Which may recover the wounded place.

When the sons join the army,
The eyes of mothers stare at ways.
Ways are always together with them.,
The mothers tell words to the roads.

When their sons are awake in trenches,
The cradle songs stand above the sons.
The cradle songs sleep together with them,
And wake up together with them too.

The girls sing fine cradle songs,
The girls compose the words of them.
When they sing words of cradle songs,
Girls are together with cradle songs.

She faded like a flower,
She stopped like a heart.
Or like wind in spring,
Don't think that she died.

Her songs are sung now,
She lives, she is in life.
Though she is under soil,
Don't think that she died.

She gave light to blind eyes,
She gave us proud, honor.
She made people be famous,
Don't think that she died.

Though her hair is grey,
She is proud as a mountain.
If she has a son like Ilham,
Don't think that she died.

How can the sky be dead,
How can the fire go out?
How can the flower fade,
Don't think that she died.

There lives word in her heart,
Whatever she tells it is right.
Her life begins again,
Don't think that she died.

She lives under chest of soil,
Her steps lives on ground.
With the secrets of science,
She opens new ways.

She never lived a moment,
Without her motherland.
She grieved much for land,
She was never tired of it.

She loved Haydar
She passed away thgus.
She turned to eternity
With her eternal love.

**Aziz Aliyev's daughter Zarifa,
As if she was being of great leader.
She is the mother of Ilham,
She is happiness of happy days.**

XIII Chapter

She was born from kindness,
And from the cares for people.
She was glad seeing delight,
She wept seeing bad ones.

She was the simplest of all,
She was the friend of people.
Though she didn't ask love
They gave her their love.

She competed with sun, moon,
She smiled like shining stars.
She was the beloved daughter
Of the beloved Azerbaijan.

Mrs. Zarifa passed though difficulty,
And she was always in trouble.
She got wings from blowing wind,
And from the lakes she got purity.

She gave hope with her hands,
Her hands gave light to blind eyes.
She opened eyes that were blind,
Mrs. Zarifa is light to my country.

I have never seen her,
But I only heard her name.
I felt love to this woman,
Mrs. Zarifa is light to my country.

At times she wept, at times she was silent,
She is beautiful as beautiful fairies.
She always walked together with Haydar,
Mrs. Zarifa is light to my country.

She went to Tabriz and to Darband,
At times her eyes filled with tears.
The blind eyes saw the sun again,
Mrs. Zarifa is light to my country.

She is mother of Ilham and Sevil,
She is the daughter of Aziz Aliyev.
She is the honor of Hajar and Nigar,
Mrs. Zarifa is light to my country.

She always saw Haydar to be near her,
There was love to land inside of her blood.
She was the best of the doctors,
Mrs. Zarifa is light to my country.

She could bear to all difficulties,
She sang cradle songs to her son.
Morning came with cradle songs,
Mrs. Zarifa is light to my country.

She was sister who didn't have any,
Her life was both sweet and bitter.
With her mind she was the crown,
Mrs. Zarifa was light to my country.

She is mother of Ilham, well done,
Applaud to the faith living in hearts.
Applaud to time that endowed Ilham,
Mrs. Zarifa is light to my country.

She protected Haydar from bad eyes,
Never the fire of hearth went out.
Her name is known to all people,
Mrs. Zarifa is light to my country.

My nation lives inside of her name,
Each woman is proud of with her.
At any time, at any moment of world,
Mrs. Zarifa is light to my country.

My Azerbaijan was in trouble,
Both Shirvan, Mughan are in difficulty.
That beauty of my motherland died,
Even the songs scream like humans.

My heart trembles, my hand trembles,
How can I write about the death?
Thousand years will pass in life,
How can I answer to young generation?

The pen can't write about hr death,
Let my pen break if write about.
I think my pen heard about death,
The wind of Baku is a bit warm.

Hi, Moscow, why didn't you fall,
Why didn't you hear silent heart?
Morning made all people wake up,
Why didn't you make wake up her too?

The cars and the morning woke up,
The people walked, they didn't stop.
There was falling tears of the sky,
No, one woman didn't wake up.

I don't want to believe her death,
Doctors and medicine couldn't help.
How can a doctor pass away
If there are a lot of doctors?

Hi, tree, why don't you cry,
Where is person passed near you?
Hi, cloud, haven't you heart,
Why don't you make fall rain??

Hi, sorrowful city, my dear city,
Why are you silent if she dies?
Hi, city, don't be such unfaithful,
You make yourself be forgotten.

Hi, wind, blow slowly here,
Hi, cloud, fall raining on my head.
Not during hundred years happened,
Whatever happened at that dark night.

Hands aren't able to do nothing,
The eyes may go out like lamps.
While this woman closed her eyes,
Even the sun wanted to go out.

Hi, great leader, why are you weeping?
Let my people weep instead of you.
She presented you Sevil and Ilham,
Let the God support both of them.

Hi, great leader, why are you weeping?
Azerbaijan will weep if you cry.
Hi, my country, let me lean against you,
My people, my nation weep if you cry.

Hi, my great leader, don't shed tears,
Let our motherland not to die.
The tears seen on your cheeks,
Are like the pearls of my country.

Savalan, Qoshqar are your brothers,
They want visit you with their snow.
The ways of Tabriz begs you,
Let the stones of Tabriz be forever.

Mrs. Zarifa was the best of beauties,
She was much nicer than flowers.
Both Mil and Mughan also cried,
Let the lakes near Kur be forever.

She turned to a plaintive song,
She flew to future like a dream.
She settled on the hearts,
Let my people's saz live forever.

The motherland stands in height,
My country got warm from her.
Your words are sharp to enemies,
Let you writing hand live forever.

Whoever feels him, lives forever,
And is able to turn country light.
Your tongue tells only motherland,
Let my mother tongue live forever.

Now Ilham's eyes stare at infinity,
A kind mother is seen on the way.
Her coffin is put on the shoulders,
After it hundreds of people walk.

He looks at his father, his eyes water,
He never saw his father shed tears.
All think that fathers can't weep,
If fathers cry as if life is gone.

He walks following his "mother",
If he calls her will she return?
Then he knew without mother,
There are difficulties of life.

No, he couldn't reach his mother,
Nothing is able to stop this cades.
For 1000 years nothing could return,
The cades going shedding tears.

He will always visit her grave,
One day Mrs. Zarifa turn eternity.
Once her grandchildren Leyla, Arzu,
Will wake seeing her in dreams.

Maybe she turned to moon or star,
She will look at the heavens.
She is in the life of who love,
She is inside of secret loves.

Doctors go to work grief on faces,
Hospitals are lost in sorrow, grief.
Since the time Mrs. Zarifa died,
All complain about seeing of eyes.

There are shadows under the eyes,
Where are you, Mrs. Zarifa?
New doctors work in hospitals,
You are again genius, Mrs. Zarifa.

Your wishes have become true,
My country is known among countries.
The ways you went on are examples ,
They are both richness and pearls.

The girls of nowadays learn from you,
How to be a good mother to a child.
The doctors wish to be a doctor,
Only like you, Mrs. Zarifa.

Now they got power from your hands,
The doctors want to be only like you.
There remained faith, devotion from you,
To the girls of my motherland.

You are daughter of great personality,
You are the wife of great leader.
You are the genius of one generation,
You are secret memory of medicine.

I saw nothing to be higher than love,
There is no power stronger than love.
Till the time this temple exists in life,
All are astonished while feeling it.

XIV Chapter

The young generation ask about you,
Hearing everything about your life.
While looking at your photos,
They are face to face with you now.

Your students have reached perfect life,
You are again their teacher to students.
Inside of the newly published books,
You enter the auditorium every day.

The people visit Honorary Avenue,
There are flowers at the grave.
As if sun's beams fall on grave,
Like the fresh and red flowers.

Guests came from foreign countries,
Are astonished seeing your bright face.
President Ilham visits Honorary Avenue,
And visits your grave every day.

You are happy, great leader is near you,
You know how cold is under the soil.
All the eye doctors of my motherland,
Are your masterpiece, are your students.

Your son is the President in the country,
He gives order to the good deeds.
Both at great leader, and at your grave,
He stands as if he is in examination.

Songs have been composed to your name,
There are a lot of books published after you.
The doctors visit your grave every day,
As if they report you what they did.

You are like the string of the saz,
You are like flower of mountains.
You are like song in loving hearts,
You are honorary daughter of Azerbaijan.

You live when babies start to speak,
You are the wish of the loving hearts.
Both great leader and his wife, you,
Are the pair wings of Azerbaijan.

You are a teacher at the blackboard,
You are hater to unrecoverable illness.
You are the voice of people,
You are honorary daughter of Azerbaijan.

You life lives in life of my people,
You live in faith, inside of belief.
Your hands are on Ilham's shoulder,
You are honorary daughter of Azerbaijan.

You have your gift on the way of freedom,
You have your place in lives of people.
You have a palace in the name of heart,
You are the fire and flame of Azerbaijan.

You know, what does Ilham Aliyev,
He makes my people be in height.
He always raises three colored banner,
Above his head, Mrs. Zarifa.

He is Ilham of my hamlets,
He is the leader, Mrs. Zarifa.
He is the rising daybreak,
In the skyline of memory.

Do you know that the Armenians,
Became betrayal to all good deeds.
They destroyed land of Qarabagh,
The land of Jabbar, and Seyid.

They are eager to kill humans,
They covered Shusha with blood.
They destroyed memory of land,
To the far exiling places.

Even they shot bullet at Khan's voice,
But the voice can't be shot at by bullet.
There stand enemies behind the bullets,
World is aware, but say nothing, Mrs. Zarifa.

As soon as Haydar left Political Bureau,
The Armenians began to demand lands.
But the brave sons of motherland,
Never ran seeing the cruel enemies.

Who betrayed his own people,
Never lives in heart of motherland.
I don't know how the tar was played,
How the sorrowful songs were sung.

I don't speak about Black January,
Baku was also shot at, Mrs. Zarifa.
The tanks trampled the soil,
On which once you used to walk.

Even the enemies shot at,
Doctors and little children.
They destroyed this nice city,
From beginning till the end.

There was no head at the state,
Where was the leader, Mrs. Zarifa?
The boy's soul was shot at by bullet,
His soul is near you, Mrs. Zarifa.

The sky of the state was full of clouds,
Because nobody thought about people.
Great Haydar spoke in Moscow,
And Armenians began to remove.

Behind the sons who passed away,
There stood my people, believe me.
The state that didn't have a chief,
Demanded my leader to be at head.

I can't forget slaughter of Khojaly,
They shot at the city, Mrs. Zarifa.
You always grieved for the eyes,
They even shot at eyes, Mrs. Zarifa.

They were eager to shoot at eyes,
Because they are blind themselves.
The enemies were always choked,
Inside of fury and anger in heart.

About which tragedy to tell you,
Country was destroyed completely.
During those bloody days,
I shed tears like a little child.

Now Kalbajar, Fuzuli, Zangilan,
Have been invaded by the enemies.
During that time I consoled with,
Only the assistance of great leader.

All scientists and poets left the land,
The richness of country was carried too.
The sons who sold the rich lands,
As if were competing with each other.

They destroyed the plants too,
Because Haydar had built plants.
Because during the Soviet period,
My country was in the height.

The people called the great leader,
From the old Nakhchivan, Mrs. Zarifa.
Only the great mat rescue my people,
It was a difficult exam, Mrs. Zarifa.

People brought him on their hands,
Demanded to assist him in difficulty.
Why must my pen write wrongly,
It was just like thus, Mrs. Zarifa.

As soon as Haydar returned,
My country began to flourishing.
As soon as Haydar was on power,
Enemies began to remove back.

As soon as Haydar came, light was much,
And the country began to become nice.
Within some years country developed,
And was in height, Mrs. Zarifa.

He took vengeance on enemies,
Those who sold lands answered him.
Those who had come to the post,
Were shamed feeling their mistakes.

There ruled justice all over the country,
You were near him, Mrs. Zarifa.
In the dreams of the great leader,
You were also fighting, Mrs. Zarifa.

You also came to assistance, Mrs. Zarifa,
You gave a hand who was in need of.
Our hearts had become so weak,
Your name was the heart, Mrs. Zarifa.

Our eyes had become so weak,
You became light of our eyes.
Maybe you were sister of light,
You were born with the light.

Now Ilham is our President,
He also toils like his father.
He also grieves for the people,
And makes country develop.

See, in the political salons,
Ilham speaks at tribunes.
My state and people united,
To live is nice, Mrs. Zarifa.

Fame of my land is known in world,
Not only me, but President says thus.
He speaks, smiles seeing flourishing,
His words also speak about beauty.

Hi, nice daughter of my people,
Your memory is always in my heart.
At the end of my poems I put dots,
As if I put flowers at your grave.

This is the same street, the same home,
Here a lot of persons lived, passed away.
I wonder from which porch you watched,
The sightseeing of my nice Baku.

There is flower at the home,
Flowers also wish to see you.
Flowers say that you will return,
Flowers deceive themselves thus.

I think, this home is missing you,
For those who open door every day.
For those who stand at the porch,
And watch the sightseeing of Baku.

Oh, what didn't see great leader,
He could make his love grow older.
Though Zarifa wasn't near him,
She could help him to rise on power.

There is hope inside of this home,
She had left hope here while living.
There are ways from heart to heart,
There was much love in this way.

I pass quietly at this home,
Willingly I walk slowly.
For to take photo of this home,
And then hang in my heart.

As if a kind person will look at,
Through windows of the home.
As if her perfume will be felt,
Through the windows to street.

Now the hospital is named after you,
Here only illness and disease died.
Once she had spent her life here,
Now it is named by her name.

**At times one passes away ill-fatedly,
The bad –wished ones wish only this.
Even the destiny doesn't know,
To whom consider to be guilty.**

XV Chapter

They speak about you proudly,
You always gave light to blind.
They plant flowers thinking you,
See, these flowers are bunch of .

The heart of this woman is kind,
Her hands were valuable as gold.
Her door was open to everybody,
She greeted kindly who visited her.

See, students of university,
She will give light to eyes.
Happy future waits for her ,
Sunny days will envy her.

These girls are students, are doctors,
They will give light to blind eyes.
Who made them to be doctors?
Why do they love her too much?

I should be glad if only,
I could rub the sorrow of heart.
I should also live in hearts,
If only I gave light to eyes.

She saw the happy days of life,
She was unaware of black clouds.
She didn't know division of land,
She didn't know the flowers faded.

Black January, slaughter of Khojaly,
She couldn't see misfortune of people.
From where could she be aware of
That the enemies divided the country.

Whatever happened to my motherland,
Country was wounded, it didn't smile.
But Mrs. Zarifa couldn't see
Trouble days of the motherland.

She didn't hear call of Shusha, Khojaly,
She couldn't hear the scream of Lachin too.
She wasn't aware of a number of grief,
She didn't know because of untimely death.

She didn't know country was in difficulty,
And had left the great leader alone.
Black January is the grief of hearts,
Since the days of ninety years.

Honorary Avenue isn't far,
There are sleeping the martyrs.
Under graves young martyrs,
On the grave are like paradise.

Her spirit is worried for country,
The enemies trample motherland.
Each day her spirit fly and visit,
The holy Martrys' Avenue.

She is like mother to the martyrs,
Each day she sheds tears for them.
She considers those young boys,
To be the fame of the black soil.
Listen, what she tells her son Ilham:

“ My son, don't let the enemies,
To invade the native motherland.
Try to attack the enemy in time,
Strike them how much you want.

I know, you lived unhappy days,
This motherland spoke me its grief.
You carried the sorrow on shoulder,
Now motherland is keepsake to you.

Honor of people is keepsake to you,
Try to make my people be known.
Power of Haydar is keepsake to you,
Try to make his name be respected.

Let our spirits be together with you,
Let both of us be happy seeing happiness.
Let the sky of motherland be cloudless,
Let the spirits of martyrs be happy too.

This is not wills of my heart,
The spirit of your father is worried.
Still lands of our country are worried,
Soon send us good news, my dear son.”

Let the sun shine above our heads,
We don't like to remain I darkness.
Let the sun always shine in my land,
Let the happy days return back.

The sun smiles at us from the sky,
There are those who shine like sun.
If the sun shines in our life brightly,
It means there is no place for darkness.

Why does my heart ache me badly,
Once there will be flowing to the sun.
The girls whose names are Zarifa,
Will want to be near that sun too.

Still she was little,
She was a little child.
As if all the flowers,
Were toys of her.

In her dreams,
She flew over clouds.
She took the white paper,
Above her head if rained.

Her future enlivened,
Before her eyes.
Her pencil was like,
A smiling flower.

As she was a doctor,
She looked like the light.
She lived in the country,
Like the design of land.

If she had any difficulty,
She called her dear Haydar.
There are a lot of wishes,
Inside of her loving heart.

The great love,
Of the great persons.
Was like the happiness,
To the motherland.

When they married,
As if they set up a state.
The friends were glad,
The enemies envied them.

Haydar had a lot to do,
He returned home late.
A girl looks through window,
The father is too fragile.

One woman is waiting,
For the coming of her husband.
As if the night was waiting,
For coming of bright morning.

I wonder is there anybody,
Who loves each other like them?
Who can listen to humans,
Like they listened heartily.

Let this love live forever,
Like the power of the nation.
Like the courage of people,
In the thinking of people.

Let this love live eternally,
Let this love be an example.
Let the grief disappear,
Let this love speak us.

They taught us ,
How to live in life.
Secrets of to be friend,
Way of how to reconcile.

Two children live at home,
Like keepsakes of the love.
As if the life begins again,
Like the eternal life.

The beauty of life is felt,
Seeing these two children.
The victory over the enemy,
Is as if to start life again.

When the child opens door,
Heart of mother is happy.
With the love of children,
The hearth is also happy.

The heart of Zarifa,
Is finer than a flower.
The heart of Zarifa
Is like a blowing wind.

Inside of waves of Caspian Sea,
There lives Zarifa's voice.
This voice protects lovers,
From the cold of life.

She is a mother, she is a doctor,
She is too close to humans.
She can put an end to pains,
With the help of her smiling.

The brave woman,
Passed through troubles.
The words of this woman,
Were written in history.

**How good there are memories in life,
Memories of life can be remembered.
Let the warm wind blow quietly,
Let the flowers be fresh, and new.**

XVI Chapter

She learned heroism from her father,
With the love of motherland she grew.
If somebody doesn't know, let listen to me
She is the brave daughter of Azerbaijan.

Both sea and sky got light from you,
At nights the moon got light from you.
The soul of tar got melody from you,
You are bright star of Azerbaijan.

There are a lot of who follows you,
Who is aware of the science deeply.
How many grandchildren you have,
You are spring daughter of Azerbaijan.

You are the singing song of people,
You are good news from Khatun, Tomris.
You are a lamp that never goes out,
You are the daughter of Azerbaijan.

Only now we can know you,
There is no grief in our hearts
Together with you we see life,
You are burning lamp of Azerbaijan.

You are mother, you are a sister,
The land is like a crown to you.
You felt both misfortune and joy,
You are seeing eye of Azerbaijan.

As son as she was seen a pen in hand,
The grief was lost, the joy was seen.
You are like the world, like the life,
You are word of justice of Azerbaijan.

You are eye doctor, you are a teacher,
You are also the doctor of word too.
You are the doctor of my motherland,
You are the destiny of Azerbaijan.

You shone like the sun in life,
There are hopes in your heart.
You are the fate of my country,
You are the gift of the God.

You lived the life grievingly,
There are no black clouds any more.
You are plaintive song of hearts.
You are like a blossoming flower.

With help of your knowledge,
You were the hope of hopeless.
With the help of your hands,
You used to recover patients.

You are the child of people,
You wrote annals of your life.
You had got lesson from life,
You felt the meaning of life.

You were a careful mother to Ilham,
You were dear sister to your Sevil.
You are in history like people's mother,
You are the daughter of motherland.

You lived in strange country,
With the grief in your heart.
You were glad hearing success,
You considered it to be yours.

There were seen clouds above the land,
The ways began to be lost in the fog.
Zarifa faded, Zarifa grieved much,
She couldn't bear sorrow of country.

Your proud guards the motherland,
You said that motherland is sacred.
You were courageous, you were brave,
You wanted to see motherland free.

You couldn't bear to guiltless blood,
You couldn't bear to guiltless martyrs.
Strange hands reached out to Azerbaijan,
All these hurt you at nights and daytime.

You couldn't bear, you passed away,
One mother left native motherland.
Your good deeds always travel,
Above the sky of my country.

A lot of works are written to you,
It isn't enough, I think thus.
Whoever wrote about your life,
Writes his name to the history too.

Honorable moment of your life,
As if passed through the difficulty.
With your brave children in life,
As if you fulfilled your duty.

Your son makes your deeds live,
Ilham is like supporter of people.
With the assistance of his deeds,
My people will always be happy.

You are a happy mother in life,
There are those who follows you.
Those whose wishes become real,
Their good deeds are also eternal.

Hi, the nice mother of my land,
You are in the hearts of people.
Both your wishes, deeds are good,
You are like the nice angel in life.

You are beating heart of Azerbaijan,
You are the being of my motherland.
You will always live in the hearts,
In your own name of Zarifa.

The days pass one after another,
You go to future together with us.
I am happy because I write poems,
Devote her a lot of long poems.

Words hurry for to be told,
They are like the smile on my lips.
I have still a lot for to tell,
I have my heart to my pen.

It isn't enough if I wrote 100 books,
Books can't replace her place .
Her love is like sun, or the star,
Her love is like waving seas.

I tell whatever I feel in my heart,
My motherland is proud with her.
If I write about Mrs. Zarifa,
That is to say I write about my land.

My favorite street in Baku is,
The street named after her name.
As if the foot steps in this street,
Are the songs of loving heart.

The lovers pass here hand in hand,
There is love in hearts, song in eyes.
This street isn't an ordinary street,
This street throws light to all around.

The other streets beg this street,
And they want to be loved like it.
Her foot steps live in this street,
The hearth bows at her foot steps.

The clouds bow at the land here,
They want to walk o this street.
It is necessary to feel this street,
From here voices rise to world.

On this street which she walked once,
During Black January tanks walked.
During that period of my country,
Haydar was supporting the justice.

I wonder, did you feel, Mrs. Zarifa,
They trampled my Baku at that time.
That day the birds of the trees,
Were shot at by the bullets in Baku.

Who would support the birds,
See, the clouds also didn't help.
On 20 th January the day broke,
The day was breaking at the bullets.

The foot steps began to speak,
They also assisted my people.
Humans were shot at behind,
Streets were shot at from cheeks.

My people bandaged wound of streets,
There were both Haydar and you in hearts.
Haydar began to speak in Moscow,
You also spoke in Haydar's voice.

The foot steps set clamor there,
I sung a song to the foot steps.
Like the oldest wealth of my land,
I fondle the foot steps of street.

You have come from far distance,
Stand in the top of my motherland.
I beg you, Mrs. Zarifa, my dearest,
Wake up in the tears of my people.

The bullets made us feel misfortune,
The oil of the tanks was from our soil.
You were eye doctor, you knew well,
My eye was shot at in way of freedom.

I was angry, the people were killed,
By those whom we considered brothers.
We had forgotten the memory of land,
Memory of people killed the people.

They were full eating our bread,
They tortured the alive people.
They skinned off the children,
“Our brothers” killed adults.

They had deceived us, we believed,
Their hatred was seen at that time.
Nobody wanted to hear our voice,
Those whom we called to help us.

**Songs may pass from heart to heart,
Hemistiches may blossom like a flower.
The heart chooses whom it loves,
And tries to grow it only in spring.**

XVII Chapter

We didn't fail, we could gain victory,
With the love of you, Mrs. Zarifa.
We told the justice to all the world,
With the voice of you, Mrs. Zarifa.

My country shone in the darkness,
We believed in only the justice.
We opened a number of blind eyes,
With help of your hands, Mrs. Zarifa.

We believed in the love of God,
With the devotion of Haydar.
We spoke with nations of world,
With language of you, Mrs. Zarifa.

While putting flowers on your grave,
I am so excited as the waving seas.
My dear, be proud of your people,
With your nation, Mrs. Zarifa.

You are the light of my motherland,
From your name light falls everywhere.
My independent state, Mrs. Zarifa,
Depends on your name and fame.

We travel world with your fame,
Let your son Ilham live long.
You recovered a lot of eyes,
Let your hands be healthy.

My people are proud of with Ilham,
Now his wishes blossom in country.
You have a grandchild in name of Haydar,
Your secret feelings are seen in him.

You are grandmother, you are fine,
You have a lot of tales to tell.
You are remembered by the al,
You live, death is away from us.

There are a lot of Zarifa at homes,
They called daughters in your name.
In sweet dreams of Azerbaijani
You fly to future every day.

Now Zarifaz got excellent marks,
Their teachers are happy seeing it.
The surgeons begin their work,
After saying your name in hospital.

How they buried you under soil,
How you can sleep under grave?
See, for a lot of years you don't see,
The great leader, it isn't easy.

By whom were you deceived?
Wake up, Zarifa, Haydar calls you.
Why did you make you children,
And people stare at the roads?

The flowers always call you return,
You made the flowers wait for you.
Though millions of years passed ,
From the days you left the people.

Your grave is near your father's grave,
I congratulate you, Haydar has also come.
You spend the nice in the dark place,
I congratulate you, your morning came.

They planted a garden after your name,
What a pity, you aren't in this garden.
Yesterday one woman was saying that,
Why do we live without Zarifa, my God?

Really, it is sin for us to live,
How an eye can live without light?
You are so sacred, so pure,
You are like the moonlight.

You moved to under the grave,
The soil has become dear to us.
There are a lot of flowers,
There is always flower on graves.

The soil is higher because of flowers,
Maybe the leaves of trees envy you.
The heavens are as pure as the sky,
Maybe the heavens are your cheeks.

I won't let them shoot at the soil,
Because you sleep under the soil.
Though you are under the soil,
You can feel what happens on it.

Hi, old land, you are the oldest of all,
See, who are sleeping under you?
I have nothing on the soil,
Whatever I have it is under soil.

I have come to Honorary Avenue,
See, the President is also here.
Mrs. Zarifa, could you know Ilham,
He is both your and state's son.

See, he is putting flower on the grave,
I wonder how you will greet each other.
I wonder did you ask him about Haydar,
Did you tell your son sweet words?

The President is bowing at you,
The flowers also bend the petals.
Each day heavens hang skyline,
After the heavy raining falls.

People pass quietly near graves,
All leaves their looks near graves.
We go home, but our hearts
Remain there at nights, daytime.

Our hearts remain like flowers,
Look, we leave our hearts on leaves.
How cruel we are, we put stones,
On the grave of nice personality.

The tears of eyes have become dry,
The tears are running into hearts.
Maybe in order to build graves,
The God created the stones so pure.

Under of the soil is also fine,
There is a good person under of it.
Our country has become beautiful,
All around my land is so pleasant.

You are worried about native Qarabagh,
Your dreams fly at nights in Qarabagh.
Under the soil your longing is sleeping.,
On the soil there is sleeping your joining.

We are under your nice looks,
We walk rightly noticing you.
My motherland, with your deeds,
We are the exhibition of life.

Do you know how many people,
Rest in garden named after Zarifa?
Lovers take an oath in this garden,
I think, all the joining is yours too.

Children are happy in the garden ,
You live inside of each little baby.
Since the day you loved my land,
You live in beating heart of people.

You loved that great personality,
You also protected your pure love.
The poets devoted you poems,
Ashughs composed you songs.

I saw you in history of my country,
You lived with my people, Mrs. Zarifa.
You took the grief of the people,
Carried together with you, Mrs. Zarifa.

You gave your name to a lot of girls,
You knew what was the toiling labor.
You gave people the warm of heart,
You gave them happiness, Mrs. Zarifa.

There are light in the eyes,
Patients are happy with you.
Leader visited Honorary Avenue,
You welcomed him, Mrs. Zarifa.

There is love under your chest,
You made around lost in light.
You started the way of love,
Leading to hearts, Mrs. Zarifa.

The President is in a foreign country,
Mother's heart flies following him.
Her love has been devoted only,
To her children, and her husband.

At times she covers her dreams,
On her children because it is cold.
Ilham gained success in short time,
Let him be far from bad eyes.

She thinks much about her children,
She makes her son pass under Quran.
The President is in a foreign country,
His mother is waiting for her son.

How well speaks Ilham Aliyev,
She taught him how to speak.
The President loves his motherland,
Love was endowed him by mother.

Ups and downs of ways were large,
Name of Ilham got roots from belief.
Mother's advices blossomed
in his heart,
The wishes of life became true.

XVIII Chapter

Mrs. Zarifa, do you know that,
Little Haydar has become young.
Whose name does he carry?
Great leader is respected much.

Grandmother runs after grandson,
His grandmother is in his dreams.
Haydar lives in love of the people,
He is inside of eternal joining.

I often remember great leader,
I always repeat his dear name.
As soon as I take my pen ,
His name turns to a poem.

I recited all of his words,
If you ask I can tell by heart.
As continuation of Haydar's word,
I recite the words of Ilham too.

I am ready each of your orders,
I can turn my pen into a gun too.
If any country attacks my land,
I shall attack with my gun at them.

My banner is in the height,
I have taken the handle of it.
Whatever the President says,
I try to remember one by one.

My President is respected much,
He is the son of Mrs. Zarifa.
As if he is wings of my country,
Flying towards the high sky.

He is the brave son of great leader,
Behind him there stand my people.
The President saves the motherland,
The President takes shelter in people.

Araz speaks in his loud voice,
If you listen you may hear Kur.
I know Ilham will follow his father,
And continue this triumph.

My Azerbaijan is known in world,
I see, Mrs. Zarifa is in front of.
You may find the love to her,
Inside of each person of country.

Pay attention to President's steps,
He learned it from father President.
My people are witness to all,
How father and son united.

Look, President walks successfully,
I see, leader walks in front too.
I can't see there, Mrs. Zarifa,
I greet the ways you walked on.

My people love you like a mother,
I call you mother in my poems .
You loved motherland from heart,
The motherland also loved you .

Why does Sevil stare at ways?
She composed you a lot of songs.
Both Baku and Tabriz shed tears,
Both Kur and Araz also cried much.

Why did you allow the leader weep,
Ilham called you, didn't you hear?
Sevil cried bitterly in her songs,
My God, why didn't you hear?

Where are you going, Mrs. Zarifa?
Leaving your people in difficulty?
You were close friend of great leader,
Where are you going, Mrs. Zarifa?

Patients are waiting for you,
Planes want to see only you.
People are in trouble without you,
Where are you going, Mrs. Zarifa?

See, my pen doesn't want to write,
The pen is lost in thoughts on paper.
The years pass, the time grow older,
Where are you going, Mrs. Zarifa?

We can't bear if our eyes ache,
How can we bear your eternal loss?
I am afraid I shan't bear aches,
Where are you going, Mrs. Zarifa?

The sky wraps us clouds with wind,
I think, the winds destroy the heavens.
I ask you not to go, it is dark,
Where are you going, Mrs. Zarifa?

You aren't dressed in white any more,
Even the songs of my people shed tears.
Your wishes weep also bitterly,
Where are you going, Mrs. Zarifa?

Why did you make us grieve?
Our hearts as if are frozen too.
How can we go to future without you?
Where are you going, Mrs. Zarifa?

Mountain of Savalan is lost in snow,
You made us grieve eternally.
Heart of Qoshqar mountain broke,
Where are you going, Mrs. Zarifa?

The syllable of words are lost,
The melody of songs also grieve.
During on a spring day of land,
Where are you going, Mrs. Zarifa?

Even my pen shed tears,
Where must I write the word?
Our state has been independent,
You couldn't see this independence.

I am an ashug, my saz is broken,
My words have come to an end.
I can't have patience, I can't bear,
How can I bear days without leader?

He was respected adult of my people,
He had much experience, he was wise.
He was the symbol of unity of people,
How can I bear days without leader?

His longing couldn't go in world,
All always followed his words.
He never forgot his friend Zarifa,
How can I bear days without leader?

He was gift of God to my people,
He was love of God to humanity.
He was devotion of people to each other,
How can bear days without leader?

On 14 th of December we were gloomy,
We understood the purposes of life.
We also lost Zarifa, we grieved much,
How can I bear days without leader?

I thought if she lives in life,
Nobody is able to attack us.
We grieve after losing them,
How can I bear days without leader?

I shed a lot of tears that day,
That day to weep was best word.
Our pair hands were like flowers,
How can I bear days without leader?

He made my people unite,
He respected scientists, poets.
He turned my country to lights,
How can I bear days without leader?

His policy will remain in memories,
He won't be born in this old world.
Under his coffin the hands united,
How can I bear days without leader?

The heads of countries came to Baku,
As if there were gathered the justice.
He died, by his death he came to help,
How can I bear days without leader?

I wonder Mrs. Zarifa knew it or not,
The leader of the nations joined soil.
The masterpiece of my people died,
How can I bear days without leader?

How good there is Ilham in life,
He grieved much for my people.
While he grieved in troubled days,
While he kept his son with hand,
My people also cried bitterly,
How can I bear days without leader?

Black banners were bent,
As if leaves didn't know them.
Flowers wept in our hands,
Birds cried in the heavens.
Clouds moved quietly in sky,
Flowers drunk the tears of eyes,
We carried him on our hands,
As if we were struck dumb.
People couldn't move forward,
Eyes couldn't see the leader,
Even our knees were also trembling.
Our eyes were looking only for him.
As if all of our power finished.
We carried the coffin like brothers,
As if there was no confrontation.
That day all people were equal too.
Our hands had joined that day.

We were carrying him on our hands,
Motherland she tears on above heads.
Kamil played, qaboy was weeping,
The Kaman was weeping, Habil played.
Nobody stood far, all came nearer.
The people in Baku were in trouble,

Even the Caspian sea was waving.
As if sea also reached out its hand,
And wanted to say him something.
All people were weeping bitterly,
Eyes were red because of weeping.
I wonder where was the sun?
Where did it throw its beams?
Maybe the sun was afraid to rise,
And to look at people and Baku?
The great leader was leaving us,
We shall never forget this personality.
He had rescued us from difficulties,
He made the guns keep silence forever.
Mothers don't shed tears any more,
As if light of the sky was leaving us.
As if words were losing meanings.

Who could believe such a loss?
He kept silence in the coffin.
If the genius die in the world,
Let the sky break, time cry.

If he rises his head in coffin,
Sun will rise in clouds.
The genius people leave life,
They don't die, genius will live.

They carried him, the hearts cry,
Don't carry that genius personality.
He is beating heart of motherland,
Don't part the heart from the chest.

Why do you part a flower and soil?
Why do you part tongue and lips?
It isn't possible to part a pen, word,
The light and eyes can't be parted.

We reached the Honorary Avenue,
My heart grieved, spoke silently.
What kind of sorrow was it,
I have come, Mrs. Zarifa.

He lived a life that can be a model,
His good deeds blossomed everywhere.
Heart that was always with people,
Wrote its memories in hearts.

Your Haydar has come, open your eyes,
Let your sweet words spread all around.
Your close friend has come to you,
Go and greet him, Mrs. Zarifa.

Once he visited your grave,
Now we carried him on shoulder.
He never wanted to lose people,
But did we lose him, I wonder?

Hi, Samad Vurghun, hi, Jafar!
Who had built monument is here.
Hi, Rasul Rza, hi, Khalil Rza?
Who felt you heartily, is here.

As if one hemistich was said,
The lips whispered plaintive song.
Though we carried him on shoulder,
The ways didn't part with him.

We buried him under soil,
The soil will value him like us.
My God, how we shall bear loss,
Our eyes shed tars, they are wet.

Mrs. Zarifa, you won't miss any more,
Your close friend has come to you.
Though he sleeps under black soil,
He supports us from enemies too.

Hi, Mrs. Zarifa, hi, great leader,
Let you always be together.
You lived in pair in Azerbaijan,
Let you sleep under soil together.

**He lived a life that can be a model,
His good deeds blossomed everywhere.
Heart that was always with people,
Wrote its memories in hearts.**

XIX Chapter

Eyes are stared at the President,
Zarifa hears about Haydar's bravery.
Thanks to powerful policy of Ilham,
White pages of history are written.

European Council listens to us,
Now all the world hear our voices.
In authoritative gatherings of world,
It is heard the great leader's voice.

My wishes have become true,
Our Army is powerful now.
He conquered the world with word,
My lands are defended by our Army.

Scientists, poets are respected,
It is your mark, Mrs. Zarifa!
The women take high posts,
It is your mark, Mrs. Zarifa!

There are built new schools, houses,
All people feel what happiness is.
Fog in Shusha's mountains is lost,
It is your longing, Mrs. Zarifa!

There remained flowers in Goyche,
There remained one string of world.
One melody hasn't been sung yet,
It is your sorrow, Mrs. Zarifa!

We are offended because of Qarabagh,
We are winners in science and sport.
World considers Azerbaijan as a pearl,
It is your courage, Mrs. Zarifa!

We live freely in independent state,
There aren't heart voices of shooting.
The nights of Baku are very pleasant,
Even a bird hasn't a song of sorrow.

There are large and wide streets,
There are lights all around of us.
We look at leader's bronze monument,
We are proud of with you, leader.

Here the trees are also free,
There is a bird on top of them.
Here the stones are also happy,
Even the stones want to speak.

Our streets are so clean,
The streets arte like mirror.
The baby in mother's arms,
Wants to play with beams.

Our Baku is a light city,
Our ways are ways of light.
We love our friends in hearts,
We are able to kill our enemies.

" We learned heroism from you",
This word comes from my heart.
Fuzuli's power comes from Baghdad,
The courage of Nasimi from Halab.

You taught us how to live,
Your dreams are sweet there.
We always think about you,
Your dreams were sweet in life.

Pipelines go round the world,
It is only your good deeds.
Each day babies start to speak,
It is your wishes speaking.

You planted trees, flowers,
To love nature- it is your advice.
We learned from you to love history,
And forget about ignorant persons.

The ways of land leading far,
I think takes origin from the past.
You taught us how to recite,
The poems of great Nizami.

You taught us to be devoted,
For to defend motherland.
You taught us to be friends,
For to give bread to friends.

Let we cut bread, not divide lands,
It is your eternal will to people.
Our neighbors asked to divide lands,
It is our eternal hatred to enemies.

From where we came, where we go?
You know well the end of the ways.
You advised us to take vengeance
For the red blood of martyrs.

You asked where to go,
 Future is our eternal victory.
 To defend lands like apple of eyes,
 It is your eternal advice to us.

I am a talented poet,
 Of my motherland.
 My poems are loved
 Like the fine melody.

I look around,
 And see you around.
 I greet the ways
 On which you passed.

The boys and girls
 Are proud of with you.
 You are the shining star,
 Of my motherland.

MÜNDƏRİCAT

Ön söz əvəzi.
 Bir damla suda günaş..... 3

I FƏSİL	16
II FƏSİL.....	26
III FƏSİL.....	32
IV FƏSİL.....	38
V FƏSİL.....	50
VI FƏSİL.....	56
VII FƏSİL.....	62
VIII FƏSİL.....	68
IX FƏSİL.....	78
X FƏSİL.....	88
XI FƏSİL.....	98
XII FƏSİL.....	108
XIII FƏSİL.....	120
XIV FƏSİL.....	130
XV FƏSİL.....	142
XVI FƏSİL.....	152
XVII FƏSİL.....	162
XVIII FƏSİL.....	172
XIX FƏSİL.....	186

СОДЕРЖАНИЕ

Вместо предисловия	
Солнце в капле воды.....	203
I ЧАСТЬ.....	218
II ЧАСТЬ	228
III ЧАСТЬ.....	234
IV ЧАСТЬ.....	240
V ЧАСТЬ.....	257
VI ЧАСТЬ.....	258
VII ЧАСТЬ	264
VIII ЧАСТЬ.....	270
IX ЧАСТЬ	280
X ЧАСТЬ.....	290
XI ЧАСТЬ.....	300
XII ЧАСТЬ	310
XIII ЧАСТЬ.....	322
XIV ЧАСТЬ	332
XV ЧАСТЬ	344
XVI ЧАСТЬ	354
XVII ЧАСТЬ.....	364
XVIII ЧАСТЬ.....	374
XIX ЧАСТЬ.....	386

TABLE OF SONTENTS:

Instead of the preface	
The sun inside of a drop of water	403
I CHAPTER.....	414
II CHAPTER.....	424
III CHAPTER	430
IV CHAPTER	436
V CHAPTER.....	448
VI CHAPTER	454
VII CHAPTER.....	460
VIII CHAPTER	466
IX CHAPTER	476
X CHAPTER.....	486
XI CHAPTER	496
XII CHAPTER.....	504
XIII CHAPTER	516
XIV CHAPTER.....	526
XV CHAPTER.....	538
XVI CHAPTER.....	548
XVII CHAPTER.....	558
XVIII CHAPTER	568
XIX CHAPTER.....	582

Mirkazim Seyidov
Qaranlığa
nur saçan zəka

МИРКАЗИМ СЕЙДОВ
МУДРОСТЬ
ОСВЕЩАЮЩАЯ ТЬМУ

MIRKAZIM SEYIDOV
THE INTELLECT
LIGHTENING DARKNESS

H.Əliyev Adına Beynəlxalq Azərbaycan Forumu.
Ünvan: 630004, Novosibirsk şəhəri, Lenin küçəsi 57,
tel: (383) 221-34-49, 292-10-01

ООО «Printinq» mətbəəsində çapdan çıxıb.
Ünvan: 630024, Novosibirsk, tel (383)325-33-44

*Yığılmağa verilmiş 24.05.2010.
Çapa imzalanmış 05.07.2010.
Şarti çap vərəqi 37. Sifariş № 300.
Kağız formatı 70x100 1/16. Tiraj 1000.*

1962-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Sədərək kəndində anadan olmuşdur. 1992-ci ildən Rusiyanın Novosibirsk şəhərində yaşayır. Tanınmış ictimai-siyasi xadim, şair-publisistdir. Novosibirskdə fəaliyyət göstərən Heydər Əliyev adına Beynəlxalq Forumun prezidentidir. Həmin şəhərdə nəşr olunan «Odlar yurdu» adlı ictimai-siyasi jurnalın təsisçisi və baş redaktorudur. Azərbaycan

Yazıçılar Birliyinin və Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür. Akademik Yusif Məmmədliyev medalı və mükafatı, «Məmməd Araz» və «Qızıl qələm» mükafatları laureatıdır. Türk Dünyası Araşdırmalarının Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının Qızıl Medalı ilə təltif olunub. Həmin Akademiyanın Fəxri doktoru və professorudur. 2007-ci ildə «İlin mədəniyyət adamı» seçilib.

«Bir medalın iki üzü», «Sənə nəğmə qoşuram», «Dağlı və günəşli ölkəm», «Haqqın sədasi, ana», «Dahi», «İnamla, İlhamla sabaha doğru», «Mərdini unutmaz Vətən», «Yaşayır Heydər ata», «Elin Mehriban qızı», «İnamdan doğulan İlham», «Həqiqətin gözəlliyi», «Prezident», «Atatürk», «Bakı – Ceyhan – üç dəniz əfsanəsi», «Zamanı qabaqlayan dahi», «Zamanın nəbzi», «Əbədiyaşar ömrün manifesti», «Həqiqətin düz ünvanı», «Dan yerinin cinarı», «Aydınlığın gül nişanı», «Əbədiyyət məbədi», «Ömrümü xalquma bağışlayıram» və başqa kitabları Azərbaycan, rus və ingilis dillərində çap edilmişdir.